This weekly newspaper is mailed
Tuesday, June 6, 1989

Lietuvos Nacionalinė Martyno Mažvydo Biblioteka

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

Nr. 23 (2050) 1989 BIRŽELIS—JUNE 6 • LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS — LITHUANIAN WEEKLY • 2185 STAVEBANK RD., MISSISSAUGA, ONT. L5C 1T3, CANADA • Tel. (416) 275-4672 • 50 ct.

Vienybės siekiant

Vienybė priklauso žmonių santykiavimo sričiai. Kadangi praktiškai ji nėra lengvai įgyvendinama, tampa tam tikru idealu, reiškiamu net įvairiais šūkiais kaip pvz. "vienybėje-galybė". Romėnai taipgi teisingai teigė, kad kur esanti vienybė, ten esanti ir pergalė. Vienybės skatinimas visais amžiais buvo vienas svarbių užduočių šeimoms, organizacijoms, įvairiems sąjūdžiams, tautoms ir valstybėms. Juo didesni uždaviniai, juo platesnis užmojų akiratis, juo kritiškesnis laikotarpis, juo stipresnė ir vienybė reikalinga.

NE KARTĄ ir mūsų tauta išgyveno sunkius bandymo laikotarpius, kai vienybė vedė į laimėjimą. Pvz. nepriklausomybės kovos ir savanorių-kūrėjų ryžtas ginti savąjį kraštą tik vienybėje tegalėjo tautą išvesti į laisvę. Toji pati vienybės dvasia ir šiandien yra apėmusi visą tautą, nes pasiryžta atgimti, laisvėti ir prarastą nepriklausomybę atgauti. Tai dideli uždaviniai, tikslas šventas, dėl kurio ir gyvybė atiduodama, jei to reikia, kaip tai įvyko pokariniame partizanų judėjime, kad ateinančios kartos būtų laisvos ir dėkingos tėvams bei seneliams už iškovotą nepriklausomą gyvenimą. Tai altruistinės aukščiausio pasiaukojimo nuotaikos, vienintelės tegalinčios ir šių dienų kovotojus rišti stipresnėn vienybėn. Tuo tarpu egoistiniai nusiteikimai, savo materialinės gerovės saugojimas bet kokia kaina, nepaisant jokių bendrinių uždavinių, yra patys didžiausi vienybės ardytojai. Kompromisinis spekuliavimas, save blaškant tarp asmeninės naudos ir bendros idėjos, labai dažnai sunkiai besuderinami dalykai, ir reikia apsispręsti už vieną ar kitą. Užtat šiandien tenka kiekvienam save peržiūrėti, nes vienybė turi būti sąmoningas apsisprendimas. Neužtenka trumpalaikio užsidegimo ar išorinių rodinių demonstravimo. Neužtenka nė kopijuojamų veiksmų "dėl šventos ramybės". Tautos laisvėjimo bandymai turi turėti tvirtus pagrindus.

PASIGIRSTA balsų, keliančių abejingus spėliojimus, ar krašte beatsisteigiančios organizacijos, partijos, sambūriai įstengs išlaikyti būtiną vieningumą, ar su atsikūrimais nepradės kerotis ideologiniai, pasaulėžiūriniai raizgynai, galį pridengti sodinamus tautos atgimimo daigus, kurių geresnei priežiūriai juk ir tie susigrupavimai tėra reikalingi. Nė viena organizacija nėra ir negali būti tik sau tikslu. Todėl suprantamas ir šiandieninis rūpestis, kad tautos laisvėjime nepasikartotų kenksmingas susmulkėjimas, politinis išsibarstymas su savo planais ir planeliais, keliant į padangę tik savuosius šūkius ir pasiimtus uždavinius, nuleidžiant akis nuo tolimesnio horizonto, kuriame švyti didysis tikslas – nepriklausomybė. Tenka džiaugtis, kad atsikuriančios organizacijos ir didžiosios persitvarkymo bei atgimimo srovės teka viena ir ta pačia kryptimi. Į didįjį tikslą žengiama vienybės dvasioje, išreiškiančioje tautos siekius su tvirtu ištarimu "dabar arba niekada". Tačiau dėl šiandieninės vienybės reikia ir labai budėti, nes niekas dar nėra tikras laimėjimų stiprumu. Kas žingsnis vis jaučiamas tasai nereikalingas palydovas, turįs dar galios sumaišyti ir geriausiai apskaičiuotus ėjimus. To palydovo šėšėlyje darbuojasi Respublikos pareigūnai, atgimimo skatintojai, tikinčiųjų vadovai. Yra pagrįstų tvirtinimų, kad ir "Jedinstvo" veikia Maskvos užsakymu. O kiek dar gali panašių atsirasti? Pasirinkimo nėra – tauta turi pavirsti granito kalnu, apimančiu ir laisvojo pasaulio išeiviją. **Č.S.**

Toronto Maironio mokyklos ir Aukštesniųjų lituanistinių kursų mokslo metų užbaigimas įvyko gegužės 26 d. Prisikėlimo parapijos salėje. Viršutinėje nuotraukoje X skyriaus mokiniai, apatinėje XII-sios klasės absolventai su savo mokytojais

Nuotr. R. Pranaičio

KANADOS ĮVYKIAI

Rinkimai mažiausioj provincijoj

Princo Edvardo sala yra mažiausia federacinės Kanados provincija. Tad nenuostabu, kad ją skaudžiausiai palietė finansų ministerio M. Wilsono biudžeto paskelbtas karinių bazių sumažinimas ir netgi visiškas uždarymas. Princo Edvardo saloje, mažinant biudžetines Kanados išlaidas, nutarta panaikinti vienintelę bazę Summerside, kur darbus turėjo 1.200 salos gyventojų. Ta bazė darbininkų ir tarnautojų algoms kasmet išleisdavo $40,8 milijono, atnešdama tiesioginę $20 milijonų įplauką į šios provincijos gyvenimą. Ją valdantis liberalų partijos premjeras J. Ghizas beveik tą pačią savaitę paskelbė provincinio parlamento rinkimus, valdžioje išbuvęs tik trejus metus. Gerokai paankstintais rinkimais jis nutarė pareikšti viešą protestą Kanados ministerio pirm. B. Mulronio konservatorių vyriausybei, tikėdamasis, kad bus atšauktas Summerside bazės uždarymas. Rinkiminiame vajuje premjeras G. Ghizas ir jo liberalai kovojo už bazės palikimą.

Tokiose aplinkybėse nieko nenustebino triuškinanti liberalų pergalė Princo Edvardo saloje. Trisdešimt dviejų atstovų parlamente liberalams teko net 30 vietų, nors prieš rinkimus devynias turėjo konservatoriai. Šį kartą į provincinį parlamentą grįžo tik du konservatoriai. Pralaimėjo net ir jų vadas M. Gassas, pasitraukęs iš Kanados parlamento ir perėjęs provincinėn politikon. Rinkiminiame provincinio parlamento vajuje konservatoriai taip pat smerkė suplanuotą karinės bazės uždarymą, laimėjimo atveju žadėdami kovą perkelti Otavon. Esą jiems ten bus lengviau už liberalus susitarti su Kanados konservatorių vyriausybe dėl bazės palikimo Summerside. Jų pažadais nesusidomėjo balsuotojai, sukrėsti jiems nepalankaus Kanados konservatorių vyriausybės sprendimo. Už liberalų atstovus Princo Edvardo salos parlamente balsavo 61%, už konservatorius – 36%, už NDP socialistus – tik 3%. Tad iš tikrųjų šios provincijos konservatoriai susilaukė neišvengiamo smūgio dėl Kanados finansų ministerio M. Wilsono biudže-

(Nukelta į 11-tą psl.)

PRANEŠIMAS IŠ EUROPOS

Nauji posūkiai Lenkijoje

A. LEMBERGAS

Po 45-rių metų įnirtingos kovos Lenkijoje rengiamasi galutinai normalizuoti valstybės ir K. Bendrijos santykius. Min. pirmininkas Rakovskis balandžio 26 d. supažindino seimą su trių įstatymų projektais, kuriuos priėmus K. Bendrija atgautų savarankiškumą. Tikimasi, kad netrukus seimas tars savo žodį ir nebebus kliūčių užmegzti normalius santykius tarp Lenkijos liaudies respublikos ir Vatikano. Jau kuris laikas Varšuva to siekė, bet Vatikanas nesutiko, reikalaudamas pirma išspręsti K. Bendrijos statuso klausimą.

Dabar visur mada kalbėti apie prasidedančias naujas "eras". Apie "naują erą" valstybės ir K. Bendrijos santykiuose kalbėjo ir Rakovskis seime, pateikdamas įstatymų projektus, dėl kurių jau šio mėnesio pradžioje buvo susitarta su K. Bendrijos atstovais. Iš esmės tai tik pripažinimas to, ką katalikai, kurie sudaro daugiau kaip 90% Lenkijos gyventojų, praktiškai jau turi.

Viename įstatymo tekste apibrėžiami valstybės ir K. Bendrijos santykiai. Sakoma, kad valstybė K. Bendriją laiko suverenia organizacija, veikiančia konstitucijos ribose. Ten pat nurodoma, kad ji laisvai tvarko visus savo vidaus reikalus.

Antrame įstatyme kalbama apie visų tikybų lygias teises, draudžiama piliečius skriausti dėl jų tikybos, garantuojama kulto laisvė.

Trečiasis įstatymas numato dvasininkų senatvės pensijas.

Tai istorinis įvykis, teigia profesorius Stanislovas Stoma, žymus katalikų veikėjas, teisininkas ir buvęs seimo narys, praeityje ne kartą kovojęs už K. Bendrijos teises ir gynęs jas nuo komunistinės vyriausybės pasikėsinimų. Pasak jo, derybos buvo ilgos. Jos užtruko dėl politinių priežasčių, tačiau dabar padėtis pribrendo. Tai esąs išmintingas abiejų pusių žingsnis, didelis naujas istorinis faktas, sakė Stoma, kalbėdamas telefonu su agentūros AP atstovu.

Nelemtus praeities santykius seime užsiminė min. pirmininkas Rakovskis. Jis sakė, kad istorikų reikalas nustatyti, kieno tai kaltė. Šiandien visi ginčai jau praeityje, esą gyvenam kitokiais laikais. Vis dėlto jis davė suprasti, kad dėl neigiamų valstybės ir K. Bendrijos santykių buvusi kalta valdžia. Aplamai revoliucijos nepakenčia dialogo, sakė Rakovskis. Savo metu, pasak jo, partijos ir K. Bendrijos vadovų susitikimai būdavo tokie reti, kad jie kiekvieną kartą buvo laikomi sensacija. Tačiau per praėjusius aštuonetą metų pirmasis kompartijos sekretorius Jaruzelskis ir kardinolas Glempas susitiko 14 kartų. Vaivadijų partijos vadovų ir vietos vyskupų susitikimai taip pat tapo įprastu dalyku, teigė Rakovskis.

Pokario metais valdžią paėmę komunistai panaikino prieškarinius įstatymus, Lenkijos Katalikų Bendrija neteko teisinio pripažinimo. Vyskupai turėjo nuolatos kovoti už išlikimą.

Stalino laikais visuomenei buvo skiepijamas ateizmas, K. Bendrija neteko savo turto, parapijos turėjo mokėti didelius mokesčius, seminaristai šaukiami į kariuomenę, vyskupai buvo teisiami. Nepalaužiamas Varšuvos kardinolas Stefanas Višinskis trejus metus, nuo 1953-čių iki 1956-tų, buvo laikomas griežtoje policijos priežiūroje. Valdžios kurstomi "patriotai kunigai" neklausė vyskupų. Valdžiai paklusnių pasauliečių grupė "Pax" leido politinio-tikybinio turinio raštus.

Kai 1956 m. spalio mėnesį valdžion atėjo Gomulka, pakeitęs stalinistą Bierutą, Višinskis buvo paleistas. Tačiau Gomulka tęsė šaltąjį karą su K. Bendrija, draudė mokyti vaikus tikybos, neleido statyti šventovių.

K. Bendrijos ir valstybės santykiai Lenkijoje kiek pagerėjo aštuntame dešimtmetyje, ypač tuojau po darbininkų protestų 1970 ir 1976 m. Valdžia įsitikino, kad priespauda tiktai sustiprino K. Bendrijos įtaką liaudžiai. Bet ir toliau dažnai įsižiebdavo aštrūs konfliktai. Vyskupai nesėkmingai priešinosi konstitucijos pataisai dėl partijos "vadovaujamo vaidmens". Aštuntame dešimtmetyje K. Bendrija pasireiškė kaip tvirta žmogaus teisių gynėja, gimstančios demokratinės opozicijos užuovėja, padėjo susikurti masiniam Solidarumo sąjūdžiui 1980 m. Didelės reikšmės turėjo Krokuvos kardinolo Voitylos išrinkimas popiežium 1978 m. ir jo pirmoji kelionė į tėvynę sekančiais metais.

K. Bendrija daug prisidėjo prie šiemet įvykusių "apskritojo stalo" pokalbių tarp valdžios ir draudžiamojo Solidarumo. Tie pokalbiai baigėsi balandžio 5 d. nauju Solidarumo įteisinimu ir nutarimu birželio mėnesį surengti parlamento rinkimus. Tai pirmieji dalinai demokratiški rinkimai Lenkijoje nuo 1947 m.

Pasaulio įvykiai

STUDENTŲ DEMONSTRACIJAS TIANENMENO AIKŠTĖJE

Beižinge užbaigė į ją įsiveržę kariai su tankais ir šarvuočiais. Juos atsiuntė gegužės 20 d. karo stovį paskelbęs Kinijos premjeras L. Pengas. Ironiškai dabar skamba išverstas Tiananmeno aikštės pavadinimas, ją padarantis Dangiškos ramybės aikšte. Ilgą laiką kariuomenės daliniai neįstengdavo pasiekti toje aikštėje taikiai demonstruojančių studentų, atsigabenusių net ir savo susikurtą Demokratijos deivės statulą, Niujorko uoste esančios Laisvės statulos kopiją. Kariams, jų tankams ir šarvuočiams kelią pastodavo minios Beižingo gyventojų. Atrodė, kad kompartijos vadai studentams turės padaryti jų reikalaujamos demokratijos nuolaidų. Susidarė įspūdis, kad skilimas prasidėjo kariuomenės ir kompartijos vadų eilėse. Dabar paaiškėjo, kad laimėtojais tapo kietosios linijos atstovai – senasis kompartijos vadas D. Ksiaopingas ir premjeras L. Pengas, Maskvoj išsimokslinęs Ču Enlajaus sūnus. Kariuomenės daliniai buvo priversti vykdyti įsakymus. Kaip gi kitaip beišaiškinsi kulkosvaidžių ir automatinių ginklų šūvius, pakirtusius šimtus studentų. Kai kurie tiesiog buvo sutriuškinti tankų ir šarvuočių vikšrais. Dangiškos ramybės aikštę staiga užliejo demokratijos siekusių studentų kraujas. Studentai nelygioje kovoje į tankus pradėjo mėtyti padegtus butelius benzino, II D. kare pavadintus Molotovo kokteiliais. Tad yra ir nukentėjusių karių, bet nedaug, palyginus su studentų ir aplamai civilių Beižingo gyventojų aukomis. Pradžioje buvo kalbama apie dešimtis, šimtus žuvusiųjų, tūkstančius sužeistųjų. Dabar jau šnekama apie tūkstančius žuvusių. Tikslių duomenų neturima. Jie paaiškės vėliau. Atrodo, kariuomenės vienetai ruošiasi užimti ir universitetų rajoną, matyt, ieškodami taikių demonstracijų vadų.

Sąjungos sukaktis

V. Europos apsaugai skirtos Atlanto Sąjungos keturiasdešimtmetis paminėtas ją sudarančių šešiolikos valstybių vadų ir užsienio reikalų ministerių konferencija Briuselyje. Joje didžiausio dėmesio susilaukė JAV prez. G. Busho drąsūs pasiūlymai, pralenkę M. Gorbačiovo ligšiolinius siūlymus. Atlanto sąjungoje dabar yra 345.000 amerikiečių karių, o Varšuvos sąjungoje – 600.000 sovietų karių. Prez. G. Bushas pasiūlė abiem pusėm palikti po vienodą 275.000 amerikiečių ir sovietų karių skaičių. Tankų skaičių abi sąjungos turėtų sumažinti iki 20.000, šarvuotų automobilių – iki 28.000. Panašūs pasiūlymai liečia ir kitas ginklų rūšis. Sumažinimai turėtų būti įgyvendinti iki 1992-93 m. O tada būtų galima pradėti derybas trumpų nuotolių branduolinių ginklų skaičiui sumažinti. M. Gorbačiovas, spaudžiamas ekonominių problemų, pranešė, kad Sovietų Sąjungos krašto apsaugos biudžetą sudaro 77,3 bilijono rublių. Sekančių dviejų metų laikotarpyje šias išlaidas jis nori sumažinti 14%.

Posėdžiai Maskvoje

Praėjusią savaitę buvo tęsiami liaudies deputatų posėdžiai Maskvoje. B. Jeltsino neišrinkimas į 542 narius turintį aukščiausiąjį sovietą išspręstas kompromisu. Jam savo vietą pasiūlė ton institucijon išrinktas Omsko universiteto teisių prof. A. Kazanikas, pareikalavęs, kad pakeitimas būtų padarytas be oficialaus balsavimo. M. Gorbačiovas, nustebintas B. Jeltsino populiarumo atnešto triukšmo, sutiko prof. A. Kazaniką pakeisti B. Jeltsinu. Liaudies deputatų pritarimas buvo gautas be oficialaus balsavimo, pasitenkinant daugumą užtikrinančiu rankų pakėlimu. M. Gorbačiovo pavaduotoju buvo patvirtintas jo pasirinktas A. Lukijanovas. Aukščiausiojo sovieto pirmininku bus M. Gorbačiovas, vicepirmininku – A. Lukijanovas. Vakariečiai juos vadins Sovietų Sąjungos prezidentu ir viceprezidentu.

Nuolaida baltiečiams

Netikėtos nuolaidos liaudies deputatų posėdžiuose susilaukė baltiečiai, šią vasarą švęsiantys gėdingos Molotovo-Ribbentropo sutarties penkiasdešimtmetį. Jų reikalą televizijos transliuotame pokalbyje iškėlė istorikas R. Medvedevas, melu pavadinęs ligšiolinę sovietų versiją, kad Lietuva, Latvija ir Estija savanoriškai įsijungė Sovietų Sąjungon. Esą tą priverstinį įsijungimą atnešė Molotovo ir Ribbentropo sutartas Baltijos šalių ir Lenkijos pasidalinimas. M. Gorbačiovas, pasitaręs su užsienio reikalų ministeriu E. Ševerdnadze ir Estijos deputatais, pareiškė, kad tie Molotovo ir Ribbentropo slapti dokumentai gali būti suklastoti, nes originalų neturi nei Sovietų Sąjunga, nei V. Vokietija. Jis betgi pritarė pasiūlymui, kad šį klausimą turėtų ištirti specialiai sudarytas liaudies deputatų komitetas. Esą tik tokiu būdu bus galima išspręsti šio ginčo kurstomas tautines nuotaikas Baltijos respublikose, siekiančias suvereniteto.

Šiame numeryje:

Vienybės siekiant
Be jos nėra pergalės
Nauji posūkiai Lenkijoje
Rengiamasi sunormalinti K. Bendrijos santykius su valstybe
Raudonarmiečiai Rytų Vokietijoje
Gyventojų santykiai su jais yra šalti
Paskelbti nepriklausomybę ir susijungti
Reikėtų sudaryti Baltijos valstybių federaciją
Dar apie demografinius Lietuvos nuostolius
Reikalingi kai kurie patikslinimai
"Gintaro" kilimo istorija
Pokalbis su dr. Angele Kazlauskiene
Ąžuolų randai
Dokumentinė apybraiža, vaizduojanti sibirinius lietuvių trėmimus
Iš sutemų į aušrą
Prof. Antano Paplausko-Ramūno idėjinis ir mokslinis palikimas
Kunigo Boleslovo Pacevičiaus netekus
Plačios veiklos kunigo nekrologas
Antanas Smetona praeities perspektyvoje
Nepriklausomos Lietuvos prezidento gyvenimas ir darbai

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI
THE LIGHTS OF HOMELAND

2185 Stavebank Road, Mississauga, Ontario L5C 1T3, Canada Telefonas (416) 275-4672. Second class mail registration nr. 00509
LEIDĖJAS: Kanados lietuvių katalikų kultūros draugija "Žiburiai"
REDAGUOJA: kun. dr. Pr. Gaida, Vyt. Kastytis, J. Andrulis, Vyt. Balčiūnas, Č. Senkevičius. Metinė prenumerata – $24, pusmetinė – $13, rėmėjo – $30, garbės – $40 (Amerikoj – JAV dol.). Pavieniai numeriai – 60 ct.
Adresų keitimo reikalu kreiptis tiesiai į "TŽ" administraciją. Skelbimai ruošiamam numeriui priimami iki ketvirtadienio. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožiūra. Bendradarbių pasirašyti straipsniai nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.
Tėviškės žiburiai (The Lights of Homeland, USPS 740-550) is published weekly, except 1st a. 2nd week in August and 4th week in December by Lithuanian Canadian R.C. Cultural Soc. "Žiburiai", Inc., 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3. Phone: (416) 275-4672. U.S. office of publication, Lewiston, NY 14092.
Subscriptions: ordinary $24.00, supporter $30.00, honorary $40.00 per year. Second Class Postage paid at Lewiston, NY.
US POSTMASTER: send address changes to: "Tėviškės žiburiai", P. O. Box 1195 Lewiston, NY 14092.
CANADA POST: send address changes to 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3. Printed in Canada.

Pastabos ir nuomonės

"Svetimtaučių akimis..."

AURELIJA M. BALAŠAITIENĖ

Tokia antrašte perskaičiau "TŽ" 1989 m. balandžio 18 d. laidoje išspausdintą skaitytojo laišką, kuriame jis perduoda svetimtaučio įspūdžius po iškilmingo Vasario 16-osios minėjimo Toronte. Po puikios programos, dalyvaujant eilei kviestų kitataučių, buvo rodomos skaidrės: "... eilę rūpintojėlių ... du apskurusius vaikus ... ūkininką su kuinu ... Afrikos stiliaus lūšnas"... Laiško autorius pastebi, kad paprastai svečiams stengiamasi parodyti kas krašte yra gražiausio, o dabar parodyta Lietuva kaip primityvus kraštas, kuriam dar ne laikas gauti nepriklausomybę. Ir noriu paklausti: kodėl mes save taip skriaudžiame ir žeminame?

Autorius savo laiško nepasirašė. Už tą aš jo nesmerkiu. Prieš keletą metų Klivlande buvo suruoštas labai puikus renginys, tikrai sužavėjęs publiką, bet ... scenos fone buvo taip pat rodomos dūminės, tamsios, šiaudiniais stogais pirkios, aplūžusios tvoros, pakrypusios koplytėlės. Aš savo straipsnyje, aprašydama renginį, drįsau padaryti negatyvią pastabą, išgirdus iš savo amerikiečio svečio komentarus apie parodytą primityvią Lietuvą. "Ar jūs, lietuviai, iš tikro taip gyvenote?" — mane paklausė. Dėl to straipsnio dar ir šiandieną renginio iniciatoriai su manim nesisveikina.

Nežinia kodėl mes, juo toliau, juo primityviau vaizduojame Lietuvą, pamiršdami didingą praeitį su kunigaikščiais ir paties popiežiaus vainikuotu karaliumi, gražųjį nepriklausomybės laikotarpį, modernius pastatus, paminklus, naujas mokyklas, didingas šventoves, gražius naujakurių ūkius su baltomis tvoromis, gontų stogais, papuoštus lietuviškais ornamentais, gražius dabar niekinamų dvarų pastatus. Turėjome bibliotekas, universitetus ir parkus, puikius restoranus su garsiomis kapelomis ... ir nuostabiai gražius gamtovaizdžius. Sąjūdžio demonstracijos metu praėjusį rudenį žymusis poetas K. Saja pasakė: "Nustokime save vadinti žemdirbių tauta". Jei Lietuva buvo žemės ūkio kraštas, kaip Danija ir Olandija, tai dar nereiškia, kad mes neturėjome gydytojų, inžinierių, mokytojų, profesorių, puikių operos solistų, menininkų. Pramonės kraštai nedievina angliakasių ar plieno liejyklų darbininkų. Jokia kita tauta nesididžiuoja skurdu ir primityvumu, o į žemės ūkį žiūri kaip į pragyvenimo šaltinį, bet ne į kaip nepaprastą kultūros apraišką. Kodėl mes, savotiško atavizmo vedami vis dar negalime savo tautos atpalaiduoti nuo plūgo, arklo ir dūminių pirkių, kurių didelė dalis išeivių nėra gal net ir matę, ne tik jose negyvenę?

Ne daug geriau yra ir su mūsų kitomis kultūros gyvenimo sritimis. Parodose retai teparodome individualius menininkus, bet propaguojame Rūpintojėlių ir įvairių koplytėlių liaudies meno imitacijas, sustabdę savo tautos kūrybinį procesą ar jį net sugrąžinę į primityvios senovės laikus. Tai, kas yra archyvinė ir muziejinė vertybė, rodanti mūsų senas šaknis, neprivalo tapti lietuvių tautos vieninteliu kūrybos simboliu. Atrodo, kad tik tai, kas yra primityvu ir negražu, yra lietuviška.

Vartau kalendorių, kurį kasmet kaip dovaną užsakydavau ir savo suaugusiems vaikams. Šiais metais to padaryti negalėjau, nes mano vaikai dar tiki mano ir mano mirusios mamytės pasakojimais, kad Lietuva buvo graži šalis, per trumpą nepriklausomybės laiką įsijungusi į Europos tautų šeimą kaip lygiateisė narė, pažangi, kultūringa, su inteligentija, mokslo institucijomis, teatrais, opera, nuostabia architektūra ...

O ką aš randu tame kalendoriuje su didelėmis kiekvieno mėnesio iliustracijomis? Viename puslapyje stovi pakrypęs, primityvus namiūkštis, o ties juo pasviręs, netašytas, paprastas medinis kryžius. Ant "kamaraitės" stogo įsmeigtas "gaidukas"... Pažymėta, kad tai esama ... bažnyčios. Tokio baisaus laužo nesu niekur mačiusi.

Kitame puslapyje ant aukštai sukrauto šieno vežimo sėdi su vadelėmis rankose ūkininkas, prie jo moteris ir mažas vaikas, du arkliai traukia vežimą, šalia du kumeliukai bėga ... Dar skurdesnis vaizdas "puošia" rugsėjo mėnesį: tuščias vežimas, šalia jo stovi kažko prikrauti maišai, sumesti kažkokie padargai. Jokio vaizdo, tik begalinis, vienatviškas skurdas. Pakulinių maišų, nors jie būtų ir aukso prikrauti, jokia tauta nedemonstruoja kaip savo "kultūros lobio".

Kalbame apie "aukštą kultūrą", bet nemokame jos nei parodyti, nei pagerbti. Siekiame nepriklausomybės ir ieškome draugų mūsų siekiams paremti, bet ar jų rasime, rodydami Lietuvą kaip skurdų, primityvų kraštą? Ar nepagalvojama ir apie tai, kokią didelę skriaudą tokiais "lobiais" daromė ir mūsų priaugančioms kartoms, kurioms tėvai ir seneliai pasakojo apie gražią, kultūringą Lietuvą? Ar galime tokiomis priemonėmis jose sužadinti bent kukliausius pasididžiavimo jausmus jų tėvų žeme? Laikas atgauti savigarbą ir ieškoti to, kas mus pakelia ir išaukština, o ne to, kas mus žemina. Meskime dūmines pirkias, aplūžusias tvoras, šiaudinius stogus ir drožinėlius, parodykime Šimonį, Čiurlionį, Radvilų rūmus, Tiškevičiaus parką, Vilniaus katedrą, mūsų balerinas, operų ir dramų pastatymus. Įtikinkime kitataučius, kad turėjome miestus, geležinkelius, dviračius, motociklus ir net automobilius, telefonus ir telegrafą, radijo stotis ir aviaciją. Visa kita palikime tautos istorijos muziejams.

Jei norite pirkti ar parduoti namą, ar gauti informacijų, prašau man paskambinti.

Prižadu mielai ir sąžiningai patarnauti.

Lina Kuliavienė tel. 534-7788
431 Roncesvalles Ave., Toronto, Ontario

Raudonarmiečiai Rytų Vokietijoje

KAZYS BARONAS

Labai retai per Rytų Vokietijos mūro sieną ateina į vakarinę pusę žinios apie raudonarmiečių gyvenimą. Tai jų uždaro, tiesiog geto gyvenimo pasekmės, nepalaikant jokio ryšio su gyventojais. Tik retkarčiais pavyksta Vakarų Vokietijos spaudos bendradarbiams surinkti kiek žinių apie sovietinius karius, tačiau niekuomet nepranešant pavardžių ar šaltinio – iš kur tos žinios gautos, dažnai nuslepiant net vietoves. Nenuostabu, kad spausdinami straipsniai su nuotraukomis vakaruose yra labai atidžiai skaitomi, lyginant sovietinių karių gyvenimą su amerikiečių Vakarų Vokietijoje. "Jankiai" mieste daugiausiai vaikšto civiliais rūbais, laisvai lanko restoranus, barus, kinus, teatrus, bendrauja su vokiečiais. Kristaus gimimo šventėje daug karių ją praleido vokiečių šeimose. Tai daugumoje viengungiai, tačiau ir šeimos buvo pakviestos prie kalėdinio stalo, kalėdinės eglutės.

Išleidžiami tik grupėmis

O kaip "anapus" mūro sienos? Sutrumpintai perduodu "Stern" žurnalo bendradarbio įspūdžius iš Rytų Vokietijos ir jo aprašytą raudonarmiečių gyvenimą.

Petras Pragelis savo kelionę pradeda nuo Veimaro su grupe raudonarmiečių ir jų tarpe vienu karininku. Kariai prie lango stebi išstatytas prekes, tačiau palydovui–karininkui davus ženklą, jie privalo toliau žygiuoti. Pavieniui vaikščiojančių raudonarmiečių nėra. Kariai į miestą išleidžiami tik grupėmis. Prie turgavietės jie sutinka Rytų Vokietijos "liaudies gynėjus". Atrodo, kad jie tik ką apleido "knaipę", kadangi jų kepurės ant galvų guli kreivokai. Vokiečiai šypsosi į praeinančias mergaites, mėto meilės žodžius. Jokio dėmesio vokiečiai nekreipia į ginklo draugus. Net nepasisveikina, jokio žodžio vieni kitiems. Staiga vienas vokietis garsiai šūkteli: "vargšios kiaulės su jais nenorėčiau keistis".

Šalti santykiai

Aukšti Rytų Vokietijos pareigūnai visuomet garsino, kad Raudonoji armija išlaisvino kraštą iš hitlerinės diktatūros. Tačiau gyventojų santykiai su raudonarmiečiais yra šalti. Tiesa, labai daug Rytų Vokietijos gyventojų, beveik 380 tūkst. karių tarp Ringeno ir Tiuringijos jaučia kaip ir gailestį, tačiau vyresnės kartos atstovai sako, kad jie yra okupantai ir tiek.

Naujokų apmokymas sunkus ir griežtas. Prie Drezdeno miesto ribų "Stern" žurnalo bendradarbis pastebėjo nešvariom uniformom ir pilnoje kautynių aprangoje karius. Jie visi žygiavo iš paskutinių jėgų. Šalia stovėjęs vokietis vakarų broliui pasakė: "Jie grįžta iš baudos mankštos".

Dvigubai daugiau raudonarmiečių esama negu Rytų Vokietijos liaudies karių, tačiau viešumoje jų beveik nesimato. "Mužikai" (taip vokiečiai vadina karius) laisvalaikį praleidžia senose, dar vermachto laikų kareivinėse, neatnaujintose nuo pat antro karo pabaigos, labai dažnai be paprasčiausių įrengimų. Išleidžiami į miestą grupėmis, o 10 dienų atostogos priklauso tik po dviejų tarnybinių metų.

Nėra pasikeitimų

Gorbačiovo reforma nepasiekė kariuomenės. Laipsnių skirtumas kaip caro laikais. Labai prastas maistas verčia raudonarmiečius naktimis vogti daržoves, vaisius iš mažų vokiečių daržų. Į mėnesį karys gauna 21 rytinių markių (sausio 11 d. 100 rytų markių – 13.25 vakarų markių), kurias jis tą pačią dieną išleidžia. Vakarų Vokietijos karys į dieną gauna 10 markių.

Nežiūrint stiprio kontrolės, kariai parduoda "sukombinuotas" kailines kepures, padangas, benziną, lakūnų švarkus ar net "kalašnikovus" už 1000 markių.

Pratimų-manevrų metu judėjimą gatvėse ar autostradose kontroliuoja raudonarmiečiai. Nežiūrint to, įvyksta labai daug nelaimių, kadangi sovietiniai vairuotojai yra labai blogai paruošti. Gyventojai, pamatę karių koloną, iš tolo šaukia – dešinėn, rusai važiuoja! Daugumas nelaimių – tai alkoholio pasekmės. Raudonarmiečiai mielai geria. Vokietis matė tokį įvykį: aludėje, neblaivus raudonarmietis prašo (ar šaukia) dar alaus. "Knaipės" savininkas atsisako jam duoti. Karys sukelia peštynes. Atvyksta raudonosios armijos karo policija. Šautuvo buože jį "paguldo" ant grindų ir tiesiog ištempia neblaivų karį. Dezertyravimas baudžiamas mirtimi. Yra įvykę pabėgimų, tačiau daugumas baigėsi nesėkmingai. Mirtimi baudžiamas moterų prievartavimas.

Nemėgsta rusų kalbos

Tarp Rytų Vokietijos karių šeimų ir raudonarmiečių šeimų didelės draugystės nėra. Nepasitikėjimas net partijos narių tarpe, nors jų lūpose skamba lipšnūs žodžiai sovietams.

Rusų kalba yra privaloma jau pradžios mokyklose, tačiau gyventojų nemėgiama. Sovietinės prekės laikomos menkavertėmis. Vokiečiai rytinėje pusėje sako: "Apsaugok Dieve, nuo piktų moterų ir rusiškų gaminamų automašinų".

1957 m. Maskva ir Rytų Berlynas pasirašė sutartį, pažymint viename paragrafe, kad raudonarmiečių įgulos įvestos tik laikinai, trumpam laikotarpiui. O tas "laikinumas" tęsiasi virš 40 metų! Atrodo, kad gyventojai susitaikė su padėtimi, pritaikydami tam tokį posakį: "Rytų Vokietijoje yra didžiausi pasaulio miškai. 1945 m. draugai įžengė į juos, nerasdami iki šios dienos kelio išeiti".

Vokiečiai apie Lietuvą

Didžiausio vokiečių katalikų mėnraščio "Der Fels" (Uola) redaktorius Heinz Froitzhem vasario mėn. pradžioje atsiuntė malonų laiškelį, prašydamas leidimo kovo mėn. laidoje paskelbti vokiškoje ELTOS laidoje įdėtus pasikalbėjimus su kard. Vincentu Sladkevičium, kun. Antanu Svarinsku ir Nijole Sadūnaite. Pageidavo visų trijų nuotraukų. Deja, galėjau pasiųsti tik kardinolo atvaizdą. Tačiau redaktorius susisiekė su Vokietijos KNA (katalikų žinių agentūra), kuri jam atsiuntė kelias paskutinių Lietuvos įvykių nuotraukas. Redaktorius jas padidino ir dar geriau bei stipriau paįvairino straipsnį apie šiandieninį Lietuvos gyvenimą, pavadindamas jį "Litauen im Aufbruch" (Lietuva atbunda).

Straipsnio pradžioje redaktorius rašo, kad nuo paskutinio ilgesnio pranešimo 1987 m. "Der Fels" mėnrašytje (jis leidžiamas Regensburge) daug kas Lietuvoje pasikeitė: kaliniai ir ištremtieji buvo paleisti, grąžintos kelios šventovės, vysk. J. Steponavičius galėjo grįžti į Vilnių, o kiti sprendimai yra eigoje.

Lietuviai, latviai ir estai, niekuomet nesusitaikę su bolševizmu savo kraštuose, gindamiesi nuo rusifikacijos "perestroikos" šūkį panaudojo proveržiui į didesnę laisvę.

Pasinaudodamas vokiškoje ELTOS laidoje įdėtu pranešimu, redaktorius supažindina skaitytojus su "Sąjūdžio", jo įsteigimu bei tikslais. Mėnraščio redaktorius pasikeitimus Baltijos kraštuose lygina su Lenkijos "Solidarnosc". Savo įžanga į pasikalbėjimus autorius baigia Lietuvos kompartijos sekretoriaus A. Brazausko sakiniais, kurių vieną jis paėmė iš kardinolo Vincento Sladkevičiaus pamokslo: "Mokykimės laukti, nelipdami vieni kitiems ant kojų".

Silezijos vokiečių mėnraštis "Schlesische Nachrichten" kovo mėn. laidoje paminėjo Lietuvos nepriklausomybės iškilmes Kaune ir Vilniuje. Šis Silezijos vokiečių leidinys, pasinaudodamas vokiškąja ELTOS laida, kiekvieną mėnesį rašo apie naujausius mūsų krašto įvykius.

Paskutiniu metu daug vietos Lietuvai paskyrė neperiodinis leidinys "Informationen". Tai Vidurio ir Rytų Europos katalikiško jaunimo leidinys (pasirodo 3-4 kartus per metus). Juose spausdinami politinio ir krikščioniško turinio straipsniai bei trumpos žinutės. Vieną jo puslapį puošia lietuviški eilėraščiai išspausdinti "Tėviškės žiburuose". Vertimas – kun. A. Franckeit. Paskutiniai "Informationen" leidiniai supažindina skaitytojus su "Sąjūdžiu" (įdėta "Sąjūdžio" vokiška laida), su mirusiais Vokietijoje lietuviais kunigais ir kt.

LIETUVA LAUKIA LAISVĖS
REMK IR AUKOK TAUTOS FONDUI!

Jūsų auka TAUTOS FONDUI garsina Lietuvos laisvės bylą laisvajame pasaulyje. Šešiomis kalbomis ELTOS ir radijo žinios nesulaikomai skleidžia informacijas įvairiuose kraštuose apie Lietuvos laisvės kovą ir ją skatina.

REMKIME TAUTOS FONDĄ
aukomis, darbais, palikimais. Kiekvienas paaukotas centas artina Lietuvai laisvės aušrą.

Aukas arba palikimus siųskime Tautos fondui:
TAUTOS FONDO ATSTOVYBĖ KANADOJE,
18 NORWICH RD., STONEY CREEK, ONT. L8E 1Z6.

A†A
HALINAI ŽMUIDZINIENEI
mirus,

jos vyrą Lietuvos generalinį konsulą dr. JONĄ ŽMUIDZINĄ ir sūnų dr. JONĄ su šeima nuoširdžiai užjaučia –

Aldona Valienė
Aldona ir Stasys Grigaliūnai

Tauriam lietuviui, Lietuvos kariuomenės kūrėjui-savanoriui
a. a. STASIUI BANELIUI
mirus,

žmoną ONĄ, sūnus – VYTAUTĄ ir ALGIMANTĄ su šeimomis nuoširdžiai užjaučiame –

A. M. Kiršoniai

A†A
VERONIKAI AVIŽIENEI
Niujorke mirus,

jos seserį ONUTĘ KRASAUSKIENĘ ir kitas seseris bei artimuosius nuoširdžiai užjaučiame –

Valė ir Vitas Krasauskai
Danutė ir Mečys Norkai

A†A
HALINAI ŽMUIDZINIENEI
mirus,

jos vyrą Lietuvos generalinį konsulą dr. J. ŽMUIDZINĄ ir sūnų dr. JONĄ su šeima nuoširdžiai užjaučiame bei kartu liūdime –

KLB krašto valdyba

A†A
dail. HALINAI ŽMUIDZINIENEI
mirus,

jos vyrą Lietuvos generalinį konsulą dr. JONĄ ŽMUIDZINĄ, sūnų ir visus gimines nuoširdžiai užjaučiame –

A. Aperavičienė
V. V. Paškų šeima

A†A
HALINAI ŽMUIDZINIENEI
mirus,

jos vyrui Lietuvos generaliniam konsului dr. JONUI ŽMUIDZINUI, sūnui dr. JONUI ir jo šeimai reiškiame gilią užuojautą –

Dr. A. ir S. Pacevičiai *V. Paliulis*
J. Pacevičienė *G. Balčiūnienė*
V. S. Aušrotai

PADĖKA
A†A
KAZIMIERAS OTTO

mūsų mylimas vyras, tėvas, senelis mirė 1989 m. vasario 12 d. Palaidotas vasario 16 d. iš Lietuvos kankinių šventovės Šv. Jono lietuvių kapinėse, Mississaugoje.

Nuoširdžiai dėkojame prelatui dr. Pr. Gaidai už atnašautas Mišias, jautriai gražų pamokslą, apeigas prie karsto, kapinėse, klebonui kun. Jonui Staškui už dvasinę paguodą, maldas koplyčioje, kapinėse, kun. Kazimierui Kaknevičiui už maldas koplyčioje.

Dėkingi esame Šv. Juozapo ligoninės kunigams už suteiktą velioniui Paskutinio patepimo sakramentą ir maldas. Ačiū sol. Vaclovui Verikaičiui už gražias giesmes šventovėje ir kapinėse, Vytautui Balčiūnui už skaitymus Mišių metu, Jonui Andruliui už gražų atsisveikinimą šventovėje "Tėviškės žiburių" darbuotojų vardu.

KLKM draugijos narėms už Rožinio maldas koplyčioje, vadovaujant Adelei Katelienei. Nuoširdus ačiū giminėms, draugams ir pažįstamiems už Mišias, aukas "Tėviškės žiburiams", Lietuvių slaugos namams, Parkinsono ir širdies tyrimams. Taip pat ačiū už gėles.

Atskira padėka giminėms Lietuvoje už išreikštą užuojautą mums ir Mišių auką, kuri buvo atnašauta už velionį, vasario 15 d. Vilniaus arkikatedroje. Nuoširdi padėka karsto nešėjams, pareiškusiems užuojautą spaudoje, laiškais bei žodžiu.

Ačiū Steputei Petraitienei, Ninai Balčiūnienei, Albinai Augaitienei už nuoširdžias paslaugas, kurios palengvino mums liūdesio dienas. Dėkojame Carolyn McLean, Turnerio ir Porterio laidotuvių namų tarnautojai, už malonų bei rūpestingą patarnavimą, Birutei Stanulienei už laidotuvių pietų paruošimą, o ponioms už pyragus.

Visiems nuoširdžiausias ačiū.

Liūdinti Ottų šeima

Canadian Art Memorials Ltd.
76 Lakeshore Road West, Port Credit, Ont. L5H 1G4

LOUIS TEMPORALE - oficialus skulptorius - Bank of Canada, Bank of Montreal, Bank of Nova Scotia ir Archives Bldg. King George VI Niagara Falls

Atlieka įvairius kapų paminklų akmens ir skulptūros darbus — greitai ir meniškai. Užsakymus atliekame pagal projektus ir taip pat turime didelį pasirinkimą pagamintų paminklų lietuvių kapinėms

Užsakykite jau dabar, kad mes galėtume neskubėdami atlikti visą menišką darbą pagal pageidavimus.

Darbovietės telefonas 278-2757
Namų telefonas 278-4529

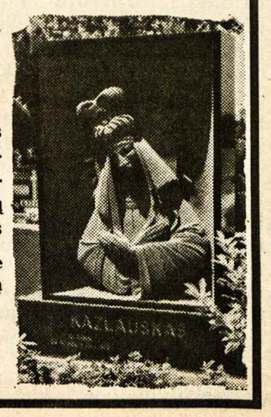

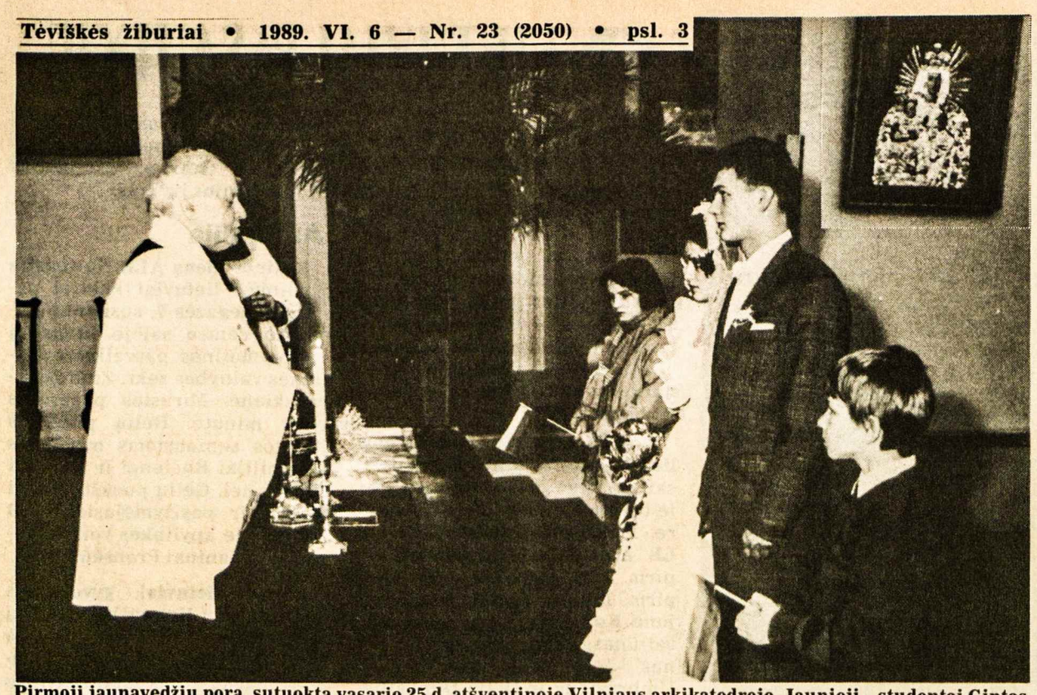

Pirmoji jaunavedžių pora, sutuokta vasario 25 d. atšventinoje Vilniaus arkikatedroje. Jaunieji – studentai Gintas Lapėnas ir Angelė Keblytė. Juos sujungė arkikatedros klebonas prel. Kazimieras Vasiliauskas

Paskelbti nepriklausomybę ir susijungti

Trys galimybės Baltijos tautoms: laukti rusų malonės, skelbti nepriklausomybę dabar, sudaryti Baltijos federaciją

Blogam žmogui netikėk, nors mylėt ketina,
Vanduo būtų nors karščiausias, bet ugnį gesina.

Mūsų tautos istorijos eigoje nuolat painiojosi ir painiojasi blogas žmogus — rusas, lenkas, vokietis. Jie jai yra padarę neapskaičiuojamų nuostolių, sukėlę žūtbūtinių nelaimių. Šioje vietoje bus užsimenama apie tuos bloguosius rusus, kurie atstovauja savo tautai pasaulyje, nes ne visi rusai yra niekšai. Tik blogasis rusas yra tapęs rusų tautos blogio simboliu ne tik lietuvių tautai, bet ir daugeliui kitų tautų, kurios yra patyrusios jo niekšišką užmojį: griebti kaimyną už gerklės, jį apiplėšti ir pagaliau sunaikinti. Lietuvių tauta pergyvena grobuoniškojo ruso dantų įkandžius nuo 1795 metų, išskyrus 22 metų nepriklausomo gyvenimo laikotarpį. Vadinasi, jisai, kaip erkė, įsikabinęs į lietuvių tautos kūną, minta jo prakaitu ir krauju jau daugiau kaip 170 metų. Ak, būti dvikoju, tai dar nereiškia būti žmogumi, Dievo sukurtu pagal savo mintį.

* * *

"Quousque tandem..." — kaip ilgai dar mes kęsime rusiškos vergijos patvoryje?! Vieši pasisakymai mūsų tarpe yra du: 1. laukti patogesnio laiko, pasilikus vyresniojo brolio glėbyje ir 2. reikalauti Lietuvai grąžinti nepriklausomybę dabar. Pirmasis atvejis yra baimės ar veikiau nepasitikėjimo atvejis, nes lyg tai laukiama Rusijos žlugties. Ne, ji nežlugs. Be to, mes, girdi, neturime materialinių išteklių nepriklausomam gyvenimui kurti. Šiai nuomonei atremti reiktų pasiskaityti 1918 metų Lietuvos prisikėlimo istoriją, kuri buvo daug varganesnė, negu dabartinis laikotarpis. Juk ir tada ji kėlėsi iš 120 metų okupacijos. Ji taip pat pradžiai neturėjo išteklių. O be to anuomet ji buvo "ir tamsi ir juoda", ir tik keliasdešimt inteligentų beturėjo, kurie Lietuvą paskelbė nepriklausoma.

Dėl antrojo atvejo: reikalauti Lietuvai grąžinti nepriklausomybę, žinant, kad rusai jos negrąžins, taip pat yra tik burnos aušinimas. Jie Lietuvos nepasiskolino, bet jėga ją užėmė, todėl mums lieka tik viena išeitis — ją patiems atsiimti, ir tuojau pat, pasinaudojant "perestroikos" silpnąja puse, *paskelbti Lietuvą nepriklausoma valstybe ir tuo būdu atsiskirti nuo Sovietų Sąjungos.* Tai turėtų kartu padaryti ir Latvija bei Estija.

Žinoma, rusai greičiausiai pasiųstų į Baltijos valstybes tankus. Tačiau tai būtų trečioji šių tautų okupacija, kuri pakenktų ne tik joms, bet ir pačių rusų vidaus persitvarkymo politikai, nes aiškiai parodytų pasauliui savo grobuoniškas užmačias. *Rusų grobuoniškų minčių apsėstos galvos nesupranta, kad nepriklausomos valstybės jiems gali būti naudingesnės, negu okupuotos.*

* * *

Šia proga derėtų pasisakyti ir apie trečią išeitį, kuri yra sudėtingesnė. Mes žinome, kad Baltijos valstybių silpnybė yra jų bejėgiškumas apsiginti nuo aplinkui esamų piktybinių tautų. Tad ar nederėtų Lietuvai, Latvijai ir Estijai susijungti į vieną federacinę, demokratinę ir neutralią valstybę, vardu Baltija arba Baltuva, ir išeiti iš Sovietų Sąjungos. Baltijos valstybių federacija, susidedanti iš 7 milijonų gyventojų, būtų tris kartus pajėgesnė ginti savo neutralumą, o kartu ir laisvę. Tokioje šviesoje jos galėtų lengvai aptarti savo atskiras ūkines, socialines, kultūrines ir kitas tautines aspiracijas. Tada šios trys tautos bendrai kovotų.

Būdama aukštos kultūros federacinė Baltijos valstybė, be abejonės, lengvai galėtų užmegzti ryšius su kitomis valstybėmis, kurios, galimas daiktas, padėtų jai atsistoti ant kojų. Šį federacinio valstybingumo užmojį gali padrąsinti net ir faktas, jog jau ir dabar pasaulyje tarp valstybių vyksta kai kurie persigrupavimai. Ilgainiui į Baltijos valstybių federacinę grupę galėtų įsijungti ir kitos artimesnės mažosios valstybės.

Taigi "blogam rusui netikėk, nors mylėt ketina, vanduo būtų nors karščiausias, bet ugnį gesina".

O jeigu atsitiktų priešingai, tai galėtų įvykti tik stebuklo atveju.

* * *

Vienaip ar kitaip spręstųsi federacinės, ar atskirų Baltijos valstybių likimas, ypatingai turėtų sustiprinti savo politinę veiklą šių tautų išeivija. Neužtenka mūsų veiksniams užeiti į atskirų kraštų prezidentūras ar aukštąsias politines įstaigas, reikia ieškoti ir kitų paveikių būdų savo tautų nepriklausomybei iškovoti.

Vienas tokių būdų buvo panaudotas Lietuvoje — tai trumpu laiku surinkimas 1,800,000 parašų, pasisakančių už savo tautos nepriklausomybę. Tik negerai, kad šis įvykis labiau buvo išpopuliarintas tik savųjų tarpe. Šiuo būdu galėtų pasinaudoti ir visa baltiečių išeivija. Tik reiktų parašus rinkti ant daugelio popieros lapų. Uoliai padirbėjus, vien tik lietuviškoji visų kraštų išeivija galėtų surinkti arti milijono parašų. Ogi latviai ir estai taip pat apie tiek parašų surinktų. Po vieną šių parašų komplektą reikėtų įteikti kelių didžiųjų valstybių vyriausybėms. Žinoma, ir Sovietų Sąjungos vyriausybei, didžiųjų pasaulio laikraščių redakcijoms, nes mums yra labai svarbūs ne tik didieji valstybininkai, bet ir gyventojai. Be to, mums dar būtų galima pasimokyti ir iš politinių įvykių Kinijoje, kur studentai, reikalaudami laisvės savo tėvynei, ne tik masiškai demonstruoja, bet ir badauja iki apalpimo ir net mirties.

J. A. Kylius

Memorandumas Kanados vyriausybei

Baltiečių federacija Kanadoje, susidedanti iš Estų centrinio komiteto, Latvių federacijos Kanadoje ir Kanados Lietuvių Bendruomenės, ryšium su įvykiais Baltijos valstybėse yra paruošusi Kanados vyriausybei ir parlamento nariams memorandumą.

Dokumentas jau įtektas min. pirm. Brian Mulroney, Užsienio reikalų min. Joe Clark, naujai paskirtam Užsienio reikalų min. parlamentiniam sekretoriui Patrick Boyer, M.P. (Etobicoke-Lakeshore), liberalų partijos vadui John Turner bei partijos užsienio reikalų kritikams Jesse Flis, M.P. (Parkdale-High Park) ir Andre Ouellet, M.P. (Papineau-St. Michel) ir Naujųjų demokratų partijos vadui Ed Broadbent bei partijos užsienių reikalų kritikui Bill Blaikie, M.P. (Winnipeg-Transcona).

Su memorandumo įteikimu prasidėjo ir spaudimas į visus parlamento narius, kad Kanados valdžia priimtų Baltiečių federacijos reikalavimus, kuriais ji remtų Baltijos kraštų žmonių siekius į valstybinę bei ekonominę nepriklausomybę.

Pagrindiniai reikalavimai

1. Kanados Parlamentas prie pirmos progos turi priimti nutarimą pakartotinai pabrėžiantį Kanados nusistatymą nepripažinti Baltijos valstybių inkorporavimo į Sovietų Sąjungą.

2. Kanados vyriausybė turi nustatyti taisykles Kanados bendrovėms, norinčioms investuoti ir prekiauti su Baltijos valstybėmis.

3. Kanados vyriausybė turi imtis žygių, skatinančių asmeninius kontaktus ir pasikeitimus tarp Baltijos kraštų nevaldinių organizacijų, grupių, ir pavienių asmenų.

4. Kanados vyriausybė, atsižvelgdama į savo gamtos apsaugos įsipareigojimus ir rūpesčius, turi skatinti ir remti pasikeitimą informacija tarp Kanados ir Baltijos valstybių gamtos apsaugos grupių.

5. Kanados vyriausybė turi įpareigoti Kanados ambasadorių prie Jungtinių Tautų išnaudoti kiekvieną progą patvirtinimui Kanados politikos, nepripažįstančios Baltijos valstybių inkorporavimo į Sovietų Sąjungą, ir informuoti kitų kraštų atstovus apie Baltijos valstybių unikalią padėtį tarptautinėje teisėje.

6. Kanados Parlamentas turi įsteigti ad-hoc komitetą sekimui ir tyrimui įvykių Baltijos valstybėse.

7. Kanados vyriausybė turi įsteigti užsienių reikalų ministerijoje Baltijos valstybių skyrių, kuris informuotų Kanados vyriausybę ir teiktų politinius patarimus apie įvykius Baltijos valstybėse. **Inf.**

Dar apie demografinius Lietuvos nuostolius

Naujausioje Lietuvos istorijoje yra dar daug baltų dėmių. Iki šiol dar niekas neparašė apie lietuvių-lenkų pogrindžių pasitarimus hitlerinės okupacijos metais, niekas neparašė apie Lietuvos vietinės rinktinės ir lenkų "Armia krajowa" susidūrimus ties Ašmenėle ir Turgeliais — visa informacija yra tik iš lenkų pusės. Nėra sudarytas lietuvių karių žuvusių Afganistane sąrašas. Laikas bėga, liudininkų skaičius mažėja ir greičiausiai tų baltų dėmių niekas neužrašys. Dar daug baltų ir pilkų dėmių liko Lietuvos karo ir pokario metų demografinių nuostolių apskaičiavime, todėl sveikintinos yra A. Damušio pastangos tuos nuostolius apskaičiuoti. Jo šia tema parašytoje brošiūroje yra daug neaiškumų, kuriuos jis bandė šio savaitraščio š. m. 15 ir 16 laidose išaiškinti.

Pirminių gyventojų skaičius

Savo straipsnyje A. Damušis rašo, kad 1940 m. birželio 15 d. dabartinės Lietuvos teritorijoje buvo 3,081,289 gyventojai. Čia jau darosi aiškiau. Savo brošiūros 4 psl. autorius rašo, kad toks skaičius buvo II D. karo metu, kuris tęsėsi nuo 1939 iki 1945 metų, ir kitoks Lietuvos gyventojų skaičius buvo jo pradžioje negu pabaigoje. Autorius tvirtina, kad į šį skaičių neįeina nei kolonistai, nei karo pabėgėliai. Argi?

A. Damušis nepasako kiek Vilniaus srities gyventojų buvo prijungta prie Lietuvos 1939 m. rudenį, tačiau apskaičiavus iš pateiktų duomenų jų buvo 459,000. Pagal 1931 m. Lenkijos gyventojų surašymą prijungtoje teritorijoje turėtų būti 433,000 gyventojų (P. Lossowski: Litwa a sprawy Polskie 1939-1940), tačiau jau ir į šį skaičių įeina nepirminiai gyventojai. Tarp 1920 ir 1939 metų iš Lenkijos į šį kraštą atvyko tūkstančiai policininkų, mokytojų, valdininkų, kareivių — kolonistų, kunigų ir vienuolių. Jie Lietuvoje buvo svetimšaliai. Pagal Lietuvos raudonojo kryžiaus apskaičiavimus tokių žmonių Vilniaus srityje buvo 80,000. Netgi arkivyskupas R. Jalbžykovskis, atvykėlis iš Lenkijos, neturėjo teisės į Lietuvos pilietybę. A. Damušis savo pateiktą pirminių gyventojų skaičių turėtų persvarstyti.

Lenkų migracija

Repatriacijai į Lenkiją ligi registracijos pabaigos 1946 m. lapkričio 1 d. užsirašė 383,000 asmenų. Iš jų išvyko 197,000 asmenų. Taigi Lietuvoje liko po 1948 m. 186,000 lenkų. Šiuo metu Lietuvoje yra apie 247,000 lenkų. Iš kur Lietuvoje per šį laiką atsirado 60,000 lenkų, nors jų natūralus prieauglis dėl nutautėjimo yra labai mažas? Šiuos žmones galima sutikti Vilniaus šventoriuose po lenkiškų pamaldų. Jie meldžiasi lenkiškai, kalba gudiškai ir yra užsirašę arba yra užrašyti lenkais. Jie yra iš Gudijos atvykę asmenys po 1948 m. Jie bėgo nuo ūkių kolchozinimo ir lengvai gaudavo darbus Lietuvoje. "Jedinstvos" narys Jan Ciechanovič (Ivan Tichonovič) š. m. išrinktas į Aukščiausiąją tarybą Maskvoje irgi yra vienas iš jų. Įdomu, ar juos A. Damušis laiko kolonistais ar pirminiais gyventojais?

Pirminio gyventojo definicija

Kalbant apie pirminius Lietuvos gyventojus, autochtonus, reikia nustatyti pirminio gyventojo sąvokos kriterijų. Ar Lietuvos autochtonu yra žmogus gimęs Lietuvoje, ar išgyvenęs šiame krašte tam tikrą metų skaičių, ar asmuo turįs teisę į Lietuvos pilietybę, ar tas, kurio proseneliai čia gyveno? Ar atvykęs iš Gervėčių (Gudija) į Lietuvą lietuvis ir čia pasilikęs nuolatiniam apsigyvenimui yra kolonistas ar autochtonas? Ar gudą atvykusį iš to paties krašto galime laikyti autochtonu? Šių klausimų neišsprendus, sunku yra nustatyti pirminių gyventojų skaičių.

Pokario lenkų trėmimai

Sovietai Vilnių užėmė 1944 m. liepos 13 d. Pirmas lenkų repatriantų transportas su 9077 asmenimis išvyko iš šio miesto 1945 m. balandžio mėn. Tarp šių dviejų datų vyko patys žiauriausi lenkų trėmimai. Tai buvo daroma todėl, kad sunaikinti tą visuomenę, kuri rėmė dar tuo metu tebeveikiančią "Armia krajowa". Tai ne vienas kitas šimtas, kaip galvoja A. Damušis. Į Kalugos konclagerį buvo išvežta 6.000 "AK" narių. Žemo laipsnio karių tarpe buvo daug dabartinės Lietuvos teritorijos pirminių gyventojų. Šie trėmimai yra aprašyti "Zeszyty historyczne" 75-toje laidoje.

Žydai Lietuvoje

Naivu būtų galvoti, kad 1941 m. gruodžio 1 d. Jaegerio pranešime paminėti 34,500 žydų išliko gyvi ligi karo pabaigos. Jų likimas yra aprašytas "Encyclopedia Judaica" ir Dov Levino knygoje "Fighting Back". Tūkstančiai žydų atvyko į Lietuvą su Raud. armija. Kiek jų tarpe buvo pirminių gyventojų sunku pasakyti. Apie dabartinę padėtį Lietuvos žydų kultūros draugijos pirmininkas E. Zingeris sako: "Dabar Lietuvoje gyvena 11,500 žydų, kurių tarpe vietiniai tesudaro keliolika procentų". ("Literatūra ir menas" š. m. kovo 4 d.).

Neišgarsinti trėmimai

A. Damušis 4 psl. rašo: "1940 m. birželio 15 d. Sovietų Sąjungai Lietuvą okupavus, Lietuvai buvo priskirta dar keliolika Vilniaus krašto kaimų". Šie "kaimai" tai Druskininkai, Švenčionys, Šalčininkai, Tverečius, Adutiškis, Marcinkonys, Dubičiai... R. Misiūnas knygoje "Baltic States" priskaitė prijungtoje srityje 100,000 gyventojų. Šios, išskyrus Šalčininkus, lietuviškos žemės 1939 metais nebuvo perleistos Lietuvai ir ligi 1940 m. rugpjūčio mėn. priklausė Gudijos Sov. Respublikai. Jas 1940 m. palietė žiaurūs trėmimai, kurie buvo įvykdyti vasario 10 d., balandžio 13 d., ir birželio-liepos mėn. Tremtiniai daugiausia buvo pirminiai Lietuvos gyventojai. Informaciją apie šiuos trėmimus, kurie vyko visoje buv. Lenkijos sovietams patekusioje teritorijoje, surinko egzilinė lenkų vyriausybė Londone. Šie dokumentai dabar yra Huverio institute Kalifornijoje. (Polish Government Collection — Box 588). Apie šiuos trėmimus A. Damušis niekur neužsimina.

Prieš perleisdami Vilnių ir jo sritį Lietuvai 1939 m. sovietai iš šios srities per vieną mėnesį suspėjo išvežti 25,000 asmenų ("Zeszyty historyczne", 53 laida). Yra gerai žinoma, kad sovietai išvežė "Elektrit" fabriko įrengimus ir dalį darbininkų. A. Damušis Lietuvos demografinius nuostolius pradėjo skaičiuoti nuo 1940 m., ir 1939 m. trėmimas suprantamai į jo brošiūrą nėra įtrauktas, nors karas prasidėjo 1939 m. ir palietė pirminius Lietuvos gyventojus.

Tremtiniai dabar

Pastaruoju metu Lietuvos spaudoje yra daug rašoma apie trėmimus iš Lietuvos. Šiais metais išleistoje knygoje "Amžino įšalo žemėje" devyni autoriai aprašo "... savo Golgotą — nepermaldaujamą, rūsčią, aplankančią dabar prisiminimais ir sapnais". Statistikai šie aprašymai jokios naudos neduoda, nes iš jų nesužinome kada jų autoriai buvo išvežti, iš kokios stoties, kiek žmonių buvo vagone ir kiek buvo vagonų, o tai jie gerai pamena. Spaudoje buvo rašyta, kad šiuo metu Lietuvoje yra apie 100,000 asmenų buvusių tremtyje. Yra netgi tremtinių klubas. Jeigu jie pateiktų reikalingas žinias, būtų galima tiksliau demografinius nuostolius apskaičiuoti.

Lietuvoje įsteigta Stalino nusikaltimams tirti komisija platina buv. tremtinių tarpe panašaus pobūdžio anketą. Ligi praėjusių metų vasaros žmonės šios anketos nenorėjo nė į rankas imti. Dabar, sąlygoms pasikeitus, darbas eina pirmyn ir po kelių metų jis žada būti baigtas. Nežiūrint to, kad Lietuvos žmonės šiam darbui daug laiko ir pastangų pašvenčia, gauti duomenys nebus tikslūs, o tik apytikriai. **J.B.**

BRITANIJOS LIETUVIAI

Atšventė gimtadienį

Šiaurės Vakarų Anglijos lietuviai Mančesterio mieste balandžio 15 d., gausiai susirinkę Lietuvių namuose, paminėjo savo dvasios vado kanauninko Valentino Kamaičio 65-tąjį gimtadienį.

Kanauninkas gimė 1924 m. balandžio 15 d. Skardupių kaime, Sintautų valsčiuje, Šakių apskr. Augo gausioje šeimoje — 6 broliai ir viena sesutė. Pradžios mokslą pradėjo Mackupių kaimo pradinėje mokykloje, vėliau mokėsi Šakių "Žiburio" gimnazijoje. Baigęs 6 klases, pasibeldė į Vilkaviškio kunigų seminarijos duris, tačiau nebuvo vietos. Tęsė mokslą toliau Šakių gimnazijoje. Baigus septintąją klasę, frontui artėjant buvo išvežtas su kitais dviem broliais į Rytprūsius kasti apkasų bei statyti įtvirtinimų, o iš ten vėliau — darbams į Vakarų Vokietiją, kur sulaukė laimingai karo pabaigos.

Baigęs gimnaziją "Unter Berg" lietuvių stovykloje Oldenburge, 1946 m. įstojo į Eichstaeto kunigų seminariją. Baigęs filosofijos kursą, išvyko į Airiją Maynooth kunigų seminariją. Kunigo šventimus gavo 1953 m. birželio 21 d. Po šventimų tuojau atvyko į Angliją užimti Amerikon išvykstančio kun. Justino Steponaičio vietą. Apsigyveno Mančesteryje. Jam tenka dirbti anglų parapijoje ir kartu aptarnauti Šiaurės Vakarų Anglijos lietuvius. Mirus 1982 m. kun. Jonui Kuzmickiui, kan. V. Kamaičio sielovados rajonas pasidarė dar platesnis — visa Šiaurinė Anglija.

1979 m. lapkričio 11 d. Salfordo vyskupijos vysk. Thomas Holland kun. V. Kamaitį pakėlė Salfordo vyskupijos garbės kanauninku.

Sukaktuvininkas šalia savo sielovados pareigų dirba ir lietuviškos bendruomenės plačiuose baruose. Mančesterio ir plačių apylinkių lietuviškos organizacijos savo veiklai koordinuoti turi komitetą, kurio pirmininkas yra jų dvasios vadas. Be to čia veikia "Lietuvių kultūrinis ratelis", kurio tikslas puoselėti lietuvišką kultūrą Šiaurės Vakarų Anglijoje. Šis ratelis leidžia "Anglijos lietuvių biuletenį", kuris pasirodo keturis kartus per metus. Kan. V. Kamaitis talkina šio biuletenio spausdinimo darbe ir paruošia vedamąjį.

Kanauninkas sugeba Dievo namuose skelbti dieviškąją meilę, o lietuviškoje bendruomenėje artimo meilę. Todėl nenuostabu, kad Šiaurės Anglijos lietuviai tarp savęs gražiai sugyvena.

Šia proga tenka sveikinti sukaktuvininką ir linkėti dar daug metų darbuotis Dievo garbei, žmonių bei tėvynės gerovei. **S. Kasparas**

Dabar Lietuvoje plačiai yra sodinami tautinio atgimimo ąžuoliukai. Kanadoje viešėję Vytautas Norvilas, Viktoras Juzukonis ir Jonas Varnas, prisimindami savo tautiečių vaišingumą bei draugiškumą, Kanados lietuviams pasodino ąžuoliuką

• Lietuviškas žodis vaikui yra kaip sėkla dirvon, kuri su laiku pražysta gėlių žiedais

HALLING ELECTRICAL
(Estonian)
Gyvenamiems namams ir komerciniams pastatams.
- elektros išvedžiojimas
- elektros vielų atnaujinimas
- elektrinis šildymas
- vėdinimo įrengimas
- geras darbo atlikimas

Tel. 762-9190 LIC E 1044

REMKIME KANADOS LIETUVIŲ FONDĄ!

Iki šiol šis fondas išleido per 500,000 dolerių lietuviškai kultūrai, menui, švietimui paremti. Pagrindinis fondo kapitalas yra neliečiamas, tiktai palūkanos skiriamos lietuviškai veiklai įvairiose srityse.

Sudarydami testamentus, bent dalį turto palikime Kanados lietuvių fondui (Lithuanian-Canadian Foundation).

Tapkime šio fondo nariais ir aukokime jam! Visos aukos atleidžiamos nuo valstybinių pajamų mokesčių.

Testamentines ir kitas aukas siųsti:

Lithuanian-Canadian Foundation, 1573 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A6.

Šio fondo šūkis: ***"Kapitalas Lietuvai, palūkanos — lietuvybei išeivijoje!"***

MEDELIS CONSULTING
1407 Sarcee St. Oshawa, Ont. L1G 4N2

SUTVARKOM dokumentus iškvietimui giminių iš Lietuvos arba jums privačiai ten apsilankyti.
PALAIKOM ryšius su kultūriniais vienetais, ansambliais Lietuvoje.
IŠRŪPINAM iškvietimus meninėms grupėms apsilankyti – koncertuoti Lietuvoje.
Šiais ar visais kitais reikalais, kreipkitės į **Stefą** ar **Algį Medelius**, vakarais **tel. (416) 434-1847.**

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

LIETUVOS RADIJO LAIDOS

Lietuvos radijas įveda vis daugiau pusvalandinių programų tautinėms mažumoms gimtosiomis jų kalbomis. Žinių šia tema pateikia "Tiesos" 100 nr. paskelbtas Jūros Baužytės telefoninis pasikalbėjimas su Lietuvos televizijos ir radijo komiteto pirmininko pavaduotoju N. Maliukevičiumi. Reguliariai transliuojamas laidas jau daugelį metų turėjo lenkai. Nuo 1989 m. sausio mėnesio tokios laidos susilaukė ir žydai. Kovo 9 d., minint Taraso Ševčenkos 175 metų gimimo sukaktį, buvo atnaujinta pokaryje nutraukta laida ukrainiečiams. Balandžio 29 d. Lietuvos radijas pirmą kartą prabilo gudiškai. Pasak N. Maliukevičiaus, ieškoma būdų padėti ir kitoms tautinėms mažumoms Lietuvoje. Ne visos galės turėti atskiras laidas. Pvz. tokių laidų beveik neįmanoma paruošti totoriams ir karaimams. Tad jiems bus skiriama laiko kitose programose.

MINĖS TRĖMIMUS Į SIBIRĄ

Lietuvos kultūros ministerijoje įvykusiame pasitarime buvo nutarta iškilmingai paminėti 1941 m. birželio 14-tąją, tapusią tragiška diena lietuvių tautos istorijoje. Likus porai savaičių iki vokiečių-sovietų karo pradžios, prasidėjo neteisėtas žmonių trėmimas į Sibirą. Pasitarime buvo aptartas toli nuo tėvynės žuvusių lietuvių atminimo pagerbimas birželio 14 d. Dailės parodų rūmuose Vilniuje bus surengta paroda, atskleidžianti stalinizmo nusikaltimus, nukreiptus prieš žmones, jų gyvenimą ir kultūrą. Istorijos ir etnografijos muziejuje įvyksianti dokumentinio pobūdžio paroda bus skirta tremtiniams ir jų buičiai. Rodiniai bus pasiskolinti iš tų, kurie iki šių dienų išsaugojo skaudžius prisiminimus. Jeigu bus geras oras, planuojama surengti ciklą koncertų po atviru dangumi. Juose pirmą kartą bus atliktas naujasis gedulingas kompozitoriaus Vidmanto Bartulio kūrinys, skambės pasaulio kompozitorių reikšmingiausi liturginio pobūdžio kūriniai. Dideliam koncertui Dainų slėnyje ruošiasi kauniečiai, į jį įjungsiantys ir daugiau kaip šimtą dainininkų turintį tremtinių chorą. Vilniaus arkikatedroje bus pašventinta tremtinių koplyčia, o ant Pilkojo kalno atidengta atstatytoji Trijų kryžių skulptūra. Pasitarime buvo pasiūlyta birželio 14-tąją pavadinti lietuvių tautos gedulo ir vilties diena, žuvusiųjų ir kentėjusiųjų atminimą paminėti visoje Lietuvoje tuo pačiu laiku suskambėjusiais varpais.

TREMTINIAI IR ĮPĖDINIAI

Lietuvoje yra priimtas įstatymas, kuris buvusiems Sibiro tremtiniams, dabar atgavusiems pilnas savo teises, turi grąžinti konfiskuotą arba prarastą turtą iškeldinimo metu. Jie turi kreiptis į finansų įstaigas ir kartais net teismus. Kompensacijos suma negali būti didesnė kaip 3.000 rublių. Tos sumos 500 rb. išmokama už namų apyvokos daiktus. Už pastatus, statinius ir įrenginius mokama atskirai arba jie grąžinami, jei yra galimybė. Tačiau nieko nemokama už turtą, kuris buvo suvalstybintas pagal įstatymų aktus, galiojusius trėmimo dieną. Įstatyme pabrėžiamas skirtumas tarp konfiskavimo ir suvalstybinimo. Šia tema "Valstiečių laikraščio" 32 nr. prašneko kaunietė mokytoja Laima Balčiūnienė: "O kas paaiškins mums, Sibiro tremtinių vaikams, pagal kurį nutarimą buvo reabilituoti mūsų tėvai 1958 m., ir kas grąžins neteisėtai konfiskuotą reabilituotų asmenų turtą bent jų vaikams, nes jų pačių retas kuris beišliko gyvas?" L. Balčiūnienė pasakoja apie 1958 m. reabilituotą ir iš Sibiro sugrįžusią savo motiną: "Vos tik pavyko išsiveržti iš Sibiro vergijos, mama skuba į namus. Skuba į tėviškę pas vaikus. Bet ne taip svetingai buvo sutikta, į gimtąjį kraštą sugrįžusi. Mūsų buvusiame name buvo įrengta kolūkio paukštidė. Langai išdaužyti, iš lauko užkalti lentomis. Durys išlaužytos, krosnis išgriauta, grindys išplėštos. Šitokią grąžino buvusią pastogę, ir tai tik vieną kambarį. Tolesnis gyvenimas neteikė didelio džiaugsmo. Čia, Lietuvoje, mama kiekviename žingsnyje jautė diskriminaciją — visur ir visada, kadangi buvo išvežta. Sunki ir sujaukta buvo ir mano vaikystė . . ."

VAIKAI NIEKO NEGAVO

L. Balčiūnienės mamai prie grąžinto kambario vištidėje buvo pridėta karvė, paršiukas, avis ir 60 arų žemės. Pradžioje karvei išlaikyti buvo atmatuota ūkeliui anksčiau priklausiusi gera pieva, arti namų, su augančia vešlia žole. Kitais metais tas žemės lopinėlis buvo atiduotas darbingesniam žemdirbiui Mat sugrįžėlė buvo nedarbinga, sveikatą palikusi Sibire. Ji greit mirė, nepatyrusi laimės pasiilgtame gimtajame krašte. Mokytoja L. Balčiūnienė rašo: "Pardavę gyvulius — 'valstybės sugrąžintą turtą' šiaip taip palaidojome motiną. Skurdžios buvo laidotuvės: nei orkestro, nei vainikų, tik našlaičių vaikų rauda. Kolūkis niekuo nepadėjo. Taip 1961 m. liepos 26 d. Notėnų kapinaitėse į smėlio duobę įleidome iš neobliuotų ir nedažytų lentų sukaltą karstelį. Įdomu, ar mums, įpėdiniams, priklauso papildoma kompensacija? Juk konfiskavo nepalyginamai daugiau nei grąžino — 14 hektarų žemės ir nemažą ūkį. Mes, mažamečiai vaikai, deportavus mamą, nieko su savim nepasiėmėm. Išėjome į žmones pliki, nuogi. Mūsų daiktus, baldus kas norėjo, tas naikino, niokojo, skaldė ir kūrenо. Kai jau viskas buvo sunaikinta, užkalė išdužusius langus ir įruošė paukštidę. Taip buvo pasielgta su mūsų turtu. O kaip jis buvo 'atlygintas', jau žinote. Kiek žinau, panašaus 'atlyginimo' sulaukė ir kitos reabilituotos šeimos. Manyčiau, kad tai tik pasityčiojimas iš žmogaus".

V. Kst.

Nuotr. J. Miltenio

Hamilton, Ontario

A. a. ONOS BUDVIDIENĖS atminimui Kanados lietuvių fondui aukojo: $20 – B. A. Steponavičiai, G. O. Melnykai, J. Mažulaitis; $10 – L. E. Klevai, A. Didžbalienė, A. Pašilienė, K. Mikšys, P. Vitienė, A. Adomaitienė, E. Šeirienė, A. Mikšienė, A. Bungardienė, S. N. Aleksai, A. Grajauskas, K. Karaška, A. Prunskus, J. Bajoraitis, B. Orvydas.

VIKTORIJA LUKOŠEVIČIENĖ, prisimindama savo vyro a.a. KOSTO atminimą, paskyrė Kanados lietuvių fondui, papildydama įnašą $100 ir tuo pačiu įrašė vaikaičius – Darių S. ir Viktorą K. Remesat, į KL fondo narius, paaukojusi po $100 už kiekvieną vaikaitį. Nuoširdi padėka. **KLF**

Delhi-Tillsonburg, Ont.

KLK MOTERŲ DRAUGIJOS DELHI parapijos skyriaus visuotinis susirinkimas įvyko balandžio 20 d. Pirmininkavo A. Ratavičienė, sekretoriavo A. Klemkienė. Pranešimą apie iždo reikalus padarė E. Rugienienė. Buvo aptarti ateities planai. Dr. D. Vindašienė kalbėjo apie susirgimą gripu. Ji aiškino apsisaugojimo būdus prieš šią ligą, iškeldama kūno užgrūdinimo reikalingumą. Pasveikintos naujos skyriaus narės: A. Astrauskaitė, T. Pargauskienė, D. Norkutė-McIntosh, dr. D. Vindašienė. Susirinkimas baigėsi valdybos paruošta kavute ir maloniu visų narių pabendravimu.

KLB VALDYBOS PIRM. V. BIRETA balandžio 30 d. Šv. Kazimiero parapijos salėje vaizdžiai papasakojo apie savo kelionę Lietuvon. Dalyviai atidžiai domėjosi svečio kalba.

MOTINOS DIENOS MINĖJIMAS, suruoštas KLKM draugijos skyriaus, įvyko gegužės 7 d. Įžangos žodį tarė pirm. A. Ratavičienė. Rita Pargauskaitė skaitė tai dienai skirtą paskaitą apie motinas, jų meilę ir pasiaukojimą. Eilėraščius mamytėms deklamavo jaunimas: K. Lukošiūtė, K. Stonkutė, J. Stonkus, M. Leighfield, A. Pargauskas, Asta Ramoškaitė. Audra Ramoškaitė padainavo gražią dainą, visus nustebindama savo sugebėjimu. Visos moterys atsilankiusios į minėjimą buvo apdovanotos rožėmis.

VYSK. PAULIUS BALTAKIS, OFM, gegužės 3 d. lankėsi Delhi lietuvių parapijoje. Po iškilmingų Mišių Šv. Kazimiero šventovėje įvyko svečio sutikimas parapijos salėje, išpuoštoje pavasario žiedais. KLB apylinkės valdybos vardu sveikino pirm. S. Beržinis. Visų parapijiečių vardu sveikino B. Vytienė. Gausiems šios šventės dalyviams pasivaišinus KLKM draugijos narių paruoštomis vaišėmis, sekė deklamacijos apie Lietuvą, kurias skaitė sesutės Pargauskaitės – Rita, Salomėja ir broliukas Andrius. Dainą "Lietuvėlė" padainavo Audra Ramoškaitė. Vysk. P. Baltakiui, OFM, įteikė lietuvišką juostą–stulą, išaustą ir dovanotą M. Stankaitienės. Garbingas svečias, visiems padėkojęs, papasakojo apie savo keliones įvairiuose kraštuose ir ten gyvenančius lietuvius. Labai įdomūs įspūdžiai atsivežti iš dabartinės Lietuvos. Baigus kalbėti atsirado nemažai įvairių klausimų, į kuriuos vyskupas visiems maloniai atsakinėjo. Delhi apylinkės lietuviai yra labai dėkingi vyskupui už atsilankymą, o taip pat klebonui L. Kemėšiui už jo pakvietimą. **B.V.**

St. Petersburg, FL

LITUANISTINĖS MOKYKLOS VAKARAS. St. Petersburgo "Saulės" lituanistinė mokykla lietuvių klubo ptalpose surengė tradicinį metinį vaklarą, kuriame dalyvavo per 150 svečių. Buvo mokinių rankdarbių parodėlė. Tarp jų savo kokybe išsiskyrė mokinio S. Hilman-Pranckūno, 14 m. amžiaus, piešti paveikslai.

Vakarą atidarė mokyklos vedėja Aurelija L. Žalnieriūnaitė-Roberston, pasidžiaugdama savo mokyklos auklėtiniais. Maldą sukalbėjo kun. V. Zakaras. Pati vedėja vadovavo ir programai. Mokiniai skaitė Reginos Kučienės parašytą ir mokiniams pritaikytą "Lietuva ir Maironis". Mokinius paruošė mokytoja Rita Moore. Po to sekė tautinis šokis, paruoštas A. Žalnieriūnaitės-Robertson. Mokiniai šoko ir kartu dainavo "Plaukė žąselė per ežerėlį". Neatsiliko ir mokyklos mažiausieji – darželio vaikai. Jie padeklamavo eilėraščius. Įterpimui mokyklos tėvų komiteto pirm. Rita Moore kalbėjo apie mokyklos darbą. Kartais nusiskundžiama, kad per jauni priimai į mokyklą, o kaip tik yra labai svarbu, kad kuo anksčiau vaikai pradėtų lankyti lietuvių mokyklą.

Mokinių chorelis, vadovaujamas Kristinos Krulikienės, padainavo porą dainelių, kurios visiems labai patiko. Antroje programos dalyje solistė Ona Armonienė, akompanuojant Reginai Ditkienei, atliko Kačanausko "Pradalgiuos" ir Budriūno "Šauksmas". Programą užbaigė Vyrų dainos vienetas, diriguojamas muz. Alberto Mateikos, padainuodamas šiuos kūrinius: "Gimtinės aidas", "Tėvynė Lietuva", "Lopšinė gimtinei", "Sidabriniai ežerai", "Senelio kryžius", "Tėvynės maršas" ir "Aras".

Po meninės programos buvo vakarienė ir loterija "Laimės šulinys". Vakarienės metu mokyklos vedėja nuoširdžiai padėkojo visiems programos atlikėjams, prisidėjusiems prie vakaro paruošimo ir dalyviams. Nuoširdi padėka taip pat buvo išreikšta už dosnias mokyklai paremti aukas.

Auksutė

St. Petersburgo "Saulės" lituanistinės mokyklos chorelis. Iš kairės pirmoje eilėje: Julius Degesys, Viktutė Krulikaitė, Mikas Degesys ir Sofytė Degesytė; antroje eilėje: Kristina Clark, Stepas Hileman, Raminta Moore; priešakyje – chorelio vadovė Kristina Krulikienė

LIETUVIAI PASAULYJE

JA Valstybės

Danguolė Valentinaitė pasitraukė iš JAV LB krašto valdybos socialinių reikalų tarybos pirmininkės ir Čikagoje įsteigto centro vyresnio amžiaus lietuviams direktorės pareigų. Visas jos turėtas pareigas perėmė JAV LB krašto valdybos vykdantysis vicepirm. Linas Norušis. "Drauge" paskelbto D. Valentinaitės atsistatydinimo priežastis nenurodyta.

Naujoji JAV LB Lemonto apylinkės valdyba pareigomis pasiskirstė savo pirmajame posėdyje balandžio 11 d. Lietuvių centre. Ilinojaus valstijos Lemonto LB apylinkės valdybą sudarė: pirm. Kęstutis Sušinskas, vicepirm. Liudas Šlenys, sekr. Svajonė Kerelytė, ižd. Aleksas Karaliūnas; nariai: Vytenis Miliūnas — informacijai, Modesta Umbrazienė ir Dalia Dundzilienė — renginiams, Rasa Poskočimienė — atstovė bažnytiniam komitetui, Kostas Stankus — socialiniams reikalams, Algis Trinkūnas — specialiems projektams. Valdybos nariai Liudas Šlenys ir Aleksas Karaliūnas paskirti atstovais į Lietuvių centro tarybą.

Lituanistinė Šv. Kazimiero parapijos mokykla Los Angeles mieste balandžio 14 d. atšventė keturiasdešimtmečio sukaktį. Mokyklą 1949 m. įsteigė energingas parapijos klebonas kun. Jonas Kučingis, vėliau tapęs prelatu, dabartinis emeritas. Sukakčiai skirtą pobūvį įvadiniu žodžiu pradėjo direktorė Marytė Sandanavičiūtė-Newsom, reikšdama viltį, kad mokykla įžengs ir į XXI-jį šimtmetį, nes ji dar turi apie 120 mokinių, kai tuo tarpu kitos mokyklos užsidarinėja dėl jų trūkumo. Mokyklos veiklos apžvalgą padarė direktorius A. Žemaitaitis, išvardindamas ilgiau šiai mokyklai vadovavusius asmenis. Mirusieji jos vedėjai ir mokytojai pagerbti susikaupimo minute. Atsiminimais apie senąsias mokyklos dienas dalijosi prel. J. Kučingis, malda palaiminęs vaišių stalus. Tėvų komiteto pirm. R. Vitkienė padėkojo vaišes paruošusiai mokytojai G. Plukienei. Nuotaikingomis dainomis vakaro programon įsijungė muzikos Aloyzo Jurgučio paruoštas moterų kvintetas — Regina Jogienė, Onutė Šepikaitė, Regina Stitelytė, Gailė Radvenytė ir Danguolė Varnienė. Praeitį atskleidė ekrane rodomi mokyklos gyvenimo vaizdai. Tėvų komiteto vardu mokyklos rėmėjams padėkojo G. Leškys. Padėkos lentelėmis buvo pagerbti stambiausieji aukotojai — Antanas Mikalajūnas, Albinas ir Vita Markevičiai.

Jaunimo centre Čikagoje veikiančio Lituanistikos tyrimo ir studijų centro muziejus atidarytas balandžio 23 d. Atidarymui vadovavo valdybos pirm. dr. Jonas Račkauskas. Kaspiną perkirpo Lietuvos garbės konsulas Vaclovas Kleiza, JAV LB kultūros tarybos pirm. Dalia Kučėnienė, atidaromo muziejaus direktorė Nijolė Mackevičienė ir Broniaus Krištanavičiaus, SJ, fondo įsteigėjas kun. Vaclovas Gutauskas, SJ. Muziejus įrengtas Jaunimo centro mokyklos koridoriuje įmontuotose stiklinėse vitrinose. Jame sutelkta nemažai lituanistinės medžiagos, žemės ūkio reikmenų, bažnytinių ir organizacijų vėliavų, Lietuvos pašto ženklų, antspaudų, medalių, ordinų, tautinių drabužių, juostų ir audinių, medžio drožinių bei kitų tautodailės darbų, nuotraukų, retų knygų, įvairios spaudos. Lituanistikos tyrimo ir studijų centrui priklauso Pasaulio lietuvių archyvas, Lietuvių istorijos draugija, Dr. Stasio Budrio lietuvių foto archyvas bei kitos institucijos. Centrui vadovauja: tarybos pirm. dr. Adolfas Damušis, valdybos pirm. dr. Jonas Račkauskas, vykdantysis vicepirm. dr. Robertas Vitas, direktorė Nijolė Mackevičienė. Lituanistikos tyrimo ir studijų centro adresas: Jaunimo centras, 5620 So. Claremont Ave., Chicago, IL 60636, USA. Tel. (312) 434-4545. Šiuo adresu laukiama finansinių aukų, senųjų knygų, laikraščių, dokumentų, audinių, tautodailės gaminių.

Argentina

Knygų parodoje balandžio 6-24 d.d. Buenos Aires mieste dalyvavo ir lietuviai. Vitriną jų rodiniams parūpino Julius Mičiūdas. Knygų buvo gauta iš Argentinos lietuvių centro, Aušros Vartų parapijos ir privačių asmenų. Prie lietuviškų knygų vitrinos stovėjo tautiniais drabužiais pasipuošusios lietuvaitės, parodos lankytojams dalijusios informacinius lapelius apie Lietuvą, jos istoriją, okupacijas ir dabartinius įvykius.

Australija

Motinos dieną ALB Newcastle apylinkės lietuviai kukliai paminėjo gegužės 7, susirinkę Migrantų centro salėje. Rengėjų vardu motinas pasveikino apylinkės valdybos sekr. Zina Zakarauskienė. Mirusios pagerbtos tylos minute. Gėlių puokštės įteiktos seniausioms motinoms — Emilijai Bučienei ir Donatai Bajalienei. Gėlių puokštė taipgi įteikta ir pasižymėjusiai ALB Newcastle apylinkės veiklos rėmėjai Antaninai Pranskūnienei.

Pertho lietuviai, gyvenantys toli nuo kitų lietuviškų kolonijų Australijos Vakaruose, neteko savo kapeliono kun. dr. Alfonso Savicko, juos aptarnavusio trejus su puse metų. Jis dirbo ir gyveno Švč. Širdies parapijoje, laisvalaikiu aptarnaudamas Pertho lietuvius. Jiems sekmadieniais ir švenčių progomis Mišias laikydavo Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčioje. Kun. dr. A. Savickas nevengė ir visuomeninės veiklos. Dvejus metus jam teko būti ALB Pertho apylinkės valdybos pirmininku. Jis išvyko į Naująją Gvinėją dėstyti moralinės teologijos Port Moresby seminarijoje. Dėstytojo darbas numatytas pusantrų metų laikotarpiui. Atsisveikinimas su išvykstančiu kun. dr. A. Savicku įvyko po pamaldų Velykų sekmadienį Lietuvių namuose. Atsisveikino, reikšdami viltį, kad kun. dr. A. Savickas vėl grįš Perthan: lietuvių vardu — ALB apylinkės valdybos narys E. Stankevičius, ramovėnų — J. Jaudegis, pensininkų — E. Jaudegienė, vyrų okteto — V. Radzivanas, lietuvių golfininkų — A. Čižeika, Australijos lietuvių katalikų federacijos — B. Steckis. Išvykstančiajam įteikta lietuvių dovana ir visų pasirašyta kortelė. Padėkos žodyje kun. dr. A. Savickas ragino nedidelę Pertho lietuvių koloniją ir toliau sėkmingai reikštis lietuviškoje veikloje.

Britanija

Tarptautinėje konferencijoje Londono universitete balandžio 12-14 d.d. paminėtas Sovietų Sąjungos agresijos prieš Lenkiją penkiasdešimtmetis. Invazijos pasekmes įvairiais aspektais aptarė konferencijon sukviesti universitetų profesoriai iš pačios Britanijos, Lenkijos, V. Vokietijos ir JAV. Referatą apie sovietinę nepriklausomų Baltijos valstybių okupaciją skaitė Oklahomos politinių mokslų prof. dr. Vytautas S. Vardys.

A. a. Jadvyga Borisienė, 80 metų amžiaus, gegužės 9 d. palaidota Valijoje, Rhyl vietovės kapinėse. Gedulines Mišias vietinėje katalikų bažnyčioje atnašavo ir į kapines palydėjo anglas kunigas. Jam užbaigus maldas prie kapo, lietuviai sukalbėjo "Amžiną atilsį". Laidotuvėmis rūpinosi Antanas ir Mėta Kalusevičiai. Anksčiau velionė gyveno Stoke-on-Trente. Ten ji priklausė vietiniam DBLS skyriui, dalyvavo lietuviškoje veikloje, rėmė lietuvių spaudą.

Mančesterio lietuvių katalikų bendrija balandžio 15 d. bendrais pietumis Mančesterio lietuvių klube pagerbė kan. Valentiną Kamaitį dviejų sukakčių proga — 65 metų amžiaus ir 37 metų kunigystės. Bendrijos sekr. A. Podvoiskis pasveikino visus susirinkusius, juos supažindino su sukaktuvininko gyvenimu ir veikla. Sukaktuvininkas gimė 1924 m. balandžio 15 d. Skardupių kaime, Sintautų valsčiuje, Šakių apskrityje, mokėsi Šakių gimnazijoje. Pokaryje filosofijos kursą baigė V. Vokietijoje, Eichstaetto kunigų seminarijoje. Teologijos studijas 1949-53 m. tęsė Airijos Maynoothe, Šv. Patriko kolegijoje. Ten įšventintas kunigu 1953 m. birželio 21 d. Anglijoje dirba Šv. Čado parapijoje Mančesteryje, aptarnaudamas šios vietovės ir apylinkių lietuvius. Mirus a.a. kun. J. Kuzmickiui, savo globon perėmė ir Rochdale, Bradfordo lietuvius. Sukaktuvininkui buvo įteikta visų dalyvių pasirašyta sveikinimo kortelė, sugiedota "Ilgiausių metų". Boltoniškių vardu jį sveikino DBLS Boltono skyriaus valdybos pirm. H. Vaineikis. Į sveikintojų eiles įsijungė evangelikų kun. A. Putcė, iš Lietuvos atvykusi L. Andrikienė rašyti mokslinio veikalo apie nepriklausomos Lietuvos ekonomiką. Sukaktuvininkui ji įteikė iš Vilniaus atvežtą Rūpintojėlį ir ilgą tautinę juostą.

AUDRA Travel

1989 m. kelionės į LIETUVĄ

"PAVASARIS" PARDUOTA gegužės (Finair)

"SKAMBA, SKAMBA KANKLIAI!" PARDUOTA Gegužės–Birželio 6 (Air France)

"GEGUŽĖS" PARDUOTA Gegužės–Birželio 12 (Air France)

"ŠVEICARIJA" PARDUOTA Birželio 3–Liepos 16 (Finair)

"JUBILIEJINĖ" Liepos 10-23 (Air France)

"ŽOLINĖ" Rugpjūčio 11-20 (Finair)

"GINTARINĖ PALANGA" Rugpjūčio 11-27 (Finair)

"BOBŲ VASARA" Rugsėjo 6-19 (Air France)

"RUDENINĖ" Spalio 6-17 (Air France)

SPECIALIOS GRUPĖS

MEDIKŲ Gegužės 17-24 (Lufthansa)

KREPŠINIO MĖGĖJŲ Liepos 5-23 (Air France ir LH)

Kviečiame užsisakyti keliones iš anksto.

Mūsų biuras:
- Pageidaujantiems paruošia individualias keliones į Lietuvą ir į kitas pasaulio šalis.
- Sutvarko keliones į šiltus kraštus, išvykas pramoginiais laivais, organizuoja slidininkų grupes.
- Sutvarko vizas bei dokumentus iškvietimams.
- Ruošia keliones į geriausias pasaulio sanatorijas.
- Nuperkame automobilius bei kitas dovanas giminėms Lietuvoje.

Visais atvejais garantuojamas sąžiningas ir konfidencialus patarnavimas.

Skambinkite: tel. (416) 769-2500. TELEX: 06-967812 FAX: (416) 763-6279
Rašykite: 2100 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1M7
Registracijos numeriai: 2559030 ir 2475066

Įvedu šildymo ir vėsinimo sistemą, atlieku visus taisymo ir skardos darbus
(Esu "Union Gas" atstovas)
Jurgis Jurgutis
Tel. 383-9026
154 Darlington Dr.
Hamilton, Ontario L9C 2M3

FUTURE.I
REAL ESTATE LTD. REALTOR

Nijolė Bates
Namų pirkimo bei pardavimo bendrovės atstovė
verslo 769-3300
namų 769-1835

- *Patarnauja lietuvių kalba.*
- *Nemokamas namų įvertinimas*

130 Kennedy Avenue,
Toronto, Ontario M6S 2X9

Ne tik namai, bet ir jūsų ateitis

Vienintelis lietuvių bankelis Kanadoje, įsikūręs nuosavuose namuose –

HAMILTONO LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS "TALKA"
830 Main Street East, Hamilton, Ontario L8M 1L6
Tel. 544-7125

Darbo valandos: pirmadieniais, antradieniais ir ketvirtadieniais – nuo 10 v. ryto iki 5 v.p.p., trečiadieniais – nuo 10 v. ryto iki 1 v.p.p., penktadieniais — nuo 10 v. ryto iki 7 valandos vakaro, šeštadieniais — nuo 9 v. ryto iki 12 v. ryto.
Liepos-rugpjūčio mėn. uždaryta.

AKTYVAI PER 29 MILIJONUS DOLERIŲ

MOKAME UŽ:		IMAME UŽ:	
kasd. pal. čekių sąsk. iki .	5.5%	asmenines paskolas	15.5%
santaupas	7.5%	nekiln. turto pask. 1 m..	13.5%
kasd.pal.taupymo s-ta	7%	nekil.turto pask. 3 m..	14%
90 dienų indėlius	9.75%	*Nemokamas čekių ir sąskaitų apmokėjimo patarnavimas.*	
1 m. term. indėlius	11.5%	*Nemokama narių gyvybės drauda pagal santaupų dydį iki $2.000 ir asmeninių paskolų drauda iki $25.000.*	
1 m. term.ind.mėn.pal.	11%		
3 m. term.indėlius	11%		
RRSP ir RRIF (pensijos)..	8.5%		
RRSP ir RRIF 1 m.	11.5%		
RRSP ind. 3 m.	11%		

Komiteto nariai pasisakė prieš...

JURGIS JANUŠAITIS

Netrukus sukanka vieneri metai, kai Kanadoje vyko trys patys didžiausieji Lietuvių Bendruomenės renginiai: PLB seimas, Pasaulio lietuvių kultūros kongresas ir Aštuntoji tautinių šokių šventė.

Nuskubėjo didieji įvykiai praeitin, pageltusiuose spaudos puslapiuose liko aprašymai, iš atminties išnyksta ir išgyventos nuotaikos.

Ar ką gyvo palikome ateinančiom kartom? – gal ne vienas paklaus.

Taip, daug reikšmingų įvykių vyko išeivijos lietuvių gyvenime, praėjo šokių, dainų šventės, suvažiavimai, kongresai ir daugelis kitų reikšmingų įvykių, tačiau laike tolsta ir kartom keičiantis nueina užmarštin.

O vistik reikėjo ir reikia, kad didieji mūsų kultūriniai įvykiai išliktų kartų kartom. O tai padaryti prie dabartinės technikos nesunku, nors, žinoma, visa tai susiję su didesnėmis išlaidomis.

Gerai prisimenu, kai Algimantas Kezys pasišovė nufilmuoti mūsų didžiuosius žmones-meninkus, visuomeninkus, kultūrininkus. Tai buvo užuomina poeto Kazio Bradūno ir jo konkretus siūlymas.

Prikišau trigrašį ir pasisiūliau Algimantui Keziui į talką ir pradžiai su kepure iš savo artimųjų bičiulių sužvejojau apie tūkstantinę, už kurią vaizdajuostėje įamžinome pirmąjį – mūsų užsimotų filmuoti dvylika – poetą Vaitkų. Po to Foto archyvas tęsė darbą toliau ir, rodos, jau turima nemažą skaičių nufilmuotų mūsų žymūnų.

Mąstydamas apie praėjusių metų didžiuosius įvykius džiaugiuosi, kad Aštuntosios tautinių šokių šventės komitetas Kanadoje, po didelių Genovaitės Breichmanienės, komiteto narės ir vienos iš meno vadovių, užsispyrimo nutarė nufilmuoti šokius.

Kiek pastangų reikėjo, kol buvo nutarta sumanymą vykdyti. Apie tai dalinasi pati "kaltininkė" Genovaitė Breichmanienė.

Turėdama didelį patyrimą švenčių ruošime, buvo Ketvirtosios tautinių šokių meno vadovė, gerai suprasdama reikšmę palikti švenčių iškilmes ateinančiom kartom, jau 1988 m. vasario 22 d. šventei ruošti komiteto posėdyje iškėlė mintį – paruošti šventės vaizdajuostę. Įrodinėjo jos reikalingumą. Tačiau visi komiteto nariai pasisakė prieš, tvirtindami, kad vaizdajuostės niekas nežiūrės, bus nuobodi, labai daug kainuos. Tačiau Genovaitė Breichmanienė savo sumanymo neatsisakė. Įtikinėjo komiteto narius toliau. Pagaliau ledus pralaužė ir jau sekančiuose komiteto posėdžiuose buvo visa tai svarstoma ir pagaliau nutarta sumanymui pritarti.

Genovaitė Breichmanienė su šventei ruošti komiteto pirmininku dr. V. Kvedaru pradėjo tartis su vidutinio brangumo Hills video firma nufilmuoti šventės eigą. Sutarta 18.000, – dol. suma. Po to buvo dažnai kalbėtasi su firma, pateiktos buvusių tautinių šokių švenčių nuotraukos, albumai, aptarta filmavimo detalės, meno vadovai Rita ir Juozas Karasiejai bei Genovaitė Breichmanienė rūpestingai informavo firmos pareigūnus.

Šventę filmavo šešiomis kameromis iš įvairių vietų. Po šventės komitetui buvo pristatytas 18 valandų filmas, kurį meno vadovai Karasiejai ir Breichmanienė dirbo net penkias dienas, kol iš 18 valandų filmo sudarė tik 1 val. 40 min. vaizdajuostę ir pateikė firmai galutinę redakciją. Galima išsivaizduoti, kiek čia buvo darbo. Juk reikėjo išrinkti pačius gražiausius, būdingiausius šventės momentus ir suglausti į trumpą vaizdajuostę.

Daug kas vaizdajuostes jau įsigijo: šokių ansambliai, organizacijos ir pavieniai asmenys. Juk šventėje tebuvo apie 10.000 žmonių, o gi kiek turime lietuvių pasaulyje?

Filmas pasiekė Australiją, Argentiną, Braziliją, Vokietiją, Angliją, neskaitant pačios Kanados. Keliolika kopijų vaizdajuostės pasiekė ir okup. Lietuvą, kurioje šventė buvo rodoma Lietuvos televizijoje vasario 16 ir vasario 23 d.d.

Lietuvoje šventę matę rašė, kad nuostabiai graži šventė, atlikta "paprastai bet gražiai". Jau žadama ir Lietuvoje pagal mūsų švenčių pavyzdį ruošti tenykščias šventes.

Vaizdajuostę malonu žiūrėti ir po metų, ir po daugiau. Joje įamžinta visa šventės eiga, garbingųjų svečių, meno vadovų, vėliavų ir tautinių šokių vienetų jaudinantis parodas į koliziejų. Girdimi ir matomi kalbėtojai, sveikintojai, choras su palyda ir beveik kiekvieno šokto tautinio šokio pačios gražiausios akimirkos. Ir taip gražiausi vaizdai tave sugrąžina į praeitį, bet gyveni dabartimi, rodos, šiandien tu esi toje šventėje.

Taigi reikia padėkoti "užsispyrelei" Genovaitei Breichmanienei ir visam šventės komitetui, kad jie pakeitė nuomonę, nesigailėjo lėšų ir įvykdė sumanymą, kas liudys mūsų tautinės kultūros didžiuosius laimėjimus ir po mūsų kartų kartom.

Tat įsigykime vaizdajuostę ir mūsų visų namuose tebūnie šokių šventė.

"Ažalyno" vyriausioji grupė atlieka programą gegužės 13 d. savo ansamblio pavasariniame koncerte Toronto Lietuvių namuose

Nuotr. B. Tarvydo

Dabarties įvykiai Lietuvoje

Lietuvos, Latvijos ir Estijos tautinių sąjūdžių bendras suvažiavimas įvyko gegužės vidury Taline. Jis paskelbė ekonominės nepriklausomybės deklaraciją. Joje sakoma, kad Sov. Sąjungoj "perestroika" veikia ketveri metai, tačiau ekonominis smukimas vyksta toliau: kyla infliacija ir krenta pragyvenimo lygis. Slenkama prie moralinio ir psichologinio nuosmukio, kuris gali privesti prie politinės netvarkos. Centro valdžia laviruoja ir nesiima reikalingų radikalių reformų. Iki šiol norima išlaikyti "stiprų centrą" ir respublikoms duoti ekonominių teisių neesminiuose dalykuose.

Esant tokiai padėčiai, baltiečių susirinkimas laiko tikslinga: 1. Paskelbti, kad suverenių valstybių Estijos, Latvijos ir Lietuvos žmonės patys pasirinks ekonominę sistemą. 2. Reikalauti, kad Estijoj, Latvijoj ir Lietuvoj būtų priimti ekonominės nepriklausomybės įstatymai. 3. Iškelti Sov. Sąjungos aukščiausioje valdžioje, kad būtų priimti įstatymai, kurie garantuotų Estijos, Latvijos ir Lietuvos nuo 1990 metų perėjimą į savarankišką ekonominį tvarkymąsi. 4. Sovietų valdžios atmetimas baltiečių siūlomų ekonominių reformų turėtų reikšti nesiskaitymą su suverenių respublikų teisėmis.

Šiame susirinkime atvirą kalbą pasakė sąjūdietis **Jurgis Okas.** Vienoje vietoje jis kalbėjo apie antrąją Raudonosios armijos okupaciją. Tuo metu Lietuvos vyrai atsisakė tarnauti okupantui ir išėjo į miškus. Žūtbūtinė kova tęsėsi 9 metus. Apie 50,000 karių šioje kovoje padėjo galvas. Jų šūkis buvo: "Geriau mirti laisvam, negu gyventi vergu". Jų kraujas nenuėjo veltui. Šiandien Lietuvoj esą tik 12% ateivių. Jis savo kalbą užbaigia: "Mes gyvename ypatingą laiką, kai sprendžiama mūsų tautų ateitis. Ir nuo to, kokią poziciją užimsime ateities atžvilgiu, priklausys mūsų likimas. Netikėkime miglotais daliniais pažadais. Nesusiriškime rankų apgaulingomis vergiškomis sutartimis, už kurias mus prakeiktų ainiai, siekime aiškiai apibrėžtų tikslų, vedančių mus į nepriklausomo valstybingumo atkūrimą."

Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio Palangos grupių įgaliotinių konferencijoje gegužės 20 d. buvo priimta rezoliucija dėl Baltijos pajūrio demilitarizavimo.

Lietuva, kaip Latvija ir Estija, siekia atgauti neutralių valstybių statusą. Tas valstybių atstatymas turėtų prasidėti tuoj pat, demilitarizavus Baltijos pajūrį.

Pačios gražiausios Lietuvos pajūrio vietos užimtos karinių poligonų, įvestas specialus pasienio režimas. Šiandien yra mažiau laisvo pajūrio, negu 1939 m. užėmus Hitleriui Klaipėdos kraštą. Poligonai su kariniais įrengimais padarė didelę žalą Lietuvos ūkiui, o radarinės ir kitokios ginklų sistemos kenkia žmonių sveikatai. Nuostoliai siekia milijardines sumas.

Rezoliucijoje reikalaujama: iškelti iš Lietuvos pajūrio karinius poligonus, visiškai panaikinti radarinę sistemą Palangoj ir apylinkėse, panaikinti visus karinius įrengimus ir nekurti naujų Kuršių Neringoje, neleisti kurti karinių jūrų bazių Klaipėdoje, Šventojoje, Neringoje ir Kuršių mariose. Kreipiamasi į visus Lietuvos, Latvijos ir Estijos žmones bei Baltijos jūros valstybių tautas paremti rezoliuciją.

Vytauto Didžiojo universitetas Kaune turės šešis fakultetus: humanitarinį, verslų, meno, informatikos ir fizikos-biologijos. Jis savo veiklą pradeda š. m. rugsėjo 1 d. Universitetas kviečia mokslininkus ir kūrėjus skaityti akademinius kursus. Universitetas neturi galimybių apmokėti už darbą tinkama valiuta, tačiau atvykstantiems iš užsienio profesoriams garantuoja pilną išlaikymą jiems ir jų šeimos nariams. Universitete taip pat garantuojama pilna pasaulėžiūros ir įsitikinimų laisvė. Reikia paduoti pareiškimą, nurodant kokius kursus ir kuriuo laiku galėtų skaityti, akademinės veiklos apžvalgą, siūlomo skaityti kurso planą, mokslinio laipsnio diplomo kopiją. Rašyti šiuo adresu: 233000 Kaunas, K. Donelaičio 20, 209 kab. Ramunei Mačikonienei, tel. 22 48 84, Lithuania, USSR.

Lietuvos socialdemokratų partija (LSDP) atkurta gegužės 19 d. Vilniuje. Pareiškime sakoma, kad demokratiškas visuomenės gyvenimas neįmanomas be daugiapartinės sistemos. Partija įsteigta atgimstančioje tautoje 19 šimtmetyje. Ji puoselėjo tautų apsisprendimo, nepriklausomybės, demokratijos, politinio ir socialinio teisingumo idėjas. LSD veiklai koordinuoti išrinktas organizacinis komitetas. Jį sudaro: Kazimieras Antanavičius, Vytenis Andrukaitis, Albinas Bagdonas, Aronas Gutmanas, Gintautas Iešmantas, Albinas Januška, Valdas Katkus, Alfonsas Jakubėnas (LSDP narys nuo 1926 m.), Dobilas Kirvelis, Antanas Matijošaitis, Aloyzas Sakalas, Juozas Šatas, Zita Šličytė, Kazimieras Uoka.

Vilniaus arkikatedros aikštėje gegužės 29 d. buvo politinių kalinių gelbėjimo komiteto nario Petro Cidziko 25-ji streiko diena. Jis jaučiasi silpnai, tačiau atsisako medicinos pagalbos. Jis reikalauja paleisti politinį kalinį Boleslovą Lizūną, peržiūrėti Arūno Dainausko bylą ir viešai paskelbti Mažojoje Lietuvoje 1945-47 m. Sovietų vykdytų žudynių aplinkybes bei kaltinimus.

Panevėžy gegužės 29 d. įvyko vysk. Kazimiero Paltaroko minėjimas. Jį suruošė Panevėžio viešoji biblioteka, katedra ir Panevėžio ateitininkai (LIC).

Lietuvos krikščionių demokratų partija ir Estijos krikščionių sąjunga, ELTOS gegužės 22 d. pranešimu, sveikino Krikščionių demokratų Vidurio Europos suvažiavimą Vienoje ir pareiškė viltį, kad kitame tokiame suvažiavime galės dalyvauti Lietuvos ir Estijos atstovai. Taip pat priminė, kad Molotovo-Ribbentropo paktas ir slapti protokolai yra skaudžiausias ano meto palikimas visai Rytų Europai. Kreipiamasi į suvažiavimo ir viso pasaulio sąžinę, kad būtų atstatytos Baltijos valstybės.

Paryžiuje, Sorbonos universitete, gegužės 30 d. įvyko Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijos atidarymas. Joje dalyvavo Lietuvių informacijos centro vedėja ir PLB valdybos įgaliotinė Gintė Damušytė. Susirinkusius sveikino Prancūzijos prezidentas F. Mitterandas, iškeldamas asmeninių ir kolektyvinių laisvių svarbą. Vakare Prancūzijos Užsienio reikalų ministeris R. Dumas ministerijos pilyje suruošė vaišes. Gintei Damušytei teko kalbėtis su korespondentais, diplomatais, tarp jų su Kanados ambasadorium W. Bower, su Paryžiaus kardinolu Jean-Marie Lustiger ir kitais. (LIC)

VLIKo pirmininkas dr. K. Bobelis gegužės 27 d. išvyko dalyvauti Žmogaus teisių konferencijoje Paryžiuje, kur gavo teisę įeiti į konferencijos posėdžius. Gegužės 29 d. jis su sūnumi dalyvavo JAV-bių ambasados priėmime.

Viktoro Petkaus ir Antano Terlecko pranešimu, gegužės 25 d. Vilniuje įvyko visų neformalių (valdžios nepripažintų) organizacijų susirinkimas ir įsteigė *Lietuvos nepriklausomybės sąjungą* (LNS). Sąjūdis, kuris valdžios formaliai pripažintas, susirinkime nedalyvavo. Sąjungos tikslas – pilnas Lietuvos nepriklausomybės atstatymas. LNS birželio 11 d. ruošia mitingą Kalnų parke Vilniuje paminėti 49-sias okupacijos metines. Lietuvos demokratų partijos Kauno skyrius birželio 3 d. Dainų slėnyje suruošė mitingą tema "Lietuvos ateitis – totalitarizmas ar demokratija". (ELTA)

"The New York Times" gegužės 25 d. laidoje ryšium su Lietuvos suvereniteto paskelbimu stebisi lietuvių drąsa ir apgailestauja, kad Vakarų spauda neatkreipė tinkamo dėmesio. JAV laikosi politikos nesikišti į Sov. Sąjungos reikalus. Bet Baltijos valstybės nesančios sovietų vidaus reikalas. Jos buvo nepriklausomos ir Stalino okupuotos. Prezidentas G. Bushas galėtų daug ką padaryti. JAV ir kiti kraštai nepripažįsta Baltijos valstybių prievartinio aneksavimo. Todėl turėtų šiems kraštams padėti. Mažiausia JAV galėtų jais rūpintis bent tiek, kiek yra rūpinimasi arabais Izrealio užimtoje teritorijoje. Jeigu Gorbačiovas pasmerkė Stalino nusikaltimus, tai nuosekliai turėtų atitaisyti skriaudą baltiečiams. Baltijos valstybių okupacija yra tarptautinis nusikaltimas.

"The Washington Times" gegužės 23 d. rašo, kad baltiečiai siekia nepriklausomybės. Tuos siekius Gorbačiovas galėtų nesunkiai išpildyti. Baltijos kraštai skiriasi nuo Sov. Sąjungos savo kalba, kultūra, religija. Jie turi ir savo istorinę nepriklausomybę. Tų valstybių užgrobimas ir tęsiama okupacija yra įžūlus Sov. Sąjungos sutarčių nesilaikymas. Sovietų valdžia yra pasirašiusi sutartis, kuriomis atsižadėjo visiems laikams suvereniu teisių į šių kraštų teritorijas, pasižadėjo tų kraštų neužimti, bet kokioms aplinkybėms. Gorbačiovas turėtų atitaisyti Stalino nusikaltimus. Jis galėtų pasielgti su Baltijos valstybėmis, kaip buvo pasielgta 1945 m. su Suomija ir 1955 m. su Austrija. Šie kraštai pilnai nepriklausomi, bet neutralūs užsienio politikoje. Baltiečiai galėtų džiaugtis savarankišku gyvenimu, bet tuo pačiu nesudarytų jokių politinių ar karinių komplikacijų Sov. Sąjungai. **J.A.**

Čikagos "Grandis" šoka atžalyniečių koncerte gegužės 13 d. Toronto Lietuvių namuose

Nuotr. B. Tarvydo

Kanados lietuvių fondo susirinkimas

Susirinkime, kuris įvyko birželio 3 d. Toronto Lietuvių namuose, dalyvavo 74 nariai ir dar atstovavo su įgaliojimais 409 nariams. Susirinkimą atidarė dr. A. Pacevičius, fondo tarybos pirmininkas, pakviesdamas kun. J. Staškų sukalbėti invokaciją. Po to buvo prisiminti mirusieji nariai rimties minute. Susirinkimą sveikino H. Lapas, pavaduojantis generalinį Lietuvos konsulą dr. J. Žmuidziną. Taip pat sveikino V. Bireta, KLB valdybos pirmininkas.

Dr. A. Pacevičius pakvietė V. Matulaitį būti susirinkimo sekretoriumi. Sudaryta mandatų komisija: Vyt. Pacevičius ir Janina Pacevičienė. Balsams skaičiuoti pakviesti V. Skrinskas, B. Sakalas ir F. Mockus. Praeitų metų susirinkimo protokolą skaitė Zita Bersėnaitė. Protokolas priimtas be pataisų. Po tarybos pirmininko, valdybos pirmininko, iždininko, investavimo komisijos pirmininko, revizijos komisijos ir samdomo revizoriaus pranešimų nekilo esminių klausimų. Šiame susirinkime buvo išrinkti nauji tarybos nariai: dr. S. Čepas, V. Vaičiūnas, dr. P. Lukoševičius, K. Čepaitis, J. Pleinys, P. Kuras, E. Čuplinskas, H. Stepaitis, A. Bersėnas, V. Dargis, Z. Bersėnaitė, G. Skaistys. Dr. A. Pacevičius, buvęs tarybos pirmininkas, nesutiko būti renkamas. Revizijos komisijon surasti tik trys kandidatai: V. Skrinskas, J. Mažeika ir M. Povilaitienė, todėl nereikėjo rinkimų.

Laike balsų skaičiavimo pasisakyta įvairiais klausimais. L. Tamošauskas siūlė, kad rezervuoti $15,000 paremti lietuvių parke statomam paminklui nebūtų duodami, o tie pinigai būtų panaudoti lietuvių kultūros-mokslo veikalų išleidimui. Po ilgų daugelio pasisakymų už ir prieš siūlymą buvo balsuota. Už paminklui duotiną paramą balsavo 7, o visi kiti, kad paminklo statyba nebūtų remiama iš fondo. V. Matulaitis siūlė labiau pažymėti fondo žymesnius aukotojus, papuošti mirusių kapus, užprašyti už mirusius Mišias. Tuo klausimu pasisakė dr. A. Pacevičius, A. Bersėnas, Z. Bersėnaitė ir kun. K. Kaknevičius.

1988 m. gruodžio 31 d. fonde buvo $1,049,356 pagrindinio kapitalo. Per 1988 metus išmokėtos pašalpos lietuviškai veiklai $99,758. Susirinkimas baigtas Tautos himnu.

V. Matulaitis

Optical Studio

OPTIKAS R. SCHMID

1586 Bloor Street West,

Toronto, Ont. M6P 1A7

(Prieš Lietuvių namus)

Telefonas 535-6252

Greitas patarnavimas, neaukštos kainos. Gaunami kontakto lešiai (contact lenses).

"Dievas teikia mums meilę, kad mylėtume tą, kurį Jis mums duoda"

The Lougheed & Barnard

Funeral Home

252 Regent Street South

Sudbury, Ontario P3C 4C8

Telefonas: (705) 673-9595

Century 21 **OFFORD REALTY LTD.**

Member Broker

38 Hurontario Street,

Collingwood, Ont. L9Y 2L6

Parduodant, perkant ar tik dėl informacijos apie namus, vasarnamius, ūkius, žemes Wasagos, Staynerio ir Collingwoodo apylinkėse kreipkitės į

Angelę Šalvaitytę, B.A.,

pirkimo ir pardavimo atstovę.

Ji mielai jums patarnaus.

Darbo tel. (705) 445-5640,

namų tel. (705) 429-6428.

PLJS sąskrydis

KAS?

KUR?

KADA?

KODĖL?

Vasario 16-sios gimnazijoje, V. Vokietijoje

1989 metų liepos 7-10 d.d.

Susipažinti, pasidalinti mintimis ir praktiškai sudaryti bendravimo galimybes su Lietuvos jaunimu

KAS DALYVAUS IR ATSTOVAUS?

Iš Lietuvos:
Sąjūdis
Ateitininkų federacija
Skautai
Vilniaus moksleiviai
Lietuvos studentai
"Lituanikos" atstovas

Iš kitur:
PLJ sąjungos kraštų pirmininkai,
išeivijos organizacijų atstovai,
įvairūs žinovai.
Ar jūsų jaunimo organizacija, apylinkė bus atstovauta?

Dėl informacijos kreipkitės:
PLJS, 1011 College Street,
Toronto, Ont. M6H 1A8 Canada
Tel. (416) 588-8141
Mirga Šaltmiraitė
tel. (416) 762-0667,
Rita Rudaitytė
tel. (613) 231-7638.

Registracijos terminas – š. m. gegužės 31 d.

LIETUVA ATGIMSTA. Lietuviškas jaunimas visame pasaulyje yra paveiktas ir atidžiai seka dabartinius įvykius savo protėvių žemėje. Kaip galime mes išeivijoje efektingiausiu būdu paremti mūsų tautiečių pastangas?

ŠIĄ VASARĄ Vasario 16 gimnazijoje įvyks sąskrydis, kuriame jaunimas iš viso pasaulio kampų galės pasidalinti mintimis su žmonėmis, kurie vadovauja bei aktyviai dalyvauja tautiniame judėjime.

ISTORINIS MOMENTAS! Pasinaudokite juo. Kartu mes būsime didesne jėga. Mes esame vienos tautos vaikai.

Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga

"Gintaro" kilimo istorija

Pokalbis su dr. Angele Kazlauskiene

1989 m. gegužės 16 d. Toronte įvykusio "Gintaro" ansamblio koncerto metu, vadovams Juozui ir Ritai Karasiejams buvo įteiktas kilimas su jame įausta "Gintaro" emblema. Ta proga kilimo vyriausia audėja dr. Angelė Kazlauskienė sutiko atsakyti "Tėviškės žiburių" korespondentei į keletą klausimų.

— Visą dieną įtemptai dirbusi su pacientais dantų gydymo kabinete, savo vakarus ir savaitgalius turėtumėte skirti poilsiui; iš kur sėmėtės ištvermės ir energijos tokiam dideliam darbui?

— Pradėdama žinojau, kai tai bus didelis darbas, bet, prisipažinsiu, netikėjau, kad jis bus toks didelis. Prie jo pastūmėjo meilė Lietuvai, noras padaryti ką nors vertingo, išliekančio; ne kokią pirktinę dovaną, bet savo rankų darbą. Pasirašėme sau motto ir pasikabinome virš staklių "Su kiekvienu mazgu įrišame savo meilę Lietuvai".

— Kodėl kilo sumanymas austi kilimą, kas tą mintį davė ir kam jis bus įteiktas?

— "Gintaras" buvo pakviestas Vilniaus universiteto dainų ir šokių ansamblio eilei koncertų įvairiuose Lietuvos miestuose. Lietuvišku papročiu važiuojant į svečius šeimininkams vežama dovana. Kilimo idėją iškėlė gintarietis-veteranas Mikas Slapšys vienaname vadovų pasitarime. Idėją visi mielai priėmė, o jai įvykdyti kreipėsi į mane. Kilimas bus nuvežtas ir įteiktas Vilniaus universitetui.

— Ar turėjote padėjėjų ir kiek darbo valandų praleidote prie kilimo?

— Turėjau talkos kadrą apie dvidešimt moterų. Vienos iš jų padėjo daugiau, kitos mažiau. Aš pati įdėdavau apie šešiasdešimt valandų savaitėje. Vien tik mergaitės profilį ardžiau ir taisiau septynias valandas, kol išgavau tą, ko norėjau. Iš viso esame įdėję per tūkstantį darbo valandų ir surišę apie trisdešimt tūkstančių mazgų.

— Kokios buvo didžiausios kliūtys?

— Pirmiausia – laiko stoka; turėjom tiktai tris su puse mėnesio. Sunkiausia buvo suorganizuoti medžiagą: virvelę metmenims, įrankius ir siūlus. Negalėdama gauti tinkamos žalios spalvos vilnos, pati virtuvėje maišiau dažus ir dažiau siūlus.

— Kas padarė kilimo projektą?

— Aš piešiau eskizą pagal originalią "Gintaro" emblemą. Anatomines dateles figūroms pozavo gyvi modeliai. Kilimo viduryje įaustas Lietuvos valstybės herbas buvo prieš eilę metų stilizuotas dailininko Telesforo Valiaus.

— Kodėl susidomėjote kilimų rišimu ir kas išmokė šio meno?

— Man visuomet patiko dirbti su vilna, pajusti jos šilumą, švelnumą, gėrėtis spalvų subtilumu. Ji tarsi atgyja žmogaus rankose. Dailininkų – Antano ir Anastazijos Tamošaičių darbai, ypač kilimai, man visą laiką buvo didžiausia inspiracija. Iš jų išmokau austi, o šį kilimą rišant, Anastazija Tamošaitienė buvo mano nuolatinė vadovė ir patarėja.

— Ar kanadiečių spauda paminėjo jūsų darbą?

— "Oakville Beaver", išeinąs tris kartus savaitėje, gegužės 17 d. laidoje paskyrė visą puslapį Lietuvos, jos folkloro ir šio kilimo aprašymui su didele nuotrauka.

— Kaip jūsų vyras dr. Sigitas Kazlauskas reagavo į tokį besąlyginį atsidavimą šiam darbui?

— Jo atsižvelgimas buvo labai malonus, pozityvus ir teigiamas. Uolus mano pagalbininkas ir konstruktyvus kritikas, jis savo praktiškom sugestijom dažnai padėdavo išspręsti painias problemas. Be jo moralinės paramos kažin ar būčiau ištesėjusi.

— Atrodo, kad menas yra neatsikiriama jūsų gyvenimo dalis. Jūsų namai išpuošti paveikslais ir įvairiausiais dailės darbais, o ir aiškinate juos su giliu kritišku įžvalgumu. Ar jūs formaliai studijavote kurią nors meno šaką?

— Taip. Surinkusi penkiolika pilnų kreditų, gavau interjero dekoratorės diplomą iš Sheridan College. Prieš tai keletą metų vakarais lankiau Ontario College of Art, kur studijavau piešimą ir kompoziciją. Taip pat lankiau keramikos kursus. Aš beveik instiktyviai puošiu savo aplinką, visur ieškau spalvų, formos, grožio. Be meno negalėčiau gyventi.

— Dabar jūs pirmininkaujat kun. Petro Ažubalio stipendijų fondui. Kokioje padėtyje jis yra, ir iš kur sukeliat lėšas?

— Yra tam tikras pastovus kapitalas, o iš procentų skiriame kasmet vieną stipendiją humanitarinius mokslus studijuojančiam jaunuoliui-ei už lietuvišką veiklą. Stipendija reklamuoja pati save, be to, pamažu susidarė rėmėjų tinklas, kurie prisimena retkarčiais paaukoti. Jiems esame labai dėkingi.

— Esate ne skambių šūkių, bet konkrečių darbų žmogus, o jūsų meilė tėvų kraštui pirmiausia reiškiasi labdaroje. Nepaslaptis, kad jūs, kaip dantų gydytoja, išimtinai daug padedate besilankantiems iš Lietuvos. Kodėl?

— Ten, iš kur jie atvažiuoja, dantų medicina ir higiena yra labai apleista. Jie ateina į kabinetą suvargę, be vilties, lyg ko bijodami. Ir kai pamato, kiek su pažangia technika ir moderniškais įrankiais galima padaryti, jie nušvinta, pradeda šypsotis, lyg tampa kitais žmonėmis. Per juos iš naujo pajuntu pasididžiavimą savo profesija, ir darbas kabinete nustoja būti rutina. Gaila, mano jėgos ir laikas yra riboti, ir negaliu daugiau padaryti. Mano didžiausias troškimas matyti Lietuvoje aukštesnį dantų medicinos lygį – tokį, koks jis galėtų ir turėtų būti. Mes, išeivija, šioje srityje galime Lietuvai daug padėti.

Dėkoju už tokį nuoširdų minčių pasidalinimą ir linkiu jums ateityje sėkmės ir ištvermės.

Kalbėjosi –
Angelika Sungailienė

Rištinis kilimas 190 cm x 127 cm **Nuotr. O. Burzdžiaus**

Dr. Gina J. Ginčauskaitė
optometristė
1551 Bloor Street West,
Toronto, Ont. M6P 1A5
(prie Lietuvių namų)
Priima pacientus pagal susitarimą
Telefonas 532-7115
Susitarus priima pacientus ir vakarais

Stipendijų fondai

Jau ne vienam lietuviui studentui švysteli pagalba iš įvairių fondų gauti stipendijas tęsti mokslą šiame kontinente arba vykti į Vasario 16 lietuvių gimnaziją Europoje.

Pragyventi mokslo metus atskirai nuo tėvų, užsimokėti užjūrio kelionę ne kiekvienas studentas ar jo tėvai pajėgtų. Tik dosnių ir Lietuvą mylinčių žmonių realūs įnašai leidžia fondų skirstymo nariams teikti tokią paramą mokslus einančiam jaunimui bei įvairių organizacijų lietuviškai veiklai plėsti.

Daug gaunančių stipendijas bei paramą žino tik apie tą fondą, kad ligi tos ir tos dienos tokiu adresu paduoti prašymą. Kai kurios organizacijos net neranda laiko parašyti padėkos laiškelį už gautą paramą. Ne visi studentai, gaunantys stipendijas, nuoširdžiai mokosi, o į stipendiją žvelgia kaip į lengvai atėjusias pajamas.

Viena iš lengvapėdiškumo elgsenos priežasčių yra nepažinimas giliau to fondo aukotojų. Manau, kad kiekvieno fondo, duodančio betkurią stipendiją ar pašalpą, valdybos būtų pareiga paruošti detalią fondo, aukotojo istoriją ir ją įteikti su pirmuoju čekiu gaunančiajam paramą. Pvz. Leopoldas Balsys buvo gavęs Lietuvos respublikos stipendiją studijuoti laivų statybos inžineriją. Jis tai studijavo labai nuoširdžiai. Visą laiką jautėsi neatsilyginęs tautai už tai, nors tam nebuvo realių sąlygų. Dalį savo turto paliko mokslo stipendijų fondui, kad kiti galėtų tęsti mokslą lietuvių tautos labui. Būtų labai didelė skriauda lietuvių tautai ir aukotojams, jei toks studentas apleistų savo studijas, o vėliau negalėtų savo darbu tęsti stipendijų fondo idėjos – dirbti savo tautos labui. Studentai turi žinoti ne tik gaunamos sumos dydį, bet ir žinoti aukotoją bei įsipareigojimą savo darbu ateityje atsilyginti tautai.

V. Matulaitis

XVI Lietuvių dienų rengimo komitetas Melbourne, Australijoje, skelbia

Lietuvių chorinės muzikos konkursą

iš trijų kategorijų

Pirma kategorija – stambesnis veikalas (pav. kantata 15-30 min. trukmės) tinkamas 1990 m. Australijos lietuvių dienų atidaryme.
Antra – daina iki 4 min. tinkama 1990 m. Dainų šventei.
Trečia – jauno kompozitoriaus-ės (iki 35 metų amžiaus) kūryba.

SĄLYGOS

1. Veikalai turi būti rašomi:
   a) atkreipiant dėmesį į išeivijos chorų pajėgumą. Choro dydis 30-50 asmenų. Diapazonai: sopranų iki G, altų F iki D, tenorų iki G, bosų E iki D. Galima panaudoti solistus: sopraną, mezzo-sopraną, baritoną, bosą ir deklamatorių-ę.
   b) su akompanimentu.
   c) tema turi būti lietuviška.
2. Veikalus (po 3 egzempliorius) prašome atsiųsti **iki 1989 m. spalio 31 d. adresu: D. Levickis, 39 The Boulevarde, Doncaster, Vic. 3108 – Australia; tel. (03) 848-8836.**
3. Atsiųsti veikalai lieka konkurso rengėjų nuosavybėje.
4. Veikalų premijavimo komisiją sudaro: Australijos lietuvių dirigentų atstovas, Australijos lietuvių fondo įgaliotinis ir Valstybinės konservatorijos atstovas.

PREMIJOS

Pirmai kategorijai: I-ma premija $1500 Aus.;
II-ra premija $750 Aus.; III-čia premija $500 Aus.
Antrai: I-ma premija $500 Aus.; II-ra premija $250 Aus.
Trečia: viena premija $500 Aus.

XVI Lietuvių dienų rengimo komitetas Melbourne

Ąžuolų randai

ANTANINA GARMUTĖ

Dokumentinės apybraižos, vaizduojančios sibirinius lietuvių trėmimus ir gyvenimą Sibiro plotuose. Jų autorė – buvusi Sibiro tremtinė

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

Šis vagonas riedėjo prekinio traukinio gale. Nei konduktorių, nei sargybinių jame nebuvo. Kantriai sėdėjau pasienyje ant savo medinės skrynutės. Stengiausi nekristi niekam į akis. Net džiūvėsių, negraužiau. O jūreiviai įnirtingai pliekė kortomis. Iš konkrečių daiktų: peilių, šukų, švarko ir dar kažko, aptarinėjamo pakuždomis, žvilgčiojant į mano pusę. Į žalią taigą leidosi pilkos sutemos. Naktį, monotoniškai dundant vagono ratams, žmonės snaudė. Pusiau miegojau ir aš. Pažadino gana garsus jūreivių ginčas: "Ty mnie jejio proigral. Pora. Trup vybrosim, poka temno" . . . (Tu man ją pralošei. . . . Lavoną išmesim, kol tamsu). Miegas išlaikė. Pasiryžau. Baimės nebuvo: išsigelbėjimas čia pat — praviros vagono durys. Ramiai priėjau.

— Ty kuda? (O tu kur)? — negarsiai paklausė.

— Podyšžat sviežym vozduchtom, (Pakvėpuoti tyru oru), — abejingai atsakiau. Juk jiems nekils įtarimas, — palikau "turtą" — skrynutę. Tegu laukia, kol grįšiu prie jos . . .

Šokau pavėjuj, nusiritau nuo pylimo laimingai, truputį nusibrozdindama kojas. Apsidžiaugiau: kelias aiškus — pirmyn, geležinkelio bėgiai ligi Novosibirsko. Į Lietuvą! netrukus švis.

Kauną pasiekiau gilų vidurnaktį. Nusprendžiau nelaukti ryto stotyje, o eiti pėsčiomis. Ėjau į Gailutės gatvę pernakvoti pas pažįstamus. Paskui trauksiu į kaimą pas tėvus — jau kolūkiečius.

Prie žinomo namo ilgai negalėjau surasti skambučio.

— Kas čia? — sukrebždėjo anapus durų kaimynė Milašienė.

— Čia aš — iš Sibiro grįžau.

— Viešpatie! — aikčiojo mieguista moteris — Dievas tave grąžino, ne kitaip. Stebuklų stebuklas!

* * *

Prieš gerą dešimtmetį mano paslaugos prireikė ne kam kitam, o piliečiui Andriui Radzevičiui, kuris vežė mane į Sibirą! Nesupratau, kodėl prireikė? Ar už gąsdinimą sušaudymu? Ar už mažoką "išpirką"? Bet tapo reikalinga mano kaligrafiška rašysena jubiliejiniam šio vyro sveikinimui! Aš ant šio žmogaus nepykstu — jam tą sveikinimą surašiau. Kadangi man buvo leista ir savo palinkėjimus pareikšti, gražiai jam tas namų darbo drobes priminiau.

Šiandien mes, buvę ešelonų vaikai, dar nesulaukę pensijinio amžiaus, turime 40-ties metų darbo stažą. Perėję Sibiro golgotas, mes ir čia, Lietuvoje, jautėme diskriminaciją — praktiškai visur ir visada. Mums reikėjo būti už žolę žemesniems ir už vandenį tylesniems. "Kentėk, nes tu buvai TEN". Nes visada atsiras nemokša-stalinietis skorpiono vaidmeniui. Ir parankinių parankinis, ginantis savo pozicijas, tiesiog į akis pasakys tau, kad tu buvai ne Sibire, o kurorte, kad visi jūs ten esą tik naudojotės gamtos gėrybėmis ir vėl tapote buožėmis.

Vis atsiranda žmonių, kurie mus, buvusius sibiriečius, norėtų pagąsdinti mūsų pačių pavardėmis. Koks žmogus gali bijoti savo pavardės? Aš, pavyzdžiui, ja didžiuojuosi. Sibiro Usolėje ta pačia pavarde ir tuo pačiu, kaip ir mano, vardu ištinęs nuo bado miršta kaimo mokytojas ir jo motina. Iš Prienų rajono Trakinės kaimo Stalino budeliai už parankių išvelka seną sergančią moterį su mano pavarde ir mano vardu. Ją sodina į vežimą ir veža numirti į TEN. Jos vyro lavoną išmeta šiapus Uralo, o ją palaidoja TEN, kur net kaulai ramiai ilsėtis negali. Nes kur yra amžinas įšalas, ten laidoja negiliai. Kai po trisdešimties metų mano pusbrolis nuvažiavo parsivežti motinos kaulų, rado jos kape išraustą žvėries urvą.

Sibiras — mūsų tautos tragedija. Ir garbė. Nes mes visi — ešelonų vaikai, Sibiro vergijos broliai ir sesės, išlikome žmonėmis. Mes buvome TEN, kur visi geriausieji. Mes patekome į genocido Atranką ir išlaikėme garbingiausią egzaminą. Žmonės mūsų vis dar klausinėja: "Už ką jus išvežė į Sibirą?"

* * *

Mano ilgametė kolegė, kaimynė ir draugė Dalia Aukščiūnaitė — iš tų dienų ešelono!

— Gimiau Gižų kaime, — pasakoja Dalia, — dabartiniame Vilkaviškio rajone. Motina mokytojavo Gižų pradinėje mokykloje, t.y. buvo potenciali liaudies priešė. Mus išvežė, kai aš pradėjau kalbėti. Turėjau dar du broliukus: vyriausias ėjo penktus metus, o jaunėlis buvo vos trijų mėnesių. Tėvas prašė, kad nevežtų, — vaikai maži. Akcijai vadovavęs rusų kariškis paaiškino: ką padarysi, mišką kerta — skiedros lekia. Ir dar paguodė, kad pirmiesiems išvykti gal ir geriau, nes vis tiek teks išvažiuoti.

Mama tuomet suskaičiavo: mūsų ešeloną, suformuotą Vilkaviškyje, sudarė 80 vagonų. Iš priekio juos traukė du garvežiai, o dar du stūmė iš užpakalio. Vagone buvo įrengti trijų aukštų narai, grindyse skylė — tualetas, o viršuje langelis. Ešelonui sustojus, eidavom atsinešti kibirą buizos. Mažai kas ją valgė, nes dar turėjome maisto pasiėmę. Išpildavo tą buizą "tualete". Tačiau greit apsižiūrėjom, kad taip daryti nedera. Mat kiekvieno sustojimo metu mūsų ešeloną apipuldavo alkanos rusų moterys ir laukdavo, kol pilsime tą "sriubą" laukan . . . Vagone moteris gimdė. Be reikiamos pagalbos, apsupta paklodžių. Vyrai užsikimšo ausis, kad negirdėtų mirties riksmo. Bet gimdyvė liko gyva. Vaikas mirė. Rusės moterys jį palaidojo už duoną.

— Pirmas ilgesnis mūsų sustojimas. — tęsia Dalia, — buvo Altajaus kraštas, netoli Bijsko. Žmonės, suvargę, daugelis sirgdami, išlipo iš vagonų. Čia pat ir mirė. Buvo liepta, kad kiekvienas vagonas sustotų atskirais būreliais. Laukėme ilgai. Pagaliau atvyko vergų pirkliai. Taip pavadinom fabrikų ir įmonių atstovus, atvykusius rinktis iš mūsų tarpo darbo jėgos. Mūsų palydovai, NKVD darbuotojai, susirinkusiai paprastai rusų žmonių miniai charakterizavo mus taip:

ETO VRAGI NARODA I TUT ICH MOGILA (Tai liaudies priešai ir čia jų kapai)!

Ir uždraudė jiems su mums bendrauti.

Vergų pirkliai ieškojo sau tinkamos prekės. Tos žmonių grupelės, kurios turėjo daug vaikų, buvo iš tolo apeinamos. Pasiimdavo tas grupes, kuriose buvo daugiausia vyrų. Mūsų grupėje buvo labai daug vaikų ir mažai vyrų. Todėl vienas vyrukas, stengdamasis pakelt savo kainą, griebė akordeoną ir ėmė groti. Jo pastangos pasiteisino: vergų pirklai priėjo prie mūsų: "prigoditsa!" Apsigyvenom Altajuj. Čia praėjo pirmoji žiema. Išmirė beveik visi vaikai iki 2-jų metų. Prisimenu mamą, visą juodai apsirengusią ir verkiančią. Numirė mano mažasis broliukas.

Pavasarį lietuviai pamatę, kad žemės derlingos, vienokiu ar kitokiu būdu gavo bulvių ir jas pasodino. Skaldė sėklą smulkiai, tiesiog po kiekvieną akutę. Bulves mainė už rūbus. Viena lietuvė už auksinį žiedą įsigijo pusantro kilogramo ryžių ir kelias dėžutes degtukų. Bulvių negavo. Bet ryžiai irgi buvo reikalingi, gelbstint vaikų gyvybes. Bulvės augo vešliai. Tik nusikasti jų neteko. Vieną naktį pažadino ir išvežė. Vežė traukiniais, sunkvežimiais, baržomis Lenos upe į Tolimąją Šiaurę. Atsidūrėme Lenos žiotyse. Toliau žemynas pasibaigė. Atgebeno į ARKTĮ. Žmones išlaipino vietovėse Tit Aras, Mastachas, Bykovo kyšulys, Trofimovsko ir kitose salose. Mūsų šeima pakliuvo į Bykovo kyšulį. Tai buvo ledo kalnas Laptevų jūroje, su 80 centimetrų žemės sluoksneliu paviršiuje. Šiame ledo kalne buvo iškasti lediniai tuneliai, — juose ankstesni tremtiniai šaldė žuvis.

Gyvenome mes, lietuviai, didelėje ilgoje jurtoje, kurią įsirengėm iš velėnų. Kartą žiemos naktį mūsų būstas užsidegė. Visi puolė rengti vaikus, o aš įkyriai klausinėjau:

— Mama! Ar jau dabar į Lietuvą veža?

— Taip, žinoma, — skubėdama atsakė mama, — tik greičiau renkis!

Vyresniems mokytis neleido, jie dirbo, bet mano amžiaus vaikams buvo leista lankyti mokyklą. Per žiemos ir vasaros atostogas mokslas nenutrūkdavo: tėvai pastoviai mokė mus gimtosios kalbos ir literatūros! Tai buvo labai svarbu, nes kai kuriose mokyklose mokytojai drausdavo mums tarpusavyje kalbėti lietuviškai.

Suaugę žmonės kas mėnesį turėdavo eiti atsižymėti į Valstybės saugumo komendantūrą. Mūsų moterys tąsyk klausdavo:

— Kada galėsime parvažiuoti į Lietuvą?

Atsakymas būdavo vienas:

— Nikogda (Niekada!)

Sibiras — praeityje. Bet Sibiras ir širdyje! Viskas įrašyta deimantiniuose mūsų atminties lapuose. Mes, "sibiriečiai", suprantame vienas kitą iš pusės žodžio. Šiandien, atrodo, jau supranta mus ir kiti!

Džiaugiamės, kad žiaurūs mūsų tautai kataklizmai baigėsi. Socializmas atgauna savo teises ir prarastąjį prestižą. Vyksta antra didžioji revoliucija — Persitvarkymas. Staliniečiams tai — tragedija, didesnė negu mums šimto vagonų ešelonai: jie lieka visam laikui moraliai pasmerkti. Jie — persitvarkymo priešai, o mes — nuoširdūs jo draugai.

Verta įkurti Muziejų.

Liko žmonėms Osvencimas ir Lidicė. Štuthofas ir IX fortas. Afrikos vergų muziejai. Tebūna įamžintas ir Sibiras! Tiek žmonių jame prarado gyvenimą ir sveikatą. Kai į Išlaužo kapines lydėjome mano brolienę, tą pačią Sibiro dainininkę Katrytę, iš TEN parsivežtas jos vaikų pulkelis bučiavo motinai kojas, o į mažą Čiudiškių kaimelį Prienų rajone važiavo ir važiavo buvę Sibiro žmonės iš visos Lietuvos. Atrodė nesutilps. Sutilpo. Ant smėlėtų kalvų. Po mėlynu dangumi. Neužpučiami vėjų.

. . . Kai lankydama tėvų kapus vaikštau Išlaužo ramybės sodo alėjomis, atpažįstu kas kelintą kapą: sibirietis! Varkalai, Skučai, Vilkas, Jančiauskas, Grybauskas, Šalčiuvienė . . . Išsipildė varguolių artojų (ne visų!) didžioji svajonė: atgulė poilsio gimtojoje žemėje.

Po rymančiu lietuvišku mediniu Rūpintojėliu skaitau ir skaitau užrašą, matomą iš tolo: "LIETUVA — BRANGI TĖVYNĖ MŪSŲ". Ir žinau, kad šie nepažįstami broliai ir sesės, Sibiro tremtiniai, netgi mirę myli savo Tėvynę!

Tėve mūsų — gimtasis krašte!

Tebūnie šventas Tavo vardas — LIETUVA!

(Pabaiga)

Red pastaba. Ši apybraiža "Ešelonai" buvo spausdinta savaitraštyje "Literatūra ir menas" 1988 m. rugsėjo 3,10 ir 17 d.

Iš sutemų į aušrą

KUN. PRANAS GAIDA

Prof. Antano Paplausko-Ramūno idėjinis ir mokslinis palikimas aktualus ir po penkiolikos metų

Tarp amžinybėn iškeliavusių išeivijos žymūnų švyti ir velionies profesoriaus A. Paplausko-Ramūno pavardė, lydima gausių jo studijų bei darbų, ryškiai kalbančių apie asmenį, kuris, gyvendamas Kanadoje, išplaukė į plačiuosius vandenis, t.y. tarptautinę plotmę. Keista, bet taip jau yra, kad jis lietuvių visuomenėje žymiai mažiau yra žinomas nei tarptautiniame gyvenime. Ir tai dėl to, kad jis darbavosi kitataučių mokslinėse institucijose – Austrijoje ir Kanadoje. Tad penkioliktųjų mirties metinių proga dera prisiminti asmenį, kurį Lietuva davė akademiniam pasauliui.

Mokslo pakopomis

A. Ramūnas pasaulį išvydo 1910 m. Akmenės k., Marijampolės aps. (Taigi 1990 m. būtų sulaukęs 80 metų). Baigęs marijonų gimnaziją Marijampolėje, studijavo Vytauto D. universitete Kaune lingvistiką ir pedagogiką. Mokytojavo Ukmergės, Klaipėdos, Vilkaviškio, Kauno ir Kybartų gimnazijose (pastarojoje buvo vicedirektorium). Karo metu (1943 m.) pasitraukęs į Vakarus studijavo Austrijos Vienos universitete, kur gavo ir pedagogikos daktaro laipsnį. Gilino studijas Tuebingeno ir Heidelbergo universitetuose.

1949 m. A. Ramūnas atvyko Kanadon ir čia pradėjo akademinę savo karjerą. Buvo pakviestas dėstytoju į Montrealio ir Otavos universitetus. Įsitvirtino dvikalbiame (anglų-prancūzų) Otavos universitete, tapo ordinariniu pedagoginių mokslų profesoriumi ir Lyginamosios pedagogikos centro steigėjų bei direktoriumi. Šioje srityje jis buvo pionierius, laužęs pirmuosius ledus. Iš tos pozicijos jis žiūrėjo į pedagogiką pasauliniu mastu, rašė straipsnius, knygas, skaitė paskaitas, rengė suvažiavimus. Jis ypač garsėjo savo uždegančiomis paskaitomis prancūzų ir anglų kalbomis. Su jomis apkeliavo jis 27 kraštus ir buvo dažnai kviečiamas paskaitoms įvairiuose pedagoginiuose suvažiavimuose.

Žengiant A. Ramūnui mokslo pakopomis, gražiai talkino jo žmona Marija Ramūnienė-Makauskaitė, kuri taip pat studijavo humanitarinius mokslus, Otavos un-te gavo daktarės laipsnį, augino šeimą ir sudarė savo vyrui jaukią kasdieninę aplinką, būtiną moksliniam jo darbui. Vyrui mirus 1974 m. gegužės 11 d., ji pradėjo rūpintis jo paliktais rankraščiais, juos tvarkyti. Otavos universiteto remiama ji atliko tą darbą ir pavedė universiteto leidyklai juos išleisti. Deja, ir po penkiolikos metų tie raštai dar nesirengia išvysti pasaulio šviesos. Pagrindinė kliūtis – lėšų stoka.

Žodžiai dingo, raštai pasiliko

Prof. A. Ramūnas daug kalbėjo akademinėse ir visuomeninėse paskaitose, bet jos dingo, palikdamos tiktai minties pėdsakus studentuose bei klausytojuose. Atrodo, kad nėra garsajuostėse įrašytų jo paskaitų ar kalbų, bent neteko apie jas girdėti. Anuo metu akademinėse įstaigose buvo rūpinamasi ypač raštais – profesoriai privalėjo rašyti knygas ("publish or perish"). A. Ramūnas toje srityje buvo uolus – jo raštai prancūzų ir anglų kalbomis pradėjo rodytis knygynuose nuo 1952 m. ir beveik kasmet išeidavo po knygą. Ilgesnė pertrauka susidarė tiktai nuo 1955 iki 1960 m. ir nuo 1961 iki 1964 m. Beveik visi velionies raštai buvo išleisti Otavos un-to leidyklos.

Dail. JUOZAS BAKIS prie savo kūrinio. Jo darbai išstayti Civic Centre Art galerijoje Mississaugoje. Paroda tęsis iki birželio 11 d. Nuotrauka iš galerijos leidinio "Brush up"

A. Ramūno raštų apimtis gana plati. Nors pagrinde jis buvo pedagogas, tačiau jo žvilgsnis į pasaulį buvo filosofiškai universalus. Jis matė pasaulio problematiką giliausiose jo šaknyse ne per kurios vienos mokslo šakos prizmę, o per jo sintezę, subrandintą filosofiniame mąstyme.

Štai temos, kuriomis domėjosi ir rašė A. Ramūnas. Pirmoji jo knyga gvildeno moderniojo universiteto problemą – jo paskirtį. Čia ryškus buvo autoriaus universalus žvilgsnis, kuris nauju aspektu sušvito sekančioje knygoje apie rusų mintytoją Vl. Solovjovą, taip pat – knygoje apie Maskvos ir Romos dialogą.

Savo veikaluose apie pedagogiką A. Ramūnas lieka ištikimas universaliam žvilgsniui. Nagrinėdamas pvz. fizinį auklėjimą, jis įrikiuoja jį į integralinį humanizmą. Plačios apimties knygoje "Development of the Whole Man Through Physical Education" (1968 m.) autorius gvildena sportinį dabarties judėjimą įvairiais pavidalais, iškelia fizinio auklėjimo reikšmę, bet visa tai įjungia į visuotinį asmens ugdymą. Šiai minčiai išreikšti jis pasirinko motto: "From fatness to fitness: Towards a Solomon-like mind in a Samson-like body!" (Nuo apkūnumo į lieknumą: saliamoniška mintis samsoniškame kūne).

A. Ramūno raštai išleisti iki šiol daugiausia prancūzų ir anglų kalbomis, kai kurie vokiečių ir ispanų kalbomis. Lietuvių kalba pasirodė tiktai "Iš sutemų į aušrą" 1967 m. (surinkta "Tėviškės žiburių" spaustuvėje). Tai rinkinys autoriaus poezijos, straipsnių, prakalbų, pasikalbėjimų su pasaulinio masto žmonėmis (pvz. Fr. W. Foersteriu, prof. dr. Karl Adamu ir kt.). Tai nėra mokslinė knyga, tačiau joje atsiskleidžia pagrindinė mokslingo autoriaus vizija, kurioje išryškėja optimistinis jo žvilgsnis, aprėpiantis visuotinę pasaulio pedagogiką, vedančią per įvairias žmonijos kovas į Didžiojo Pedagogo pergalę. "Kosminėj gadynėj dvikova tarp gėrio ir blogio gali artėti į galutinę atomazgą. Ir atsiskleis žmogaus paslaptis. Pirmiau pasirodys cezariai ir pasaulio suvedžiotojai, o po to ateis Jis – spindulingas Visatos Karalius" (439 psl.). Dėl to ir visa knyga pavadinta "Iš sutemų į aušrą".

Lietuvių visuomenėje

Nors prof. A. Ramūnas buvo pasikėręs į mokslinį-akademinį darbą kitataučių institucijose, tačiau nuo lietuvių visuomenės neatitrūko. Jo potraukis lietuviškajai kultūrai buvo ryškus visą laiką. Studentaudamas Kaune, jisai surengė lietuvių kultūros savaitę, kuri buvo baigta literatūros vakaru valstybės teatre. Toje iškilmėje dalyvavo ir tuometinis Respublikos prezidentas A. Smetona (1934 m.).

Tokios lietuviškos linijos A. Ramūnas laikėsi visą gyvenimą, net ir tada, kai nuo visuomeninio lietuvių gyvenimo buvo atitrauktas akademinių darbų. Gyveno Otavoje, kur lietuvių bendruomenė yra mažytė, tad ir ryšiai su ja negalėjo būti nei glaudūs, nei dažni. Vis dėlto pagrindinėse šventėse dalyvaudavo ir tardavo atitinkamą žodį.

Velionis buvo kviečiamas su paskaitomis įvairiose lietuvių bendruomenėse Kanadoje ir JAV-se. Visur jo žodis būdavo sparnuotas, papuoštas poetinėmis frazėmis, aktualus, bet ilgas. Kartą jis buvo pakviestas pagrindiniu kalbėtoju Toronto ateitininkų šventėje, rodos, 50-čio sukakties proga. Gausiai auditorijai Prisikėlimo salėje prof. A. Ramūnas kalbėjo 45 minutes ir buvo matyti, kad pabaiga dar toli. Vienas iškilmės rengėjų užlipo ant scenos ir įteikė raštelį, prašantį baigti paskaitą, nes pasibaigė laikas. Kalbėtojas, pažvelgęs į tą raštelį, tarė: "Tai buvo tik įvadas į paskaitos temą". Nebaigęs paskaitos nulipo nuo scenos ir jautėsi patekęs į neakademinę auditoriją.

Pasakojama, kad A. Ramūnas, matydamas savo paskaitose klausytojus, žiūrinčius į laikrodžius, nesijaudindavo. Paskaitai baigti ženklas buvęs tada, kai klausytojai imdavo kratyti rankas ir tikrinti, ar jų laikrodžiai dar eina . . .

Dalyvavo velionis ir organizaciniame lietuvių gyvenime, kiek laikas leido. Buvo Kanados Lietuvių Bendruomenės tarybos nariu 1952-1954 m., sielojosi jos formavimu bei iškylančiomis nesantaikomis.

Kai reikėjo sudaryti lietuvių delegaciją į tarptautinės organizacijos "Pax Romana" kongresą, A. Ramūnas mielai sutiko ir jai vadovavo 1952 m. Kai sekančiais metais Niujorke įvyko tarptautinis krikščionių demokratų kongresas, A. Ramūnas, jau turėdamas tarptautinės patirties, jam pirmininkavo.

Politinis gyvenimas A. Ramūnui irgi nebuvo svetimas. Politiniais klausimas jis rašė lietuvių spaudoje, ypač keldamas federalizmo idėją. Tai esąs ateities pasaulio santvarkos kelias, vedantis į Jungtines Pasaulio Valstybes, kuriose būsianti atitinkama vieta ir Baltijos bendruomenei. Iniciatyva turinti tekti Atlanto bendruomenei. Mažųjų tautų uždavinys esąs būti laisvės bei teisingumo šaukliais. "Iš mažųjų tautų turi prasidėti ir apie jas, tarsi apie gyvuosius židinius, turi telktis tarptautiniai XX amžiaus sąjūdžiai, siekią žmonijos moralinio atsinaujinimo bei pasaulio pertvarkymo pagal socialinio teisingumo bei amžinuosius evangelijos principus" (Iš sutemų į aušrą, 55 psl.).

Tą ateities kelią suprasianti ir Rusija, "jog federalizmas yra raktas Europos, Rusijos ir pasaulio problemoms spręsti" (T. p., 59 psl.).

Federalizmo bei kitais klausimais A. Ramūnas rašė ir periodinėje lietuvių spaudoje. Dar būdamas Lietuvoje jis bendradarbiavo "Naujojoje Romuvoje" (buvo skyriaus "Faktai ir idėjos" redaktorius) bei kituose žurnaluose ir laikraščiuose. Mažiau berašė periodinei lietuvių spaudai gyvendamas išeivijoje, nes buvo atsidavęs moksliniam darbui.

Lietuvos vizija

Visuose A. Ramūno raštuose vyrauja polėkių pilna mintis, išsiveržusi iš mistiškos autoriaus vizijos. Grynai moksliniuose jo darbuose tai mažiau ryšku, nes intuicinę viziją dengia racionali mąstysena, bet publicistiniuose raštuose, ypač lietuviškuose, prasiveržia lyg ir pranašiška įžvalga, kuri ypač išryškėja mąstyme apie Lietuvą.

Žvelgdamas į visą istorinį Lietuvos kelią, A. Ramūnas randa tris pagrindinius asmenis, simbolizuojančius tautos kelią, būtent Vytautą Didįjį, šv. Kazimierą ir K. M. Čiurlionį. Pirmasis yra gamtinės srities – žemiškojo miesto atstovas, antrasis – antgamtinės srities – dangiškojo miesto, trečiasis – tiltas tarp abiejų polių. Čiurlionizmo esmė išreiškiama šūkiu: "Į žemę neatsirėmęs dangaus nepasieksi, į dangų neatsirėmęs žemės nepajudinsi". Čiurlionizme lietuviškumas iškeliamas iki europinių viršūnių, o europiškumas jame sušvintąs naujais pavidalais. Toks turįs būti Lietuvos ateities kelias, vedantis į tautos atgimimą bei jos didybę. ". . . tauri čiurlioninės lietuvybės dvasia apskries ir apšvies žemės kamuolį – ir iš Vakarų, ir iš Rytų. Ir Dovydas nugalės Galijotą. Ir A. Mickevičiaus, ir O. Milašiaus pranašystės išsipildys. . . . Nemirtingoji Lietuva, Rūpintojėlio, arklo, knygos ir lyros legendine šalie! Kelkis ir ženk į Naująją Aušrą! Kreipk savo vyzdį ir veiklą čiurlioninės AUŠROS TAKAIS" (Iš sutemų į aušrą, 441 psl.).

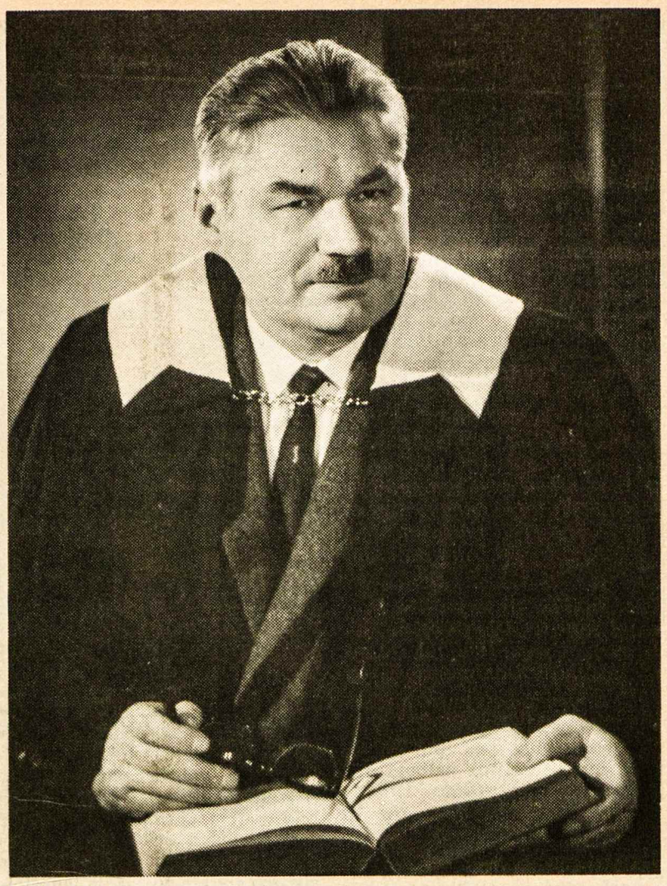

Prof. ANTANAS RAMŪNAS-PAPLAUSKAS, miręs prieš penkiolika metų. Palaidotas Šv. Jono lietuvių kapinėse Mississaugoje, Ontario

Juozo Daumanto "Fighters For Freedom"

DR. M. ULECKIENĖ

Iš spaudos jau išėjo antra "Partizanų" laida anglų kalba su kai kuriais papildymais: partizanų kovų žemėlapiais, naujomis nuotraukomis ir Adolfo Damušio įvadu. Ši knyga skirta lietuviškai neskaitančiam mūsų jaunimui ir ypač tinkama svetimtaučiams supažindinti su mūsų partizanų veikla karui pasibaigus. Knygą išleido Kanados lietuvių žmogaus teisėms ginti komitetas Toronte, Kanadoje. Jos mecenatas, kaip ir pirmos laidos, yra Juozo Daumanto našlė dr. Nijolė Bražėnaitė.

Pirmas atsiliepimas apie šią knygą atėjo iš mums jau žinomo baltiečių draugo William J. H. Hough. Jis rašo: . . . "it is one of the most wonderful books I've ever had the privilege of reading. Stirring, fascinating, and well written, with passion and love of country!" (tai viena iš labiausiai nuostabių mano skaitytų knygų. Kelia susidomėjimą, žavesį, gerai parašyta, su užsidegimu ir meile kraštui) W. Hough negali atsistebėti, kaip 2 jauni įsimylėję žmonės nei kiek nedvejodami dėl Lietuvos atsisakė asmeninės laimės ir net atidavė gyvybę. Tik savaitę po vestuvių Nijolė ir Juozas vienas kitam pasakė sudie ant visados. Juozas laisva valia buvo išskraidintas į Lietuvą pas savo miško brolius, nors galėjo pasilikti su jauna žmona, baigti nutrauktą mokslą ir ramiai gyventi laisvame pasaulyje. Nijolė taip pat, nors ir labai mylėjo savo vyrą, nereikalavo pasilikti kartu su ja, nes tėvynės meilė buvo abiem aukščiau visko.

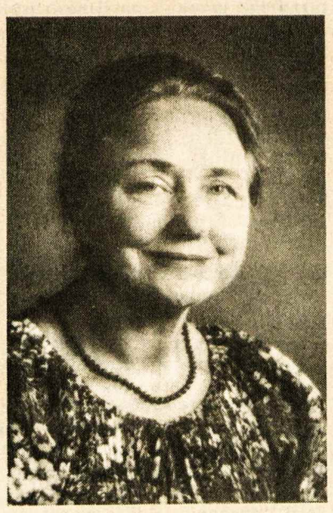

Dr. NIJOLĖ BRAŽĖNAITĖ, didvyrio mirtimi žuvusio partizanų vado Juozo Daumanto našlė

Kaip žinome, Juozas žuvo nelygioje kovoje su priešu Lietuvos miškuose. Atrodo, kad jo kapas yra žinomas ir pažymėtas. Dr. Bražėnaitė atvykus į Ameriką, būdama ne tik gabi bet ir darbšti, greitai išlaikė medicinos egzaminus ir įsigijo patologijos specialybę Niujorke. Paskutiniu laiku tapo pakviesta būti direktore Švento Juozapo ligoninės laboratorijų ir patologijos skyriaus.

Kyla klausimas, ar mes čia pakankamai įsijaučiame į tą gyvybės auką Juozo Daumanto, o taip pat ir kitų, kaip Romo Kalantos, ypač dabar, kai senos žaizdos vėl atsiveria, o tą kovą vis dar reikia tęsti. Jei jie mirė su viltimi, tai ir mums gyviems nėra ko dvejoti, o tik toliau dirbti ir tikėti.

Juozas Daumantas, FIGHTERS FOR FREEDOM. Lithuanian Partisans Versus the USSR (1944-1947) Translated from the Lithuanian by E.J. Harrison and Manyland Books. Published by The Lithuanian Canadian Committee for Human Rights, 1988

Atsiųsta paminėti

Juozas Kudirka, MOTINOS DIENA. Vilnius "Minties" leidykla, 1989.

Lacrima, O VILNIAU, VILNIAU! Sonetai. Poetė kalbasi su šventaisiais, savo sonetų herojais, melsdama malonės, meilės ir palaimos, po akmens ar gipso apvalkalu jausdama amžinybės tvinksnius. Vilnius "Periodika" 1989.

Bernardas Brazdžionis, PO AUKŠTAISIAIS SKLIAUTAIS. Poezijos rinkinys. Viršelį ir skyrių iliustracijas piešė Paulius Jurkus. Išleido 1989 m. "Lietuvių dienų" leidykla, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029. Kaina — $12. Kietais viršeliais – $20. Galima gauti pas knygų platintojus ir leidykloje. Už šį veikalą, kaip geriausią 1986 metų knygą, paskirta JAV LB krašto valdybos $3.000 premiją.

AŠ KVIEČIU JUS. Marijos, Ramybės Karalienės, motiniški skatinimai, prašymai bei reikalavimas gyventi Dievui. Spaudai paruošė Kęstutis Trimakas. Židinys. Marijos metai 1988. Spausdino B. Morkūno spaustuvė, Chicago, IL. Knyga gaunama šiuo adresu: "Židinys", c/o L.J.S. Kunstmanai, 800 Tapper Place, Dyer, IN 46311, USA.

VYTAUTAS KASTYTIS

LIETUVAI

Jie tau dainuoja,
Jie lepina tave,
O mes ilgai raudojom
Ištrėmime . . .

Ir mūs daina liūdna be galo,
Rauda krūtinės prispaustos
Vaitojo šlaituose Uralo,
Dejavo Vakaruos.

Dainavom ašaras ir skriaudą
Kančios lig lašo kupini,
Kad be tavęs mums širdį skauda
Dienas svetur sutikt,

Kad tu ant didelės bedugnės
Žengi klaikiu mirties keliu
Per užgesintą laisvės ugnį,
Per laimės šapelius.

O jie piktai tau pataikauja
Ir stengias numarint tave,
Tik mūs daina – širdis ir kraujas –
Tavam gyvenimui skirta!

Trondheimas, Norvegija
1945 m. spalio 15 d.

• **Didžiuosius žmones lydi kančia, kaip kalnus audra. Bet ant jų keterų lūžta audros ir tampa lygumų apsauga (Jean Paul)**

KULTŪRINĖJE VEIKLOJE

Prof. dr. Violeta Kelertienė, dėstanti lietuvių kalbą ir literatūrą Ilinojaus universiteto lituanistikos katedroje Čikagoje, balandžio 28 d. Balzeko lietuvių kultūros muziejuje skaitė paskaitą "Persitvarkymo pastangos ir atviumo poslinkiai šiuolaikinėje Lietuvos literatūroje". Paskaitininkė aptarė naujuosius prozos kūrinius, pasirodžiusius žurnaluose "Pergalė", "Nemunas", "Sietynas" ir pastaruoju metu išleistose knygose. Jie tampa literatūriniu indėliu į tebevykstantį tautinį lietuvių atgimimą. Aptariamų kūrinių ištraukas skaitė aktorė Nijolė Martinaitytė.

Tautosakininko dr. Jono Balio veikalų seriją "Lietuvių tautosakos lobynas" papildys antologinis tomas "Suvalkiečių liaudies kūryba Amerikoje". Jį sudaro patarlės, mįslės, dainos, pasakos ir sakmės, surinktos iš JAV lietuvių 1949-51 m., ir prie jų pridėti įvadiniai paaiškinimai apie tas tautosakos rūšis, aprūpinti atitinkama bibliografija. Naujasis "Lietuvių tautosakos lobyno" serijos tomas prenumeratoriams su persiuntimu kainuos $8 JAV. Pasirodžiusio leidinio kaina pirkėjams bus $10 JAV, su persiuntimu — $11.25 JAV. "Suvalkiečių liaudies kūrybą Amerikoje" galima užsisakyti leidykloje: Lithuanian Folklore Publications, 1105 Chiswell Lane, Silver Spring, Maryland 20901, USA.

Čikagos lietuvių opera savo kūrybinius žingsnius pradėjo 1957 m. kovo 30 d. G. Verdžio "Rigoletto" spektakliais. Enciklopedijoje pateikiami pagrindinių vaidmenų atlikėjai — M. Kripkauskienė, J. Krištolaitytė, V. Šalna, A. Brazis, V. Baltrušaitis, S. Nasvytytė-Valiukienė, J. Vaznelis, S. Citvaras. Istoriniu tapusio spektaklio kūrėjams priklausė: dirigentas Aleksandras Kučiūnas, pastatymo vadovas Vladas Baltrušaitis, chormeisteris Alfonsas Gečas, baletmeisteris Simas Velbasis, režisierius Kazys Oželis ir dailininkas Vytautas O. Virkau. Šiemetiniam jau XXXI-jam sezonui balandžio 29-30 d.d. Čikagos lietuvių opera vėl pasirinko G. Verdžio "Trubadūrą", statytą 1960 m., kai buvo pakankamai savų solistų pagrindiniams vaidmenims atlikti — S. Baras-Baranauskas, D. Stankaitytė, A. Kalvaitytė, A. Stempužienė, A. Brazis, J. Vaznelis, V. Liorentas. Vėliau Čikagos lietuvių operą užgriuvo didėjanti savų solistų spragą, užpildoma lietuviškai dainuojančiais svetimtaučiais, kurių tartis ne visada maloni lietuvio ausiai.

Šiemetinius "Trubadūro" spektaklius paruošė naujasis dirigentas dr. Bronius Kazėnas, jo asistentė ir chormeisterė Audronė Gaižiūnienė, chormeisteris Robertas Mockus, rež. Christian Smith su asistente Vida Momkute. Savų atlikėjų neužteko visiems vaidmenims. Teko kviesti tris amerikiečius solistus: Manrico vaidmenį atliko Arturo Spinetti, Grafo di Lunos — Thomas Zielinski, Ruizo — Lawrence Montgomery. Į keturių vietinių lietuvių solistų eiles įsijungė jau pirmajame "Trubadūro" pastatyme 1960 m. dalyvavusi Aldona Stempužienė-Švedienė, Vaclovas Momkus, Algis Valiūnas ir Eglė Rūkštelytė. Malonia staigmena tapo šviežiai nuskambėjęs pagrindinis Leonoros vaidmuo, atliktas Čikagon atvykusio Vilniaus operos ir baleto teatro soprano Irenos Milkevičiūtės. Ji yra į tarptautines aukštumas iškopusi solistė, gimusi 1947 m. balandžio 14 d., Zenono Paulausko dainavimo klasę Vilniaus konservatorijoje baigusi 1976 m. Vilniaus operoje dainuoja nuo 1976 m., atlikdama pagrindinius soprano vaidmenis. 1978-79 m. sol. I. Milkevičiūtė tobulinosi garsiajame Milano teatre "La Scala". Ji yra kelių tarptautinių konkursų laureatė. Bene didžiausias jos laimėjimas — sidabro medalis ir II laipsnio diplomas tarptautiniame japonų dainininkės Tamakos Miuros vardo 1986 m. konkurse Tokijo mieste. Ten kasmet renkama geriausia pagrindinio vaidmens atlikėja G. Puccinio operoje "Madame Butterfly". Aukso medalį ir I laipsnio diplomą tada laimėjo rumunė Eva Barajanu. G. Verdžio "Trubadūro" spektakliuose sol. I. Milkevičiūtė Leonoros vaidmenį atliko pirmą kartą, nes "Trubadūro" nėra pokariniame Vilniaus operos ir baleto teatro repertuare. Ji ir dirigentas dr. B. Kazėnas atnešė naujų jėgų Čikagos lietuvių operai.

Vilniaus pedagoginio instituto etnografinis ansamblis "Poringė" jau penkiolika metų jungia būsimuosius mokytojus, lietuviškų dainų, šokių, papročių mėgėjus ir puoselėtojus. "Poringei" nuo įsisteigimo dienos vadovauja docentė Marija Baltrėnienė. Ansamblis yra paruošęs daug koncertinių programų, su jomis aplankęs nemažai Lietuvos miestų, miestelių ir kaimų. Sukaktuvinis koncertas vilniečiams buvo surengtas marčios tema.

Inž. Algimantas Žilėnas, Zarasų rajono elektros tinklų viršininkas, yra ne vieno leidinio apie Zarasus ir ežerų kraštą autorius, gabus fotografas ir tapytojas. Zarasuose surengtoje jo tapybos darbų parodoje vyravo šio rajono vietovių ir žymiųjų žmonių gimtinių vaizdai — "Zarasai naktį", "Pauliaus Širvio gimtinė Padusetėlyje", "Fausto Kiršos gimtinė Sendvaryje", "Justino Vienožinskio tėviškė Gipėnuose", "Kazimiero Būgos gimtinė Pažiegėje" . . .

Paminklas Povilui Višinskiui (1875–1906) bus pastatytas Šiauliuose, kur jam teko mokytis berniukų gimnazijoje, dalyvauti visuomeninėje veikloje. Projekto konkursą paskelbė Šiaulių miesto vykdomasis komitetas ir Lietuvos kultūros fondo Šiaulių taryba. Paminklas bus pastatytas P. Višinskio gatvės ir Vilniaus pėsčiųjų bulvaro sankryžoje. Jį tikimasi atidengti 1990 m. birželio 29 d., kai bus minimos P. Višinskio 115-tosios gimimo metinės. Paminklas statomas visuomenės lėšomis. Statybos komitetui vadovauja Šiaulių dramos teatro vyr. rež. Gytis Padegimas.

Vilniaus dramos teatras žiūrovus pakvietė į amerikiečio dramaturgo E. O'Neillo (1888-1953) autobiografinę tragediją "Ilgos dienos kelionė į naktį", kuri jam laimėjo pomirtinę Pulitzerio premiją. Premjerinį spektaklį paruošė rež. Gytis Padegimas, dailininkė J. Paulėkaitė ir kompozitorius A. Balsys. Pagrindinį vaidmenį sukūrė filmų ir scenos aktorius Regimantas Adomaitis. Kitus vaidmenis premjeriniame spektaklyje atliko aktoriai R. Arbačiauskaitė, R. Abukevičius, M. Capas ir D. Tautavičiūtė. Į vėlesnius spektaklius įsijungs aktoriai — A. Večerskis, N. Gelžinytė, V. Mainelytė, G. Mikalauskas, A. Arkauskas, R. Jakučionytė, G. Vaisietaitė. Šį veikalą, skirtą E. O'Neillo šimtosioms gimimo metinėms, iš anglų kalbos išvertė R. Rudaitytė.

Kompozitoriaus Juozo Naujalio (1869-1934) profesionaliosios lietuvių muzikos pradininko, 120-tosios gimimo metinės iškilmingai paminėtos Lietuvoje. Balandžio 9 d. minėjimo iškilmės įvyko Vabalninke, kur J. Naujalis 1890-91 m. dirbo vargonininku ir suorganizavo chorą. Prie bažnyčios atidengta paminklinė lenta, pasodintas ąžuolas, skambėjo jo Mišios ir kiti kūriniai. Atsiminimais apie savo tėvą dalijosi jau devyniasdešimt vienerių metų amžiaus sulaukęs velionies sūnus Tadas Naujalis. Savaitę trukę minėjimo renginiai Kaune buvo pradėti balandžio 2 d. J. Naujalio kūrinių koncertu Kauno sporto halėje. Jame dalyvavo: Kauno choras, Lietuvos jaunimo simfoninis orkestras, liaudies chorai "Gintaras", "Absolventas" ir "Mada", respublikinio lygio "Bangos", "Jaunystės" ir J. Gruodžio muzikos mokyklos chorai, aktoriai R. Staliliūnaitė ir P. Venslovas. Koncerte skambėjo J. Naujalio harmonizuotos ir originalios dainos, Mišios "Švenčiausių Kristaus žaizdų garbei". Balandžio 8 d. aplankytas J. Naujalio kapas Petrašiūnų kapinėse. "Gintaro" choras sugiedojo Maironio ir jo "Lietuva brangi", žodį tarė kompozitorius Konradas Kaveckas. Kauno muzikinio teatro sodelyje atidengtas J. Naujalio biustas, sukurtas vilniečio skulptoriaus Mindaugo Šnipo. Keli kiti koncertai įvyko Kauno filharmonijos salėje, Kauno arkikatedroje, vitražo galerijoje. Balandžio 9 d. J. Naujalio gimtojo Raudondvario bažnyčioje skambėjo jo sukurtos Mišios, giedamos "Gintaro" choro. Balandžio 8-18 d.d. keliais renginiais 120-tąsias J. Naujalio gimimo metines paminėjo vilniečiai. Čia buvo įrašyta J. Naujalio motetų plokštelė, M. Mažvydo bibliotekoje atidaryta J. Naujalio kūrinių gaidų, knygų apie jį, fotomedžiagos ir jo redaguoto laikraščio "Vargonininkas" paroda. Lietuvos radijas ir televizija paruošė ciklą J. Naujaliui skirtų laidų.

V. Kst.

Kanados lietuvių dienų renginyje gegužės 21-22 d.d. Ontario Londone. Iš kairės: ses. Margarita, dr. M. Arštikaitytė-Uleckienė, svečias iš Lietuvos kun. R. Repšys, ses. Loreta ir V. Aušrotas, platinęs lietuviškas knygas

Aukos Tautos fondui

Vasario 16 proga tautiečiai gausiai aukojo Lietuvos laisvinimo reikalams: $1000 – Vaidilų šeima, J. Vitkūnas, P. Kučinskaitė; $400 – A. Kantvydas; $300 – J. P. Barakauskai; $250 – G. ir H. Lapai; $150 – J. B. Vaidotas; $120 – Pranas Basys; $110 – Ad. Al. Juciai.

$100 – L. Balsys, J. J. Baltakiai, B. Čepauskienė, P. D. Dabkus, J. Linkūnaitis, J. Maziliauskas, A. Mašalas, B. Narbutas, A. J. Paršeliūnas, V. Pavilionis, E. I. Punkris, V. J. Plečkaitis, B. V. Saulėnas, J. Uleckas, P. Vilutis, J. Vingilis, K. Lukošius, Z. Tumosa, V. Daugelavičius, M. Žemaitienė, P. M. Krilavičius, K. Lukošius, O. Skrebūnas, A. Merkvėnas; $75 – H. Butkevičius, B. B. Saplys; $60 – A. R. Giršai, A. Jankaitis.

$50 – V. Adomonis, A. E. Abromaitis, U. A. Anskis, M. S. Astrauskai, F. Barzdžius, K. P. Budrevičius, J. Bukšaitis, A. V. Bersėnai, J. Danaitis, M. Dambaras, J. S. Girdzijauskai, M. Girčienė, Z. O. Girdauskas, A. Jagėla, V. J. Ignaitis, C. K. Jonys, St. Jokubaitis, J. Kasparavičius, A. Kazilis, Ed. Kon, V. M. Kriščiūnas, A. Lediehė, B. Molis, J. Morkūnas, Ad. Mikšienė, V. Naruševičius, J. Pacevičius, V. Paulionis, S. M. Petryla, T. Pranciškonai, J. A. Puteris, A. J. Plioplys, K. Raudys, M. Putrimas, H. Stepaitis, A. E. Prialgauskas, A. Saulėnas, R. Saulėnas, K. Stirbys, B. Savickas, A. Šeškuvienė, J. V. Šimkus, P. G. Stauskas, St. J. Šimkevičius, B. J. Sriubiškis, dr. J. Sungaila, A. Vaitkevičienė, O. V. Yurka, nežinomas, A. Zalagėnas, V. Norvaiša, S. Kėkštas, V. Zakas, Z. Bražys, V. Dagilis; $52 – J. Karka, V. Dagilis; $40 – J. M. Dambrauskai, J. Z. Dambrowski, B. Dicevičius, A. Kiškis, S. E. Markauskas, A. Marcis, J. Pargauskas, A. Statulevičius, A. Strupienė, D. V. Šaltmirai, J. Petravičius, I. Vadauskienė, V. Vaidotas, A. Gačionis; $35 – V. A. Paulionis, A. Žilėnas; $30 – A. Ciplijauskas, J. Didžbalis, prel. Pr. Gaida, S. Gudaitis, M. Gečienė, G. Kaulienė, J. Lukošiūnas, A. Peleckis, M. D. Regina, Z. A. Stančikai, J. Staškevičius, E. K. Šlekys, J. Yurkus, J. A. Žemaitis, J. Zenkevičius, D. Zulonas, V. Ottienė, V. Nausėda, E. Čuplinskas.

$25 – H. Adomonis, K. Bubliauskienė, J. Budnikas, V. A. Bubelis, U. Bleizgienė, M. P. Besąsparis, V. Bigauskas, A. Bliūdžius, J. Dabys, K. Daunys, Z. Dobilas, L. Dūda, A. V. Grybas, P. Jokubauskas, P. Jonikas, P. Kudreikis, Br. Mackevičius, A. Masulionis, A. Morkūnas, M. Petrulis, L. Pilipavičius, J. Rinkūnienė, A. Sagevičius, A. S. Sakus, S. Starkutis, T. Stanulis, E. Šileikis, A. J. Vanagas, E. Simonavičienė, J. Stravinskas, M. V. Tamulaitis, B. Z. Tumosai, S. Varanka, M. Vaišvila, E. E. Vaičekauskas. L. A. Vyšniauskas, J. M. Zubrickai, S. Čepas, J. Laurinavičius, E. Ališauskienė, I. Antanaitis, B. Sapijonienė, M. E. Zabulioniai, B. Abromaitienė, O. Greičiūnas, A. Aperavičienė, A. Abromaitis; $21 – T. Stanulis; $20 – J. K. Ališauskas, B. A. Arūnai, M. Adomavičius, G. Adomaitis, V. Abromavičius, K. Abromaitis, V. Butkys, J. Budreika, G. Balčiūnas, G. Baltaduonis, V. Bostonas, J. Bacevičius, A. J. Bacevičius, J. Eimutis, B. G. Cirikai, P. Čečys, G. Danisevičius, E. Dubininkas, M. Duliūnas, A. Diržys, M. Dausa, J. Gustainis, J. Gegužis, S. Girčienė, S. Jurgilis, V. Jurgulienė, P. L. Jurėnas, O. Jakimavičienė, B. Y. Jonynas, D. Jurkšaitis, Alf. Juozapavičius, J. Juodikis, J. Slabosevičius, O. Juodišius, A. Kairys, J. Krasauskas.

$20 – J. Kirvaitis, B. V. Misevičius, S. Krašauskas, S. Kalūza, L. Kirkilis, A. Kūolas, O. T. Krasauskas, A. Kalendra, K. Kaminskas, V. Kecorius, S. Kiršinas, V. Kuraitis, J. Lasys, A. Langas, V. N. Liačas, V. M. Marcinkevičius, E. Miliauskienė, P. L. Murauskas, A. S. Medelis, L. V. Morkūnas, M. Malinauskas, V. Naras, L. S. Oleka, A. N. Prugas, Piragis, A. J. Kuncaitis, S. J. Poška, A. Padolskis, M. Pranaitienė, J. Poška, V. Pečiulis, J. Petrauskas, J. Prišas, V. Puodžiūnas, M. Pranus, S. Povilenskis, A. Palvenis, A. Paškevičius, A. S. Petraitis, M. Račys, A. Rūkas, V. Ruslys, A. V. Ramanauskai, L. Rudaitis, J. A. Ranonis, P. Stočkus, A. Spranaitis, V. Skukauskas, P. Skablauskas, V. Stukas, V. Sonda, J. Sabaliauskas, V. Šalnaitis, B. Stalioraitis, Stulgys, A. S. Steigvilas, P. Sidaras, G. M. Šernas, A. Stankus, P. R. Tumpa, Z. G. Urbonas, J. Valiukas, J. Vaškevičius, I. Vibrys, S. Vaitekūnas, E. Valeška, A. Vekterienė, E. Varden, K. Vaičekauskienė, P. Imbrasas, J. Zakas, P. Žutautas, A. Zarembaitė, V. Zentis, D. Ziminskas, J. Zabulionis, dr. D. Žutautas, V. Mikšys, B. Dumanski; $15 – A. Saulis, lietuvis, K. Gaputis, A. Žemaitaitis.

$10 – P. Misevičius, K. Juknevičius, J. Andrulis, V. Aušrotas, K. Batūra, J. O. Balsiai, E. Bartminas, O. R. Berentai, R. Bekeris, S. Čeponis, V. Dimskienė, K. Cibas, Z. Činskas, A. Draugelis, V. Eižinas, J. Gataveckas, S. Grigaliūnas, Z. Kučinskas, O. Govedienė, V. Gulbinas, B. Jonaitienė, O. P. Karaliūnas, S. Kavaliauskas, J. Kazlauskas, D. Keršienė, St. Kryževičius, A. Klupšas, A. Kynas, J. Liutkus, J. Maniuška, V. Melnikas, J. L. Monstvilas, J. Mockevičius, F. Mockus, E. Pūkas, A. Pūkas, P. Puidokas, A. Povilonis, St. Prakapas, A. Petkevičienė, A. M. Radčėnai, J. O. Ražauskas, J. Radzevičius, V. Stabas, I. Stasiulis, K. Stulpinas, H. Sukauskas, R. Sirutienė, Ulickas, L. V. Sendžikas, O. Svarinskas, P. Šimkevičienė, V. Skrinskas, S. Valiukas, A. Vaitonienė, B. Žutautas, J. Ražauskas, J. A. Gatautis, J. Kozeris, D. Klibingaitienė, M. Tinginys; $ 5 – V. Baslys, O. Jankus, V. Jurevičius, V. Kazlauskas, V. Karnilavičius, A. Norkus, H. Petronis, M. Preikšaitis, S. Ruibys, Seliokas, V. Simonaitis, O. Vilimienė, V. Žulys, P. Žibūnas; $4 – O. Karpis; $3 – B. K. Pečiuliai, $2 – A. Dilkus, M. Gegužis, S. Juškevičius, G. Karasiejus, J. Pikelis.

Dar aukojo: a. a. Jono Viliušio atminimui $20 – Birutė Norkienė; a. a. Rimvydo Adomavičiaus atminimui $50 – dr. A. Barkauskas; a. a. S. Banelio atminimui $40 – G. M. Šernas; $30 – L. J. Cedomavičius; $20 – A. Firavičius, V. Butkys, M. A. Kuolai, V. Paulionis, A. V. Šipeliai, V. Vaidotas, V. A. Kulniai, A. A. Juciai, A. Povilonis, A. Jankaitienė; $15 – L. J. Adomavičiai; $10 – V. Kalendrienė, P. Ambrasas.

Visiems aukotojams reiškiame nuoširdžią padėką

E. J. Steponas
T.F. Toronto apylinkės atstovybės iždininkas.

Aukos Lietuvos religinei šalpai

1989 m.: Prisikėlimo parapija Toronte $16,216.00, Lietuvos kankinių parapija Mississaugoje $10,312.00, Vilniaus Aušros Vartų parapija Hamiltone $3,767.00, Šiluvos Marijos parapija Londone $1,304.00, Šv. Kazimiero parapija Delhi $1,000.00, Šv. Kazimiero parapija Windsore $515.00, Lietuvių R. Katalikų misija Sudburyje $460.00, Aušros Vartų parapija Montrealyje $100.00. Iš viso $33,674.00. Pinigai pasiųsti gegužės 19 d. Lietuvos religinei šalpai Brooklyne.

Kanados lietuvių katalikų centras dėkoja Toronto Prisikėlimo parapijos ($300) ir "Paramos" ($100) kredito kooperatyvams už aukas centro veiklai. Taip pat norime priminti, kad yra išleista nedidelio formato knygelė "Lietuva ir krikščionybė", kurioje išspausdintos visos paskaitos, skaitytos Toronte Lietuvos krikščionybės 600 metų sukakties proga. Knygelė labai tinka vežtis į Lietuvą. Ji gaunama Anapilio ir Prisikėlimo spaudos kioskuose ir "Tėviškės žiburių" administracijoje. Gyvenantieji toliau ją gali gauti, atsiuntę $6 Katalikų centrui, 1011 College Street, Toronto, Ont. M6H 1A8.

Kanados lietuvių katalikų centras

• Ar jau parėmei Kanados lietuvių kultūros muziejų?

Kunigo Boleslovo Pacevičiaus netekus

A. KALNIUS

Žemės dulkė esi ir į dulkę pavirsi,
Bet dėl žygdarbių savų ne visas tu mirsi.

Kiekvieno mūsų tautiečio iškeliavimas amžinybėn išeivijai yra nuostolingas, nes jai yra lemta mažėti. Tačiau dar skaudžiau netekti kunigo, į kurio vietą tik retais atvejais pasisiūlo koks nors jaunuolis. Toronto lietuviai iš viso jau yra netekę bene penkių kunigų, kurių tarpe penktuoju tapo kun. B. Pacevičius.

Tiesa, mirusiųjų vieton iki šiol penki torontiečiai buvo įšventinti kunigais: kun. Liudas Januška, OFM, kun. J. Staškus, Lietuvos kankinių parapijos klebonas, kun. M. Jarašiūnas, klebonas Amerikoje, kun. K. Kaknevičius, darbuojasi Lietuvos kankinių parapijoj ir kun. E. Putrimas – Vasario 16 gimnazijoje. Kai kurie iš šių kunigų jau yra peržengę viduriniosios kartos slenkstį.

Apie mirusiuosius kunigus yra rašyta anksčiau, bet apie paskutinįjį buvo šiek tiek kalbėta dar jam gyvam esant.

Tu mano motinėle

Kun. Boleslovas gimė Ukmergėje 1909 m. sausio 29 d. Savo kilme jis buvo varganų tėvų sūnus, iš penkių vaikų šeimoje vyriausias. Dėl to motinai, dar jaunai, vos 29 metų mirus, Boleslovui kai kuriais laikotarpiais, ypač kai tėvas tapdavo bedarbiu, reikėdavo pasirūpinti savo jaunesniojo broliuko ir sesutės buitimi. Du jaunesnieji vaikai iškeliavo amžinybėn, motinai dar gyvai esant.

Dar ilgą ilgą laiką, net ir kunigu būdamas, Boleslovas jautriai minėdavo savo motiną, kuri, net ir karste gulėdama, jam kaip angelas atrodžiusi. Mat ji buvo ne tik rūpestinga motina, šeimos maitintoja, bet ir giliai tikinti moteris. Dėl to Pacevičių namuose malda būdavo, tarytum kasdieninė duona. Šioms mistinėms valandoms visad vadovaudavo vyriausioji galva – Balys.

Dievuli brangus,
kad aš galėčiau . . .

Netenka tat stebėtis, kad jaunuolis, gyvendamas tokiame dvasios pakilime, lengvai pajuto Dievo šūksnį ateiti Jo tarnybon. Bet ką daryti, kad vargo durys užtrenktos ir nėra vilties per jas išeiti ir siekti mokslo. Ogi ir pagalbos iš šalies anais laikais sunku buvo tikėtis. Atvirkščiai, beturčių tarpe retai kam kildavo net mintis savo vaiką išleisti į mokslus. Jei kas iš varguolių ir panūsdavo savo sūnų ar dukrą nusiųsti į gimnaziją, tai kaimynai dažnai įspėdavo: girdi, "Ne tavo nosiai padaryti savo vaiką ponu". Gi pasiturintieji žmonės tik retokais atvejais suprasdavo vargano vaiko troškimą mokytis ir pagelbėdavo jo tėvams pasiųsti jį į tolimą miestą, bet su sąlyga, kad jis eitų į kunigus. Pacevičiukui buvo dar blogiau: net ir jo parapijos klebonas, kuriam jis patarnaudavo Mišioms ir klebonijos ūkio poreikiams, sužinojęs apie jo palinkimą būti kunigu, patarė jam mokytis kokio nors amato, o nesvajoti apie sutaną. "Neleisk žmonėms iš savęs juoktis", – sakė klebonas, – "Žiūrėk, kur esi tinkamas ir pamiršk savo kvailas svajones".

Nukrito lyg meteoras
iš dangaus

Vieną neramią naktį Balys blaškėsi sapnų karalijoje. Tarp visokių neįprastų vaizdų jis išvydo ir Švč. Mergelę Mariją. Jis panūdo Jai atidengti savo paslaptį ir Ją paklausė, kuo jam teks gyvenime būti. Ji tuojau pat jam ir atsakė: "Tu būsi kunigas". Šis sapnas jaunuoliui buvo lemtingas. Jis tikėjo, kad patsai Dangus patvirtino Dievo šūksnį būti kunigu. Betgi ir vėl prieš akis išniro uždarytos neturto durys, pati didžiausia problema, kurios jo tėvas negalėjo išspręsti. Betgi Balys tikėjo, kad turės kas nors įvykti.

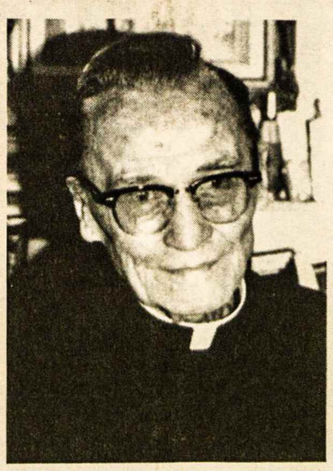

A. a. kunigas BOLESLOVAS PACEVIČIUS

Vieną pavakarį Balys sunerimo, per langą išvydęs į jų namelį artėjančią jauną merginą. Jis ją pažinojo tik iš matymo. Tai buvo Kristina Krašauskaitė, septintos klasės gimnazistė. Ko jai prireikė? Pasibeldus atsivėrė durys, ir ji be jokių įžangų pakvietė Balį atvykti į jaunimo šokius. Ogi šokiai niekad nekvaršino jo galvos. Jis atsisakinėjo, teisindamasis, jog jis blogai jausis moksleivių tarpe ir visokių kitokių motyvų prigalvojo. Iš kai kurių užuominų Kristina suprato jo problemą: jis trokšta mokslo, o savo troškimams neturi pagrindo. Taigi vietoj kvietimo į šokius ji pasiūlė jam savo pagalbą: ji sutinkanti paruošti iš penkių gimnazijos klasių kurso ir parūpinti jam reikalingas knygas. Be to jam pažadėjo ir savo brolio Samuelio paramą, kuris buvo jau abiturientas. Čia jau buvo neįmanoma nesutikti priimti tokią brangią auką. Juk tai Dievo dovana.

Prabėgo vieneri intensyvaus darbo metai, ir Balys Jėzuitų gimnazijoje Kaune išlaikė egzaminus į šeštąją klasę. Kartu didelį džiaugsmą patyrė ne tik Balio šeima, bet ir Kristina Krašauskaitė bei jos brolis Samuelis. Juk jie išvertė svajotojo jaunuolio neturto duris ir jį išvedė į šviesą.

Sveikas Kaune, sveiki Telšiai!

Kaune jame teko apsigyventi netoli geležinkelio tunelio, kur jį globojo pažįstami žmonės. Taigi lankyti Jėzuitų gimnaziją senamiestyje buvo tolimas kelias. Bet ryžtas nugalėjo visus sunkumus. Baigęs gimnazijos septintą klasę, Balys pasuko Telšiuosna ir įstojo į Kunigų seminariją. Čia jis išėjo gimnazijos aštuntos klasės kursą, o seminarijos mokslo programą baigė studijuoti per penkerius metus. Jo studijas lengvino mokėjimas svetimų kalbų – rusų ir lenkų. Šiomis kalbomis anuomet buvo nemažai literatūros teologiniais klausimais. Naudodamasis šia pridėtine literatūra, jis gerokai pagilino savo žinią ir dėl to baigė seminariją "cum laude" įvertinimu.

Į kunigus jis buvo įšventintas 1936 m. Didžiausias jo pasišventimas buvo tarnauti Dievui ir savo tautai bei būti paklusniam Dievo Motinai, kuri jo tvirtu įsitikinimu išvedė jį į tiesų kelią. Taip pat jis amžinai buvo dėkingas Krašauskų šeimai, o ypač Kristinai ir jos broliui.

Dabar, žvaigždės kelią,
gulbės kelią!

Deja, debesų keliais važinėti jaunam kunigui Lietuvoje kaip ir neteko. Ape pusantrų metų išbuvo Papilės parapijos vikaru, o 1938 m. buvo perkeltas į Viekšnių progimnaziją kapelionu. Ir vienur ir kitur jo veiklos pasekmės buvo gana ryškios. Tačiau po poros metų mūsų kraštą užplūdo rusiškieji "šarančiai", jį pavergė ir pasuko gyvenimo vairą "komunistinio rojaus" kryptimi. Mes žinome, kas dėjosi pirmosios bolševikinės okupacijos metais ir čia neverta kartoti. Tad, baigiantis II D. karui, daugelis mūsų tautiečių sekančios okupacijos nelaukė ir spruko, kur kas galėjo.

Pakėlė sparnus ir kun. B. Pacevičius, nes atsiminė, kad jis, jo tėvas ir brolis vieną kartą komunistų jau buvo pastatyti prie sienos. Komunistai šautuvus nuleido, kai kun. Balys sušuko sklandžia rusų kalba. Jį taip pat nutildė ir vienas žiaurus esesininkas, kai jis norėjo išgelbėti vieną jauną žydaitę, savo buvusią mokinę, nuo mirties: "Ar nori ir pats su ja patekti į duobę", – pagrasino vokietis.

Vokietijoje jis apsigyveno Grėveno lietuvių stovykloje. Čia jau gerokai atsivėrė keliai ir jo veiklai. Tuojau, žinoma, įsijungė į lietuvių pastoracinę ir kultūrinę veiklą. Čia jis ėjo stovyklos, Lietuvių gimnazijos, Aukštosios prekybos mokyklos "Žibintas" ir ten esančio vienuolyno mokyklos kapeliono pareigas. Be to buvo chorų organizatorius ir jų dirigentas.

Nors ir apsikrovęs pareigomis, jis dar ir pats ryžosi papildyti savo žinijos kraitį. Tam tikslui jis įstojo į netoliese esantį Muensterio universitetą bei muzikos konservatoriją ir ėmė tobulintis teologijos ir muzikos srityse. Bet teologijos profesorius, pastebėjęs, kad jo teologinė patirtis, įgyta kunigų seminarijoje, yra aukšto lygio, patarė jam visą laiką skirti muzikos studijoms, nes muzika esanti labai naudinga ir pastoraciniam darbui. Tai jis ir padarė. Gavęs teologinės žinijos universitetinį pripažinimą, jis atsidėjo muzikos studijoms, kurioms pašventė apie ketverius metus.

Sudiev Grėvenui

Lietuviams Anglijoje, Coventry vietovėje, labai reikėjo lietuvio kunigo. Kolonijos pirmininkas Jonas Matulionis pakvietė atvykti iš Vokietijos kun. B. Pacevičių. Jis netrukus ir atvyko. Veiklesniems lietuviams padedant, čia buvo įsteigta kapelianija, ir atvykėlis kunigas tapo jos kapelionu. Taigi jam daug kur teko kapelionauti. Dėl to jo laikų draugai jį net iki šiol tebevadina kapelionu.

Minėta lietuvių kolonija buvo nedidukė. Todėl ir kapeliono pragyvenimo sąlygos buvo neklebonškos. Iš surinktų aukų jis galėjo tik šiaip taip pramisti. Gerai, kad viena šeima susispaudė viename kambaryje ir "klebonui" veltui užleido mažą kambarėlį. Ilgainiui teko dar vienur kitur kilnotis. Tačiau kapelionas niekam nesiskundė ir nereiškė jokių pretenzijų, vertėsi su keliais angliškais svarais. Laimei, jis sugebėjo sau pasigaminti kuklų maistą. Žinoma, dažnokai būdavo pavaišinamas kur nors svečiuose.

Pamaldos būdavo vykdomos kai kuriose anglų katalikų šventovėse. Retkarčiais kapelionas išvykdavo pastoraciniam patarnavimui ir į kitas lietuvių kolonijas. Tačiau daugiausia savo laiko skyrė koventriečiams. Čia be religinio patarnavimo jis, kaip ir visur, suorganizavo chorą, kuris anglų šventovėse giedodavo lietuviškas giesmes, o tautinių švenčių metu meniškąją dalį užpildydavo mūsiškėmis dainomis.

Tolyn nuo komunistinės šmėklos

Dar vis neramu buvo anais laikais gyventi netoliese komunistinio rojaus. Tat ne visi lietuviai buvo nusiteikę ilgiau pasilikti Anglijoje. Nemažai jų iškeliavo į Ameriką, Kanadą, Australiją ir kitur. Sumažėjus pastoraciniam darbui, panūdo persikelti per Atlantą ir kun. B. Pacevičius. Jis su saviškiais pasuko Kanados kryptimi. Atvažiavęs Torontan, jis apsistojo Šv. Jono Krikštytojo parapijoj klebono P. Ažubalio globoje. Čia ir vėl šalia kunigiškų pareigų griebėsi ir kultūrinio darbo. Tuojau ėmėsi vadovauti parapijos chorui, o vėliau ir lietuvių kolonijos chorui. Be to įsteigė jaunimo dramos būrelį, ilgainiui pasirinkusį "Sietyno" vardą. Čia jam teko ne tik vadovo pareigos, bet ir režisieriaus bei scenos apipavidalintojo. Tai buvo naujas ir labai reikšmingas įnašas į Toronto lietuvių gyvenimą.

Nežinau dėl kokių motyvų po kai kurio laiko jis buvo paskirtas į anglų parapiją vikaru. Bet lietuviai sujudo, parašė vyskupui laišką, prašydami jį grąžinti atgal į lietuvišką parapiją. Vyskupas pakluso ir netrukus jį paskyrė lietuvių parapijos klebonu Ontario Londone. Šioje parapijoje jis darbavosi per dešimt metų. Žinoma, ir čia jo darbo ir minties įnašas buvo gana ryškus. Jis paprastą bažnyčios pastatėlį išgražino, paversdamas jį jaukiu dievnamiu. Aplamai kun. B. Pacevičius po II Vatikano susirinkimo buvo nusiminęs dėl šventovių apnuoginimo ir jų pastatų suprastinimo.

Kiek sunegalavęs iš klebono pareigų atsisakė ir nekuriam laikui išvyko Amerikon atostogų.

Sutratėjo, subildėjo rašomoji mašinėlė

Sugrįžęs atgal į Torontą ir, Tėvams pranciškonams leidus, apsigyveno jų vienuolyne. Čia, kiek galėdamas, pagelbėdavo parapijos kunigams pastoraciniame darbe, o kiek vėliau užgulė ant rašomos mašinėlės, nes raštas jam, kaip ir dainos bei scenos menas, buvo prie širdies.

Smulkesnių veikaliukų jis yra rašęs ir anksčiau. Antai jis jau buvo sukūręs sekančius scenos vaizdelius: "Žiburėliai dega", "Gimė Kristus", "Tyliąją naktį", "Neklaužada" ir "Lietuvaitės sapnas". Stambieji veikalai pradėjo pasirodyti 1980 m. Pirmiausia iš spaudos išėjo knyga "Bevardis", kurioje tilpo keturi dramos veikalai: "Fabiola", "Bevardis", "Betliejus švinta" ir "Tėvynės žiburiai". Tais pačiais metais buvo išleistas taip pat stambus veikalas "Žingsniai prieš neviltį". Ši knyga yra įdomi autoriaus pergyvenimais.

Reikia pasakyti, jog autorius, giliai tikėdamas, kad Dievo Motinos malone jis tapo kunigu, Jos garbei pašventė didelę savo gyvenimo dalį: organizavo gegužines pamaldas ir Marijos garbinimo būrelius, sakė pamokslus ir parašė tris apystambius veikalus: 1983 m. – "Gėlės Marijos rankose", 1985 m. – "Pasilik su mumis" ir 1988 m. – "Mano siela garbina Viešpatį". Visos šios knygos skaitytojams paliko gilų įspūdį. Štai ką 1980 m. gruodžio 13 d. autoriui rašė kun. St. Yla: ". . . Tai naujas talentas rašyti, šį sykį nebe dramas, poeziją. Tai pasakotojo talentas . . . Knyga praskleidžia daug ką: Lietuvos kaimą, jaunimą, parapijas, kunigų kartų skirtumus, mokyklų padėtį. Tuo pasakojimas pasidaro vertingas . . . Pats autorius kuklus, nors jis jaučiamas, bet savęs nepabrėžia . . . Tai irgi didelis menas". 1981 m. sausio 3 d. tas pats kun. Yla dar rašė: ". . . Knyga nepaprastai traukli . . . vaizdai sodriai pristatomi, realūs, subtiliai perteikti. Rašytojo talentas ir psichologo. Kiek talentų Dievulis pačiam davė! Ši knyga parodys žmonėms naujos generacijos kunigą, nes daugis dar turi seną vaizdą . . ."

Tiesa, Boleslovas Pacevičius buvo naujos generacijos kunigas. Tačiau ne visa, kas Bendrijoje nauja, jam patikdavo. Jis buvo jautrus grožiui, kurio jis rasdavo žymiai daugiau šventovių senybėse, negu dabartinės naujybėse. Grožyje daug labiau išryškėja Dievo veidas, nes Jis yra grožio kūrėjas ne tik pats savyje, bet ir suteikta galia žmogui – poetui, muzikui, rašytojui, teatralui, dailininkui ir pan. Vadinasi, kun. B. Pacevičius ilgėjosi gražiųjų bažnytinių giesmių, liturginių apeigų, aukštų šventovės bokštų, garsių dailininkų šventųjų paveikslų, skulptūrų ir visa, kas tarnavo grožiui, bei gėriui. Jam naujybėse, tarytum . . . "tik kelios pušelės apykreivės liko". Šitokiom temom jis labai mėgdavo kalbėti, bet pašnekovų ne daug beturėjo.

Ne tik kun. St. Yla palankiai kalbėjo apie kun. B. Pacevičiaus darbus, bet panašiai atsiliepė ir kun. A. Račkauskas: "Mielas kunige Boleslovai, ačiū labai už įdomią knygą. Sveikinu . . . Pastatei paminklą, tvirtesnį už varį. Po didelių darbų auklėjimo srityje, po gražių pamokslų misijose bei rekolekcijose, po vaidybų bei chorvedybų ir įvairių kitų reikšmingų darbų, apvainikavai juos, žingsniuodamas prieš neviltį . . ."

Buvo ir daugiau gražių atsiliepimų žodžiu ir raštu apie kun. B. Pacevičiaus mintis ir darbus, bet straipsnio rėmai trukdo visa tai paminėti. Tenka tik priminti jo dar neseniai pasakytus reikšmingus žodžius: "Jei ne Dievo Motina, kas iš manęs šiandien bebūtų. Gal būčiau paniręs žemės vilionėse, o dabar esu kunigas!" Vadinasi, jis labai aukštai vertino kunigo tarnybą, ir tai ne tik savąją, o kunigystę aplamai. Jis dar Lietuvoje, būdamas jaunu kunigu, jau dairėsi jaunuolių tarpe, bene galės kurį nors iš jų prikalbinti eiti į kunigų seminariją. Šią savo iniciatyvą jis pagyvino ypač išeivijoje, kur lietuvių kunigų trūkumas yra ryškiai matomas. Be kai kurių nusivylimų vis dėlto apie vienuolika jaunuolių ir vyresnio amžiaus vyrų paklausė jo žodžio ir jam nusilenkė. Kai kuriuos savo "seminaristus" jis rėmė ir finansiškai.

Sudiev pasauli, sveiki
amžinybės draugai!

Taigi tarnyba Dievui, gėrio ir grožio skiepai žmogui buvo šio kunigo tikslas. Žinoma, jo sodrus žodis šventovėje ir užimta pozicija kultūros baruose nenuėjo veltui ir šioje žemėje. Gaila, kad, ankstokai palūžusi sveikata ir ant pečių užgriuvęs namažas metų krūvis pristabdė jo tikslo siekimą.

Aš jį aplankiau balandžio 1 d. Jis labai džiaugėsi, kai jį kas nors aplanko. Anot jo, jis atsigaunąs. Šį kartą jis atrodė žymiai blogiau, negu anksčiau. Pasisakė, kad jis sveriąs tik 105 svarus, nors jis gerokai stambesnis už vidutinio ūgio vyrą.

Jis man nesiskundė savo negalėm, o veikiau dar pasitempė. Girdi, jis dar turįs neatidėliotinų rašto darbų. Aš gi netrukus pastebėjau jį pritrūkstant kvapo ir pasiūliau jam atsigulti. Jis gi nusiskundė, jog jį kankinanti astma. Be to užsiminė, kad jis šiandien 11 val. dar turįs atnašauti Mišias. Tai buvo šeštadienis. Girdėjau, kad jis Mišias atnašavo dar ir sekmadienį, o pirmadienio rytą, balandžio 3 d., parapijos kungai rado jį savo lovoje mirusį. Antradienio vakare ir trečiadienio rytmetį Mišios jau buvo atnašaujamos už jo sielą. Šventovė buvo pilnutėlė žmonių.

Žinoma, šios kelios apybraižos negali išryškinti kun. B. Pacevičiaus asmens pilnatvės.

Norite susipažinti su savaitraščiu "TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI"? Atsiųskite savo adresą ir gausite keletą numerių nemokamai.

Mažosios Lietuvos Fondas

renka, leidžia ir skleidžia apie Mažąją Lietuvą informaciją, jos istoriją, kalbą, etnografiją, praeitį ir ateitį, parodydamas pasauliui, kad Mažoji Lietuva (dabar Kaliningrad oblast) nuo amžių baltiškas-lietuviškas kraštas.

Tam pritardama(s), siunčiu auką $ .....

Foundation of Lithuanian Minor, c/o Ieva Adomavičienė, 18 Gracemount Cr., Scarborough, Ont. M1G 1K3.

Vardas, pavardė_____

Adresas_____

_____

GEO. H. CREBER
MONUMENTS INC.
208 Kingston Rd., Toronto, Ont. M4L 1S7
Raštinės tel. 691-5712
694-1013
Namų tel. 762-3502
Roman Demkiw

Išstatyta 120 paminklų pavyzdžių – didžiausias pasirinkimas Toronte paminklų, sukurtų tautiniais motyvais

Mes parūpinam savo klientams braižinius bei proporcingus pagal mastelį planus patvirtinimui. Projektai ir skulptūros atliekami geriausių mūsų meistrų.

Naudojamas geriausias Š. Amerikos ir importuotas granitas. Užsakymai priimami bronzos ir granito plokštėms, keramikos ir porceliano paveikslams, įrašams kapinėse, bronzos statuloms ir lemputėms.

Varžytinių kainos – visų projektų meistriškumas garantuotas.

Toronto Prisikėlimo parapijos taryba. Pirmoje eilėje iš kairės: labdaros sekcijos pirm. dr. J. Čuplinskienė, kun. P. Šarpnickas, OFM, visuomeninės sekcijos pirm. L. Nakrošienė, tarybos vicepirm. B. Čepaitienė, klebonas kun. A. Simanavičius, OFM, tarybos pirm. V. Taseckas, sekr. I. Poškutė, kun. L. Januška, OFM, ir kun. E. Jurgutis, OFM

Nepriklausomos Lietuvos prezidentas Antanas Smetona 1938 metais Kaune

Antanas Smetona praeities perspektyvoje

IGNAS MEDZIUKAS

Prieš 45 metus (1944. I. 9) JAV Klivlande, kilus gaisrui, žuvo buvęs nepriklausomos Lietuvos respublikos prezidentas Antanas Smetona. Šiemet daugely lietuvių kolonijų buvo prisiminta ši liūdna sukaktis. Bet A. Smetona ligi šiol tebėra kontraversinis asmuo. Daugelis jam negali atleisti, kad jis, paleidęs seimą, pakeitė konstituciją ir pagal ją nenorėjo valdžios vairo išleisti iš savo rankų ir įsileisti į vyriausybę kitų partijų žmonių, įvesdamas autoritetinį režimą. Tik kai pasigirdo II D. karo patrankų šūviai, leido sudaryti vadinamą vieningo darbo vyriausybę koaliciniais pagrindais. Bet ir kitose panašaus likimo kaimyninėse Baltijos valstybėse (Latvijoj ir Estijoj) krašto saugumo sumetimais buvo įvestas panašus valdymo būdas.

Atkaklus kovotojas

A. Smetona iš jaunystės buvo atkaklus kovotojas dėl lietuvybės ir tautos laisvės. Kai mokėsi Mintaujos gimnazijoj, jam didelės įtakos turėjo kalbininkas Jonas Jablonskis. A. Smetona buvo vienas iš pasipriešinimo organizatorių, kad lietuviai neskaitytų mokykloje maldos rusiškai. Už tai jis buvo pašalintas iš gimnazijos. Ir tik švietimo ministeriui leidus, galėjo baigti gimnaziją. Studijuodamas teisės mokslus Petrapilio universitete, jis priklausė slaptai lietuvių studentų draugijai. Tačiau už pasipriešinimą rusų valdžiai du kartus buvo pašalintas iš universiteto ir net įkalintas.

Baigęs universitetą ir apsigyvenęs Vilniuje, įsijungė į daugelį lietuvių draugijų. Atgavus spaudą, daug joje rašė. Redagavo "Lietuvos ūkininką", "Viltį", "Vairą", "Lietuvos aidą". Įsitraukė ir į politinį darbą, kiekviena proga keldamas Lietuvos nepriklausomybės atstatymą. Vokiečių okupacijoj gyvendamas Vilniuje, atsižvelgdamas į sąlygas, ieškojo su vokiečiais kompromisų, stengėsi laviruoti, bet vieną tikslą turėjo — Lietuvos nepriklausomybę.

Išrinktas į Lietuvos tarybą drauge su kitais pasirašė Nepriklausomybės aktą. Nuvykęs į Berlyną, 1918 m. gruodžio 30 d. gavo Lietuvai 100 mil. markių paskolą, iš kurių 5 mil. markių paskolino Latvijai, sunkiai kovojančiai su bolševikais. 1919 m. balandžio 4 d. A. Smetona buvo išrinktas Lietuvos prezidentu. Steigiamo seimo rinkimuose A. Smetonos Tautos pažangos partija rinkimus pralaimėjo, nes nėjo su gyvenimo srove; buvo priešinga radikaliai žemės reformai. Tada A. Smetona prezidento pareigas perdavė Aleksandrui Stulginskiui. Tik 1926 m. gruodžio 17 d., įvykus perversmui, vėl tapo Lietuvos respublikos prezidentu.

Garbės daktaras

A. Smetona, kilęs iš pamaldžios konservatyvios šeimos, net ir pats meginęs įstoti į kunigų seminariją (buvo išlaikęs egzaminus), savo pažiūromis buvo liberalas, nors toli nežengė. Būdamas valdžioje, neįvedė civilinės metrikacijos, mokėjo kunigams algas, draugavo su kunigais, iš kurių jam artimiausi buvo kan. J. Tumas, dekanas V. Mironas, 1938 m. buvęs ministeris pirmininkas, kan. F. Kemėšis, kurio sesers duktė Birutė Nasvytytė buvo ištekėjusi už Juliaus Smetonos, ir kiti.

A. Smetona buvo gabus ir darbštus žmogus. Mokėjo 6 svetimas kalbas. Jo publicistiniai raštai pasižymi dailiu lengvu stilium. Domėdamasis graikų filosofų Platono ir Sokrato išmintimi, jis išvertė jų raštus į lietuvių kalbą. Padėjo paruošti keletą matematikos vadovėlių, nustatydamas šio mokslo terminiją. Ketverius metus, iš pradžių einančio docento pareigas, vėliau docento titulu Lietuvos universitete, humanitarinių mokslų fakultete ligi 1927. I. 1 dėstė etiką, senovės filosofiją, skaitė epizodinius kursus apie Platoną, poetiką ir lietuvių kalbos stilistiką. Paruošė mokslo darbų, kurie buvo atspausdinti humanitarinių mokslų fakulteto "Raštų" knygoje, "Švietimo darbe" ir kitur. Tai įvertindamas universitetas 1932 m. spalio 28 d. suteikė jam filosofijos garbės daktaro laipsnį.

Nukentėjo giminės

A. Smetona buvo ramaus, lėto būdo, nemėgo svečiuotis ir dalyvauti priėmimuose. Jis nenorėjo, kad jį kiti viešai liaupsintų. Bet atsirado pataikūnų, kurie jį kėlė į padanges, kartais net būdavo priklu klausytis.

Pažinojau prezidento Smetonos vyresnįjį brolį Motiejų, dailininko Adomo Smetonos ir Elenos Raštikienės tėvą, gyvenusį Kauno priemiestyje Aleksote. Jis buvo labai šnekus žmogus. Kaimynai ir pažįstami, žinodami, kad jis yra prezidento brolis, kreipdavosi į jį su įvairiais reikalais ir sugestijomis. Jis nuėjęs pas brolį prezidentą, jam visa tai išdėstydavo. Prisimenu jo žodžius, girdėtus dar nepriklausomos Lietuvos laikais: "Man Antanas ir sako: tu Motiejau, nesikišk ne į savo reikalus!"

Nors Motiejus Smetona buvo eilinis paprastas žmogelis, tačiau okupantai nepaliko jo ramybėje; jis su žmona, jau būdamas senyvo amžiaus, su sūnum Adomu ir dukraitėmis Raštikytėmis buvo ištremtas į Sibirą ir mirė kažkur prie Uralo.

1905 m. Didžiajame Vilniaus seime A. Smetona dalyvavo kaip demokratų partijos atstovas ir buvo išrinktas į prezidiumą. Vėliau tapęs po 1926 m. perversmo Lietuvos prezidentu, paneigė demokratinius principus, įvesdamas autoritetinį režimą, trumpai jį apiformindamas: "Salus rei publicae suprema lex esto". Jis sakydavo, kad lietuvių tauta privalo turėti savitą vystymosi kelią, kuris pagal Platoną, esąs autoritetiniam valdyme.

Santykiai su ateitininkais

Prezidento kanceliarijos viršininku iki pat sovietų okupacijos 1940 m. birželio 15 d. buvo kun. dr. Pijus Bielskus, ateitininkas, sendraugių sąjungos pirmininkas.

1927 m. vasarą prezidentas A. Smetona, atvykęs į ateitininkų reorganizacinę konferenciją Palangoje, ją sveikindamas pripažino ateitininkus gerais tėvynės sūnumis, kurie daug prisidėję prie Lietuvos nepriklausomybės atgavimo. Bet vos trejiems metams praėjus, švietimo ministeris išleido aplinkraštį, kuriuo gimnazijose uždaromos visuomeniniai-politinio pobūdžio moksleivių organizacijos. Į uždaromų organizacijų eilę buvo įrikiuoti ateitininkai moksleiviai, nors ateitininkų moksleivių sąjunga — ideologinė organizacija, religinio, tautinio, kultūrinio pobūdžio, katalikų akcijos narys. 1925 m. kongrese buvo aiškiai formuluota, kad moksleiviai ateitininkai negali priklausyti jokiai partijai. Lietuvos vyskupų konferencija (1930. IX. 16) pasakė, kad aplinkraštis, palietęs ateitininkus moksleivius, neteisėtas. Tada moksleiviai ateitininkai pasitraukė į slaptą veiklą.

Iš kitos pusės, žymiems ateitininkų veikėjams nebuvo daroma kliūčių užimti aukštas pareigas valstybės administracijoje. Pvz. dr. E. Turauskas 1928-1934 buvo ELTOS direktorius, o vėliau kitose svarbiose diplomatinėse pareigose; dr. A. Juška 1934 m. buvo paskirtas švietimo ministerijos meno ir kultūros departamento direktorium; dipl. ekonomistas J. Masiliūnas — geležinkelių valdybos ekonominės direkcijos direktorium; dipl. inž. Jurgis Mikaila — krašto apsaugos ministerijoj, ginklų dirbtuvių Linkaičiuose technikos skyr. viršininku ir daug kitų.

A. Smetona ir Vilnius

A. Smetonos veikla iš jaunų dienų daugiausia buvo susijusi su Vilniumi, kuriame vyko svarbesnieji mūsų valstybės atkūrimo darbai. Todėl Vilniaus netektį jis giliai pergyveno. Kai suvaidinusi Želigovskio sukilimą Lenkija atplėšė didelę lietuvių apgyvendintą dalį rytų Lietuvoje su sostine Vilniumi, lietuviai prisiekė neatsižadėti savo teisių. Tada buvo įsteigta Vilniui vaduoti sąjunga, o prie jos Vilniaus geležinis fondas, kurio globėju buvo pakviestas respublikos prezidentas. Jis to fondo aukso knygoje įrašė: "Vilnių vaduojame gerais talkos darbais. Dėl to ne vien tos pavardės, kurios inrašomos šion knygon, yra vertos auksinimo: kas daugiau turi, tai privalo ir daugiau aukoti. Didžioji aukų dalis sumetama kilnios širdies žmonių. Tegu jų geroji valia bus šiai knygai turinys". (Mano str. "Vilniaus geležinio fondo darbų eiga", "Mūsų Vilnius", 1936 m. nr. 6, gautas iš dr. K. Pemkaus archyvo).

Šio fondo pinigai buvo naudojami tik labai svarbiems lietuvių reikalams Vilniaus krašte. Projekto svarbą turėjo patvirtinti penkių asmenų komisija, o iš banko pinigams išimti buvo reikalingas prezidento sutikimas.

Lietuvos okupacija

A. Smetona, patekęs į sunkią situaciją, greitai susiorientuodavo. 1934 m. birželio 17 įvykus voldemarininkų perversmui, jis nepasimetė, greit surado išeitį ir padėtį atstatė. 1940 m. birželio 15 d. sovietams įteikus ultimatumą, buvo nuomonės, kad reikia agresoriui pasipriešinti, tik neradęs kitų vyriausybės narių pritarimo, pareigas perdavė ministeriui pirm. A. Merkiui ir pats su šeima pasitraukė į Vokietiją, nes nenorėjo savo parašu įteisinti okupacijos akto. Teisingai pramatė, kad Lietuvoje likęs tautai nieko negalėsiąs padėti. Išvykęs į užsienį tikėjosi garsinti pasauliui įvykdytą smurtą. Tokia jo išvada pasitvirtino, kai buvo išvežti į Rusiją ir ten žuvo Latvijos prezidentas K. Ulmanis ir Estijos K. Pats.

Jei kas mėgintų A. Smetoną kaltinti dėl 1940 m. ištikusios nelaimės, į tai atsakymą duoda paskutinis nepriklausomos Lietuvos žemės ūko ministeris J. Audėnas, liaudininkas: "Kokia valstybės santvarka būtų buvusi, kokia vyriausybė būtų kraštą valdžiusi, nebūtume išvengę sovietų okupacijos" (J. Audėnas, "Paskutinis posėdis", psl. 247).

Pervertinamas Lietuvoje

Okupuotoje Lietuvoje ilgą laiką į Smetoną buvo žiūrima kaip į kruviną fašistinį diktatorių. Okupantų pastatytas komisarų tarybos pirm. M. Gedvila dažnai mėgdavo šūkauti, kad keturi komunarai žuvo nuo kruvinos Smetonos rankos. Bet kaip paskutiniu laiku rašoma, jei tai iš tikrųjų yra paremta tikrais įrodymais, tie keturi komunarai (K. Požėla, R. Černas, K. Giedrys, J. Greifenbergeris) nuteisti ir 1926. XII.27 sušaudyti Stalino nurodymu, kuriais jis norėjo nusikratyti. O ir A. Sniečkus vienoje iš savo kalbų 1954 m. prasitarė, džiaugdamasis, kad Stalino valymo metu sėdėjęs Smetonos kalėjime: "Devintas fortas mums išgelbėjo gyvybes". Jei tuo metu būtų buvęs Rusijoj, tikriausiai Stalino įsakymu būtų gavęs kulką.

Dabar A. Smetona Lietuvoje jau reabilituojamas. Prof. A. Eidintas rašo apie jį monografiją, kurią išleis "Minties" leidykla. Konstatuojama, kad A. Smetonos valdymo laikotarpis nebuvęs fašistinė diktatūra, bet autoritetinis režimas. O kaip politinis veikėjas A. Smetona rodęs didelį įžvalgumą ir sugebėjimą, laviruodamas tarp opozicinių jėgų krašte ir tarp kaimyninių valstybių užsienio politikoje.

SKAITYTOJAI PASISAKO

"TĖVIŠKĖS KAMPELIS"

Nuostabiai gražu. Klausaisi lyg nuostabios pasakos, pasijunti mintimis esąs ten toli tėviškėje. Ir, rodos, klausytum ir klausytum, dainų melodijas įrašytum savo širdin.

Solistės Slavos Žiemelytės balsas labai gražus ir švelnus, darniai derinasi su muzikos visa palyda. Meistriškai atlieka visus kūrinius smuiku Regina Audet, fleita — Tomas Regina ir pianinu — Jonas Govėdas. **S.L.**

NORI SUSIRAŠINĖTI

Aš ir mano šeima esame lietuviai, bet gyvename Lenkijoje. Tėvai taip pat lietuviai ir jų gimtinė Lietuvoje. Mes į Lietuvą nuvažiuojame aplankyti giminaičius. Gyvename Suvalkijos trikampyje. Labai norėtume turėti draugų, gyvenančių už Atlanto. Turime 15 metų dukrą. Jinai labai norėtų susirašinėti su bendraamže mergaite. Mes kreipiamės į jus, brangūs lietuviai, gal jūs padėtumėte surasti tokią šeimą, kuri norėtų palaikyti draugiškus ryšius su mumis, o ypač su mūsų dukra. Jos didžiausia svajonė susirašinėti iš taip tolimos šalies. Mūsų mergaitė mokosi Punsko vidurinėje lietuviškoje mokykloje.

Maloniai galime užsikviesti pas save į svečius kokią nors šeimą. Pas mus oras labai švarus, daug miškų, ežerų. Vasarą labai smagu. Atvažiuoja daug poilsiautojų iš visokų šalių. Mūsų namas naujas, todėl ir vietos daug. Labai maloniai ką nors užsikviestume, tik prašau rašykite mums. Mes su nekantrumu lauksime. *Dalia Ramanauskaitė, Valinčiai 22, 16-515 Punsk, woj. Suwalki, Polska.*

PAŠTO ŽENKLAI IR VILNIAUS KRAŠTAS

Dar ir dabar lenkai savinasi Vilnių bei jo kraštą, ir laiko jį Lenkijos dalimi. Sunku jiems įrodyti, kad yra priešingai. Kai jų generolas L. Želigowskis suktu būdu 1920 m. užėmė Vilnių ir jo plačias apylinkes, tai Lenkija, o ne kas kitas, išleido pašto ženklų seriją, iš viso 53 ženklus su įrašais: Litwa Srodkowa – Vidurio Lietuva. Reiškia jie patys pripažįsta, kad tai būta Lietuvos. Ženkluose matome Lenkijos erelį, šalia Vytį, Aušros Vartus, bokštą prie katedros, jų herojų gen. L. Želigowskį, keletą Vilniaus šventovių, Gedimino kalną, ir t.t. Lenkija vėliau apsižiūrėjo: dingo Litwa Srodkowa, o Vilnija buvo įjungta į Lenkiją kaip jos dalis. Ši rakštis liks jiems visą laiką, primindama klastojimus. Kai kas ieško dialogo su lenkais. Bet, jei lenkai nepasikeis lietuvių atžvilgiu, tos šnekos tik laiko gaišinimas.

A. Paulius

PADĖKA

Mano vilnietiškas ačiū Kanados lietuvių žmogaus teisėms ginti komitetui ir dr. M. Arštikaitytei-Uleckienei už atsiųstus 5 egz. anglų kalba leidinius "Partizanai už geležinės uždangos". Po vieną egz. pasiunčiau Mainco ir Heidelbergo u-tų bibliotekoms, du egz. dukra nuvežė į Londoną, prašydama "Europos lietuvio" redaktorių Vl. Dargį perduoti Oxfordo ir Cambridge u-tų bibliotekoms. Vieną egz. įteikiau mano artimo Mannheimo miesto bibliotekai. Tokiu būdu pastaroji savo lentynose turi jau 5 informacinius leidinius apie Lietuvą, deja – visi jie anglų kalba . . . **Kazys Baronas,**
Vokietija

PRISIMINTINA KNYGELĖ

Prieš kurį laiką gavau dovanėlę – nedidelę knygelę. Gražiai už ją padėkojus grįžau į namus ir perskaičiusi įsitikinau, kad ji ne maža, o didelė savo mintimis. Kiekvienas žodis svarus, skaitytojo mintyse jis skrieja Lietuvon . . .

Knygelės autorė – Vanda Ivaškevičiūtė-Kralikauskienė, knygelės pavadinimas – "Motinai ir tėvui". Pažymėtina knygelės mintis: "Viena gražiausių ir drauge mistiškiausių šiame gyvenime galių, yra motinystės galia. Viešpaties įkvėptai sielai moteris iš Aukščiausiojo gavusi galią duoti kūną" (18 psl.).

Tėvui autorė skiria platesnę dirvą. Jo atsakomybei ir rūpesčiams pavedama visa šeima. Knygelėje įdėta dail. H. J. Žmuidzinienės pieštos Madonos reprodukcija.

Ši knygelė galėtų puošti kiekvieną lietuviškų namų knygynėlį. Ypač dabar, kai Lietuvoje ir visame pasaulyje esantieji lietuviai džiaugiasi Lietuvos laisvėjimu. Šia knygele kiekvienas galim pasidalinti su tautiečiais Lietuvoje ar kitur.

Maria F. Yokubynienė

Red. pastaba. Čia minima 54 psl. knygelė yra gražiai išleista, tekstas kaligrafiškai surašytas, vietomis iliustruotas. Knygelė išleista Toronte 1982 m., bet tinka dovanoti ir dabar atitinkamomis progomis.

PRAŠO LIETUVIŲ KALBOS VADOVĖLIŲ

Vilniuje leidžiamas lenkų kalba laikraštis "Czerwony sztandar" 1988.XII.20 paskelbė gautą iš Lenkijos vieno mokinio prašymą lietuvių kalbos vadovėlio. Radoslaw Pietrzak, IV kl. mokinys rašo: "Gyvenu Plocke ir čia mokausi. Kilimo esu lietuvis iš motinos pusės. (. . .) Pagal turimas galimybes, stengiuosi pats mokytis lietuvių kalbos. Ji yra nelengva. Nepaprastai graži ir skambi. Jai išmokti neturiu jokios gramatikos. Man pavyko gauti žodyną, bet nepavyko surasti ir gauti vadovėlių. Turėjau laimę pažinti lietuvį – p. Vidutą. Jis yra rusų kalbos mokytojas Plocke Jogailos licėjuje. Jis išreiškė norą man padėti mokytis lietuvių kalbos. Tam reikalingi lietuvių kalbos vadovėliai".

Tuo reikalu jis kreipėsi į Punską ir Seinus. Deja, nesėkmingai. Mokytojas Vidutis tuo reikalu kreipėsi į Vilniaus universitetą. Deja, iki šiol be jokių pasekmių. Dabar jis rašo: "Padėkite man. Jaučiuosi lietuviu, norėčiau gerai išmokti ir pažinti savo brangią kalbą."

Mokinio adresas: Radoslaw Pietrzak, ulica M. Buczka 9 m. 26, 09-400, Plock, Polska-Poland.

Laikraščio "Czerwony Sztandar" redakcija paragino savo skaitytojus padėti prašančiam jaunuoliui gauti prašomas knygas-vadovėlius.

Tam jaunam mokiniui būtų ypatingas paraginimas, jeigu jis gautų lietuviškų vadovėlių ir trumpą laiškelį iš užjūrio lietuvių.

Stepas Varanka

Tradicinę skautų Kaziuko mugę kovo 5 d. suruošė "Šatrijos" ir "Rambyno" tuntai Toronto Prisikėlimo parapijos salėje **Nuotr. S. Varankos**

"DUX MAGNUS"

Izolda Poželaitė-Davis, gimnazijos mokytoja iš Australijos "Tėviškės žiburių" 13 nr. rašė apie "Dux Magnus" operą. Jos kritika labai teisinga ir nuosekli – mažai teigiamų pusių ir daug trūkumų. Labai gerai pastebėjo, kad tai yra XXI amžiaus opera. Kadangi mes dar gyvenam XX amžiuj, tai gal būtų geriau, kad tokių operų daugiau Toronte nestatytų, o paliktų XXI-jam amžiui mūsų vaikaičiams. Gal jie kartais geriau supras ir įvertins. **V. Paulionis**

SĄŽINĖS AKIMIS

Viešumas. Kiekvienas išsakome savo tiesas. Susipažįstame su kitų mintimis. Mokomės ieškoti teisybės.

Daug minčių sukėlė 1988 m. lapkričio 16 d. "Kauno tiesoje" paskelbtas V. Bajorienės pasisakymas, kuriame yra labai racionalus grūdas, jį vertėtų plačiau panagrinėti. Tenejsižeidžia gerbiami veteranai, tačiau ar už jų nugarų ir dabar, taikos sąlygomis, nebando slėptis įvairaus plauko prisiplakėliai? Pilnai pritariu V. Bajorienei, kad tokius asmenis reikėtų išaiškinti, pasidomėti, kokį nuostolį – materialinį ir moralinį jie daro visuomenei. Mums vis dar neaišku, kas vyksta už tų "uždarų" mirtingiesiems durų. Juk vyriausybės vadovai nebijo per specialias televizijos laidas atvirai kalbėti apie save. Jų autoritetas dėl to nenukenčia, o atvirkščiai – auga. Pasisako viešai ir karo veteranai, tačiau neteko girdėti, kad jie praskleistų uždangą, kuria kai kurie piliečiai dangstosi ir naudojasi jų vardu. O reikėtų! Jeigu jiems patiems nepatogu, suprantama, ir sveikata neleidžia, tai galbūt čia galėtų padėti liaudies kontrolieriai ar Sąjūdžio nariai – spaudos darbuotojai?.

Štai kad ir personalinės pensijos. Greta žmonių, jų dorai vertų, atrodo, esama ir abejotinų. Pavyzdžiui, gauna tokią pensiją buvęs aktyvistas, tremiant žmones į Sibirą, kitaip sakant, genocido vykdytojas. Pasaulyje tokie teisiami, o čia turi privilegiją gauti personalinę pensiją . . . Už savo tautos naikinimą! Nesuprantamas paradoksas. Reveransas nužmoginimui, kurio niekaip negalima pateisinti.

Tikiuosi, kad laikraštyje atsiras vietos tokių privilegijuotų "aktyvistų" pavardėms paskelbti. Ar atsilieps dori žmonės, ar jas juodu ant balto parašys? Jokiu būdu ne kerštui (tie laikai praėjo – galvos ataušo!), o tik žinojimui, kad daugiau tai nepasikartotų. Aišku, ir kad svetimomis privilegijomis tie piliečiai nesinaudotų. Taigi pažvelkime į nesenę mūsų tautos istoriją sąžinės akimis. Tenelieka joje baltų dėmių.

Balys Maciūnas

Red. pastaba. Šis laiškas, neradęs vietos sovietinėje Lietuvos spaudoje, rado kelius į "TŽ".

SURINKIME MILIJONĄ PARAŠŲ

Amerikos lietuvių veikėjų suvažiavime, įvykusiame 1921 m. gegužės 30-31 d.d. Vašingtone, dalyvavo apie 150 įvairių Amerikos lietuvių organizacijų atstovų. Jie įteikė tuometiniam JAV prezidentui W. G. Hardingui peticiją, kurią buvo pasirašę milijonas Amerikos piliečių (parašai buvo įrišti į 138 knygas), prašant pripažinti Lietuvos nepriklausomybę.

Toks pripažinimas įvyko sekančiais 1922 m., o Amerikos pavyzdžiu pasekė ir kitos didžiosios valstybės.

Parašai šiai peticijai buvo pradėti rinkti 1919 metais. Šiemet sukanka 70 metų nuo to istorinio dokumento, liudijančio tuolaikinių Amerikos lietuvių susipratimą bei svarbias pastangas visokeriopai padėti jaunai, nepriklausomai Lietuvai.

Labai vertėtų ir dabar paruošti naujas peticijas, reikalaujančias nepriklausomybės atstatymo Lietuvoje. Reikėtų vėl suorganizuoti milijoną parašų JAV-se ir kituose laisvojo pasaulio kraštuose.

Parašų surinkimas bei peticijų įteikimas atitinkamų kraštų vyriausybėms efektingai prisidėtų prie naujo tautinio atgimimo tėvynėje ir jo pastangų išsilaisvinti.

Tai būtų prasmingas ir svarbus išeivijos lietuvių įnašas, rodąs visos tautos gyvastingumą.

Vyt. Plukas,
Santa Monica, JAV

IŠMINTINGIAUSIAS ŽINGSNIS

Nudžiugau "Tėviškės žiburių" kovo 28 d. laidoje paskaitęs apie būsimą Lietuvos laisvės konferenciją, kurią numato sukviesti Pasaulio Lietuvių Bendruomenė ir Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo komitetas. Joje dalyvautų visi svarbiausi Šiaurės Amerikos lietuvių veiksniai kartu su Lietuvos diplomatine tarnyba. Tokia konferencija yra būtina! Paprastai mes pavėluojame ir aktyvumas tampa bereikšmiu, kai šaukštai po pietų. Bet šį kartą klausimas keliamas geriausiu laiku: visuomenė laukia iš savo vadovų gairių, kaip ji turi elgtis naujųjų įvykių akivaizdoje, o taip pat – pats laikas reaguoti į naujosios JAV administracijos dabartinius užmojus, kurie nėra džiuginantys. Jau svarstoma Kissingerio koegzistencijos – prisitaikymo politika, kuri Lietuvai nieko gero nežada. .

Gera, kad konferencijoje dalyvauti kviečiami visi svarbiausi veiksniai. Tai tikrai labai reikšmingas žingsnis, kai visi veiksniai mėgina pradėti bendradarbiauti ir kalbėti viena kalba. Toks išeivijos lietuvių balsas Vašingtone turės kur kas didesnį svorį. Esu tikras, kad beveik visi lietuviai tam jų užmojui entuziastingai pritars. **D. E.**

• **Supažindinkite savo draugus su "TĖVIŠKĖS ŽIBURIAIS" – atsiųskite dar jų neskaitančių adresus. Jie gaus keletą numerių nemokamai.**

KLB Toronto apylinkės valdyba. Iš kairės pirmoje eilėje: Dana Pargauskaitė, pirm. Rimas Strimaitis, Vaida Zenkevičienė, Kęstutis Budrevičius; antroje eilėje: Vytautas Kulnys, Danutė Garbaliauskienė, kun. Augustinas Simanavičius, OFM, Rita Pulauskaitė, Andrius Vaičiūnas. Nuotraukoje trūksta Rimo Sondos **Nuotr. St. Dabkaus**

PRISIKĖLIMO PARAPIJOS KREDITO KOOPERATYVAS

999 College St., Toronto, Ontario M6H 1A8
Telefonai: (416) 532-3400 ir 532-3414

KASOS VALANDOS: Pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 3.30 v.p.p.; ketvirtadieniais ir penktadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 8.00 v.v.; šeštadieniais – nuo 9.00 v. ryto iki 1.00 p.p.; sekmadieniais nuo 9.00 v. ryto iki 12.30 v.p.p. SKYRIUS ANAPILYJE: Sekmadieniais nuo 9.30 v. ryto iki 1.00 v.p.p.

MOKA UŽ:		IMA UŽ:	
90-179 d. term. ind.	9½%	Asmenines paskolas nuo	13 %
180-185 d. term. ind.	9¾%	Sutarties paskolas nuo	13 %
1 metų term. indėlius	10 %	Nekiln. turto paskolas:	
2 metų term. indėlius	10 %	Su nekeičiamu nuošimčiu	
3 metų term. indėlius	10 %	1 metų	13¼%
1 metų GIC-met. palūk.	11¼%	2 metų	13 %
2 metų GIC-met. palūk.	11 %	3 metų	13 %
3 metų GIC-met. palūk.	10¾%	Su keičiamu nuošimčiu	
1 metų GIC-mėn. palūk.	10 %	1, 2 ir 3 metų	11¾%
RRSP, RRIF ir OHOSP	8¾%		
RRSP ir RRIF-1 m. term. ind.	11¼%		
RRSP ir RRIF-2 m. term. ind.	11 %		
RRSP ir RRIF-3 m. term. ind.	10¾%		
Specialią taup. s-tą	8 %		
Taupomąją sąskaitą	8 %		
Kasd. pal. taupymo sąsk.	9¼%		
Kasd. pal.čekių sąsk.iki	5¾%		

Draudžiame asmenines ir sutarties paskolas iki $15,000 ir narių gyvybę iki $2,000 už santaupas laikomas šėrų, čekių ir taupymo sąskaitose.

Duodame asmenines paskolas iki $50,000 ir morgičius iki 75% įkainoto turto vertės. Parduodame pinigines perlaidas (money orders) ir kellonių čekius (traveler's cheques). Neimame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas įvairias sąskaitas.

AKTYVAI virš 41 milijonų dolerių

Mūsų tikslas – ne pelnas, bet sąžiningas patarnavimas

STEPHAN'S FURS
2239 Bloor Street West. • 406 Roncesvalles Ave. Telefonas 536-5936 ir Telefonas 762-7775
Parduodami kailiniai apsiaustai ir įvairaus kailio kepurės. Priimami užsakymai. Daromi pataisymai bei persiuvimai.

LIETUVIO SAVININKO VAISTINĖ
MARGIS DRUG STORE
JOHN V. MARGIS, Phm. B.
408 Roncesvalles Ave. Tel. 535-1944
PRIIMA "ONTARIO DRUG BENEFIT" RECEPTUS.
PENSININKAMS 15% NUOLAIDA NUO VISKO (IŠSKYRUS CIGARETES)
NEMOKAMAS PRISTATYMAS Į NAMUS
MARGIS DRUG STORE TURI "LOTTARIO" LOTERIJOS SKAITYTUVĄ (KOMPIUTERĮ)

TOTAL TRADES RENOVATING
151 Carlingview Dr., Unit 5, Rexdale, Ontario
- atlieku visus elektrinius darbus — namų, įstaigų, įmonių
- parduodu ir įrengiu namų šildymo ir vėsinimo sistemas
- įrengiu aliuminiaus gaminius — lauko sienas, langus, duris, veidrodžius
- atlieku pagrindinius namų remontus — prausyklų, rūsių, padidinu namus, verandas
- uždengiu naujus stogus, išlieju įvažiavimus (driveways)

Bob (Gintas) Artickonis 674-1068

AUTOMOTIVE FIBER
AUTOBODY AND COLLISION REPAIRS
Visų rūšių automobilių išorės (body) taisymas ir dažymas: sąžiningas darbas, pigios kainos.
Savininkas – RIČARDAS KYBARTAS,
22 BELVIA ROAD, Etobicoke, Ont. M8W 3R3 **Telefonas 252-8863**

T. ir T. SERVICE CENTRE GARAŽAS
1814 Berkel Rd., Mississauga L4X 1M7
Telefonas: 625-0707 *Savininkas – Tom Thompson*

Greitas ir tikslus *patarnavimas!*
DRAUDA
gyvybės, automobilių, gaisro atveju, nuomininkų turto, verslo ir komercijos
Juozas Eimis Ramas
Tel. 231-5641, namų 766-5857
Allstate 5233 Dundas St. W. (arti Kipling) Islington, Ontario M9B 1A6
Klientų patogumui, susitarus, atvažiuoju į namus

Hamiltono "Kovo" jaunių B krepšinio komanda, laimėjusi ŠALFASS 39-se žaidynėse meisterio titulą. Antroje eilėje pirmas iš kairės – Andrius Šileika, žaidynių varžybinio komiteto pirmininkas, ir paskutinė eilėje Dana Vinerskis, "Kovo" vadovė ir trenerė

SPORTAS

Redaguoja SIGITAS KRAŠAUSKAS,
32 Pasadena Gardens, Toronto, Ontario, M6S 4R5,
telefonas (416) 766-5367

T.V.

Jaunių B klasės krepšinis

39-se ŠALFASS žaidynėse Toronte 1989 gegužės 6-7 d.d. dalyvavo 5 komandos: Hamiltono "Kovas", Toronto "Vytis", Toronto "Aušra", Lemonto "Aitvaras" ir Londono "Tauras". Pirmosios rungtynės pradėtos tarp dviejų vėliausiai susiorganizavusių komandų: Toronto "Vyčio" ir Londono "Tauro", kur pastarąjam laimėjus 79:39 (43:16), sekančioms rungtynėms reikėjo išsitiesti visu pajėgumu prieš Hamiltono "Kovą", šių varžybų favoritą. Žinoma, "Taurui" nepavyko, nes Hamiltono "Kovas" nesunkiai laimėjo 76:53 (30:29), užsitikrindamas vietą finaluose. Londono "Tauras", atsidūręs kitoje lentelės pusėje, išsikovojo šiose varžybose III-ją vietą.

Lentelės dešinėje pusėje Toronto "Aušrai", pasiekus pergalę prieš Lemonto "Aitvarą" 48:44 (29:27), atsivėrė kelias į finalus ir čia, po permainingos kovos pirmajame kėlinyje, "Aušrai" vėliau teko nusileisti ir tenkintis II-ja vieta. "Kovas" laimėjo 71:48 (31:24) ir tapo žaidynių meisteriu. "Kovo" komandą sudarė berniukai ir mergaitės. Matėsi daugiau patyrimo ir išskirtinai gerai žaidė Ričardas Wesolowski ir Gedas Dziemionas. "Kovui" taškus pelnė: Wesolowski 26, Dziemionas 20, Rena Wesolowski 8, Gent Murphy 8, Stanevičius 3, Chis Julian 2, Tanya Tatth 2, N. Chrolavičius 2 ir kt. "Aušrai" taškus pelnė: Andrius Krašauskas-Tyler 24, Mykolas Šileika 10, Jonas Mockus 6, Saulius Valadka 3, Jonas Griša 2, Tadas Freimanas 2, Darius Viskontas 0, Julius Šalkauskas 0, Jonas Šalkauskas 0, Rost 0.

. . . Ir jaunučių D klasės krepšininkų susitikimas.

Dalyvavo tik dvi komandos, ir abi iš Toronto: "Aušra" ir "Vytis". Tai maždaug iki 10 metų amžiaus berniukai, kurie reguliariai lanko krepšinio pratybas, "Aušros" ir "Vyčio" klubų trenerių prižiūrimi. "Aušrokai" šias rungtynes laimėjo 58:12 ir jautėsi laimėtojų pranašumas, nes jie kiek anksčiau yra pradėję domėtis krepšiniu. Už "Aušrą" žaidė ir taškus pelnė: Tomas Skrinskas 24, Aras Ignatavičius 22, Aidas Batūra 4, Paulius Dailydė 2, Stasys Kuliavas 2, Aras Paškus 2, Lukas Goniotis 2, Kristoforas Girdauskas 0. Už "Vytį" žaidė ir taškus pelnė: Jonas Kavaliauskas 9, Chris Kaknevičius 3, Taras Chornomaz 0, Andrew 0, Vainius 0, Alana 0, Matas Freimanas 0, Linas Ruslys 0 ir Vytas Ruslys 0.

39-se ŠALFASS metinėse pirmenybėse raketbolo ir squašo varžybas pravedė Vidas Lukošius. Ir jos buvo sklandžios.

Raketbolo atvirose varžybose – 1 v. Leonas Klimaitis (Čikaga), 2 v. Viktoras Sajauskas (Baltimorė), 3 v. Vytas Dulys (Balt.).

Senjorų klasėje – 1 v. V. Dulys (Balt.), 2 v. Algis Skudžinskas (Balt.), 3 v. Algis Veliuona (Balt.).

Moterų klasėje – 1 v. S. Akelaitis (Toronto).

Squašo varžybose, atvirose pirmenybėse pirmąsias vietas laimėjo torontiškiai: 1 v. Vidas Lukošius, 2 v. S. Akelaitis, 3 v. Gytas Matulis.

Kėgliavimas. Šiose varžybose dalyvavo 56 sportininkai. Jas gerai organizavo ir pravedė Audra Danaitytė.

Divizijoje A, komandinėse varžybose, Baltimorė su 701 taškais laimėjo 1 vietą. Komandai atstovavo: Nerimantas Radžius, C. Dulienė, Vincas Dulys, Vacys Laukaitis.

Divizijoje B pirma vieta teko mišriai komandai su 555 taškais. Sudėtis: Irena Poškutė (Tor.), Tomas Pullinen (Australia), Loreta Stankutė (Hamilton), Gintaras Baukus (Čik.).

Moterų individualinėse varžybose: 1 v. C. Dulienė 168 (Balt.), 2 v. Gunda Cotireau 162 (Tor.), 3 v. Daina Puterienė 161 (Tor.).

Vyrų individualinėse varžybose: 1 v. Michael Jaglowitz 190 (Tor.), 2 v. Vincas Dulys 168 (Balt.), 3 v. Algis Nagevičius 151 (Kliv.).

Ledo ritulys. Ledo rituliininkai įsijungė į ŠALFASS varžybinę veiklą 1983 ir tų metų gegužės 14 Centennial arenoje Etobicoke, Ont., Kanadoje, buvo pravestos pirmosios lietuvių ledo ritulio varžybos Šiaurės Amerikoje. Jose dalyvavo 8 komandos: Bostono, Čikagos, Detroito 2, Hamiltono, Montrealio ir Toronto 2. Nuo šio pirmojo turnyro, kasmet ŠALFASS metinių žaidynių rėmuose, tokios varžybos yra vykdomos ir, šiose 39-se ŠALFASS žaidynėse Toronte geg. 6 d. dalyvavo penkios komandos: Toronto "Jungtis 1" ir "Jungtis 2", Čikagos "Gintaras", Detroito "Kovas" ir Hamiltono "Kovas".

Stebint lietuvių ledo ritulį dabar, o ir prisimenant jį prieš šešis metus, galima pasakyti, kad žaidimo lygis yra pasikeitęs ir pažanga padaryta didelė. Nors šis sportas labai brangus, (apranga, nuoma už vietą pratyboms ir kt., išlaidos dažniausiai yra padengiamos pačių žaidėjų), tačiau entuziastų yra. Taigi, linkėtina, kad ledo ritulio žaidimas lietuvių tarpe augtų ir stiprėtų.

Šiose žaidynėse pirmajame rate Čikagos "Gintarui" laimėjus prieš Toronto "Jungtį 2" 5:2, Toronto "Jungtis 1" prieš Detroito "Kovą" 14:2 ir Hamiltono "Kovui" prieš Toronto "Jungtį 2" 6:1, ir antrajame rate Čikagos "Gintarui" nusinešus lengvai 6:0 laimėjimą prieš Detroito "Kovą" ir Toronto "Jungtį 1", ištempus 5:3 pergalę prieš Hamiltono "Kovą" be pralaimėjimo, Čikagos "Gintarui" ir Toronto "Jungčiai 1" atsiverė kelias į baigmę. Vieną laimėjimą iškovojusiam Hamiltono "Kovui" teko rungtis su Toronto "Jungtimi 2" dėl trečios vietos, kurią "Kovas" užsitikrino, paklupdęs "Jungtį 2" rezultatu 5:2. Finalus laimėjo Toronto "Jungtis 1" 7:5 prieš Čikagos "Gintarą" ir taip Toronto "Jungtis 1" tapo šių metų meisteriu, o Čikagos "Gintaras" tenkinosi antra vieta ir sidabro medaliais. Varžybas sklandžiai pravedė vadovai Rimas Kuliavas, kuris yra ir "Jungties" sporto klubo pirmininkas, ir R. Dresheris.

Aleksandras Žaliauskas, 18 m. amžiaus, kylanti pajėga lengvojoje atletikoje. 1989 m. gegužės 7 Toronte Father Redmond Classic pirmenybėse A. Ž. iššoko į aukštį 2.12 m. ir gavo teisę dalyvauti "Pan American" pirmenybėse, kurios įvyks šiais metais Argentinoje.

Gegužės 20 d. dalyvavo University of Tennessee, Knoxville, lengvosios atletikos pirmenybėse ir lyjant pasiekė 2.11, laimėdamas I vietą.

Gegužės 24 d. pietų vakarų Ontario gimnazijų finalinėse pirmenybėse A. Ž. iššoko 2.16 m., laimėdamas pirmą vietą ir pastatydamas rekordą. Tai antra geriausia pasekmė Kanados spėrto istorijoje, pasiekta gimnazijų varžybose. Jo pirmatakas buvo Chris Scott, iššokęs 2.19 m. ir, besiruošdamas atstovauti Kanadai Seulo olimpiadoje, eismo nelaimėje žuvo. Canadas National Truck and Field/Running žurnale "ATHLETICS" paskutinėje laidoje yra pateikta pasaulio jaunių – šuolininkų į aukštį sąrašas ir Aleksandras Žaliauskas eina aštuntuoju.

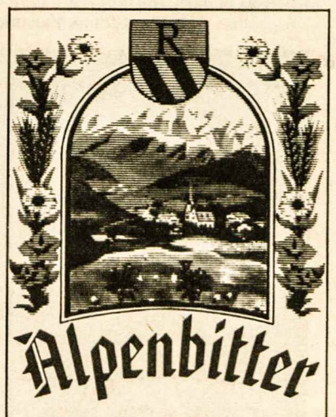

Galima gauti tik LCBO parduotuvėse
Jeigu negalite rasti Alpenbitter (100 ml ar 750 ml) jūsų LCBO parduotuvėje, klauskite parduotuvės vedėjo, kad užsakytų arba rašykite Rittmeister of Canada Inc., 297 South Service Road, Grimsby, Ont., L3M 4E9

Ateitininkų žinios

Jaunučių ateitininkų paskutinis šių veiklos metų susirinkimas — sekmadienį, birželio 11 d., po 10.15 v.r. Mišių Prisikėlimo parapijos posėdžių kambaryje. Susirinkimo tema — sibiriniai trėmimai. Tėveliai galės vaikučius užregistruoti ateinantiems veiklos metams. Kaina — $10 asmeniui.

Jaunučiai organizuotai dalyvauja 10.15 v.r. Mišiose Prisikėlimo šventovėje birželio 18 d. metinėje ateitininkų šventėje. Prieš Mišias rinktis salėje su uniforma: balta palaidinukė-marškiniai ir tamsus mėlynas sijonas-kelnės. Po Mišių Parodų salėje agapė ir jaunučių apdovanojimas.

Jaunučių tėvai turėjo pasitarimą dėl ateinančių metų veiklos. Sutarta ateinančiais metais atskirti vaikus, kurie eis egzaminų programą, nuo jaunesniųjų, kuriems egzaminų programa per sunki. Egzaminų programą praves Gabija Petrauskienė. Su jaunučiais sutiko dirbti ir Ramūnė Sakalaitė-Jonaitienė. Susirinkimai iki slidinėjimo sezono pradžios vyks sekmadieniais po 10.15 v.r. Mišių Prisikėlimo parapijoje. Slidinėjimui prasidėjus, — po šeštadieninės mokyklos pamokų. Jie truks 1.5 val. nes vienos valandos neužtenka užsiėmimams pravesti.

Pernai surinkto (po $10) nario mokesčio pusė nusiųsta Jaunučių ateitininkų centro valdybai Čikagoje. Iš šio mokesčio ir aukų nupirkta jaunučiams emblemos ir ateitininkų ženkliukai, įsigytos lietuvių tautodailės skaidrės. Metai baigti su $25 nuostoliu.

Lina Kuliavienė įteikė $200 paremti jaunučių ateitininkų veiklą Toronte. Nuoširdus ačiū Linai už dosnią auką.

Gabija

Skautų veikla

• Planuojamos darbo iškylos į "Romuvą", sekančiom datom: birželio 10 d., birželio 24 d., liepos 8 d., liepos 22 d., rugpjūčio 5 d. Reikia atlikti svarbius remontus prieš stovyklą (pvz. atstatyti namelių balkonus ir laiptus). Norintys prisidėti prašome pranešti Kastyčiui Batūrai tel. 239-8986. Per ilgąjį savaitgalį buvo įjungtas stovykloje vanduo.

• Ieškome šeimininkių dėl vasaros stovyklos rugpjūčio 13-26 d.d. "Romuvoje". Už šeimininkavimą atleidžiamas vienas vaikas nuo stovyklos mokesčio. Dėl informacijos skambinti K. Batūrai tel. 239-8986. **J.D.B.**

• Lietuviškos skautybės fondas atsikūrusiems skautamstėms Lietuvoje papildomai išsiuntė 200 uniformų, kurios jau gautos Vilniuje.

• Birželio 10 d. Čikagoje įvyks LSS tarybos pirmijos posėdis.

• Balandžio 29-30 d.d. Vilniuje atsikūrusių skautų-čių vadovų-vių suvažiavimą sveikino: kardinolas Vincentas Sladkevičius, Sąjūdžio seimo tarybos pirm. Vyt. Landsbergis, įvairių organizacijų atstovai, tarp jų estų ir latvių. Suvažiavime peržiūrėtas ir priimtas nepriklausomos Lietuvos bei išeivijos LSS statutas. Pabrėžta ištikimybė skautijos įdėjai: Dievui, tėvynei ir artimui. Tuo pačiu išrinkta vadovybė: tarybos pirm. (gilvelistas) v.s. F. Šakalys, pavaduotojas — ps. R. Milkevičius, seserijos vyriausia skautininkė – s. A. Dvoreskienė, pavaduotoja – ps. M. Girčytė, brolijos vyriausias skautininkas – ps. R. Ulevičius, pavaduotojas — ps. L. Daujotas. Jų tikslas — artimiausioj ateity susirišti su pasaulio skautų centru ir tapti legaliais nariais. Į suvažiavimą buvo kviesti ir dalyvavo išeivijos LSS tarybos pirm. pavadutoja v.s. I. Kerelienė, seserijos – v.s. S. Gedgaudienė ir v.s. kun. A. Saulaitis, SJ. Iš visos okupuotos Lietuvos dalyvavo 100 atstovų ir per 200 svečių. **M.**

Paieškojimai

Ieškomas **Petras Kalinauskas** anksčiau gyvenęs Kanadoje, dirbęs miškų darbuose su Pranu Kariūnu. Jis pats arba asmenys žinantys apie jį prašomi pranešti "Tėviškės žiburių" administracijai.

Paieškomas **Juozas Zurlys**, sūnus Juliaus, gimęs 1914 m. Alytaus rajone, jo žmona Marytė. Prašome atsiliepti arba apie juos žinantys praneškite J. Danaičiui, 45 Parmalea Cres., Weston, Ont. M9R 2X8. Tel. 247-2574.

• Sumaišant degtinę su vandeniu, sugadinami du geri skysčiai. (Kažkas).

Siunčiame ir parduodame 220 voltų/50 H_2
elektrinius reikmenis
įskaitant ir "Camcorders", "VCR" bei "TV" vartojimui Europoje–Lietuvoje
Universal Overseas Services
1960 Ellesmere Rd. Unit 6
Scarborough, Ont. M1H 2V9
Tel. (416) 438-7500

PARAMA LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS

MOKA:	IMA:
9½% už 90 dienų term.indėlius	už asmenines paskolas nuo...13 %
9¾% už 6 mėn.term.indėlius	už nekilnojamo turto paskolas (mortgages):
10 % už 1 m. term. indėlius	su nekeičiamu nuošimčiu
10 % už 2 m. term. indėlius	1 metų 13¼%
10 % už 3 m. term. indėlius	2 metų ..... 13 %
10 % už 1 m. GIC mėn. palūk.	3 metų ..... 13 % (fixed rate)
11¼% už 1 m. GIC invest. pažym.	su keičiamu nuošimčiu
11 % už 2 m. GIC invest. pažym.	1, 2 ar 3 metų...11¾% (variable rate)
10¾% už 3 m. GIC invest. pažym.	
8¾% už RRSP ir RRIF ind. (variable rate)	
10¼% už RRSP ir RRIF 1 m. term. ind.	
11 % už RRSP ir RRIF 2 m. term. ind.	
10¾% už RRSP ir RRIF 3 m. term. ind.	
8¾% už namų planą - OHOSP (variable rate)	
8 % už taupymo sąskaitą	
9¼% kasd. pal. sąsk. virš 10.000	
6½% už kasd. pal. čekių sąsk.	

Asmenines paskolas duodame iki $65,000 ir mortgičius iki 75% įkainoto turto. Kitos paskolos: (Line of Credit) ir antrieji mortgičiai.

AKTYVAI virš 72 milijonų dolerių

Visų narių gyvybė apdrausta santaupų dydyje, bet nedaugiau $2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki $15,000. Nemokamas čekių ir sąskaitų patarnavimas. Gaunama piniginės perlaidos, kelionės čekiai (American Express).

KASOS VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 3.30 v. po pietų; ketvirtadieniais ir penktadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 8 v. vakaro; šeštadieniais – nuo 9 v. ryto iki 1 v. po pietų (liepos ir rugpjūčio mėnesiais šeštadieniais uždaryta).

BŪSTINĖ: Lietuvių namai — 1573 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6P 1A6

Telefonas 532-1149

A. W. GARBENS REAL ESTATE INC.
121 Willowdale Ave., Suite 106, Willowdale, Ont. M2N 6A3.
Telefonai: 225-5699 arba 489-1543
Nekilnojamo turto įstaiga, tarnaujanti tautiečiams nuo 1951 metų. Lietuviams nuolaida namo pardavimo atveju.
Alfonsas Garbenis, sn. (tėvas) ir
Alfonsas Garbenis, jn. (sūnus) – **savininkai**
Namų įkainojimo skyrius
HURONIA PROPERTIES APPRAISALS LIMITED
25 Pineneedle Dr. P.O. 174, Aurora, Ontario L4G 3H3
Telefonas (Toronto linija) 773-6480
ALFONSAS W. GARBENIS, jn., B. Econ. CRA, SRA, kvalifikuotas įkainotojas nuosavybių – mortgičių, palikimų, investacijų, (V. Day Capital Gains) ir patarėjas kituose nekilnojamo turto reikaluose.

KINGSWAY NATIONAL
REAL ESTATE LTD., REALTOR
1614 Bloor St. W., Toronto, M6P 1A7 (Arti Toronto Lietuvių namų)
PERKANT – PARDUODANT NAMĄ AR KOKIĄ NEKILNOJAMĄ NUOSAVYBĘ, VISADA JUMS SĄŽININGAI IR DRAUGIŠKAI PATARNAUS
STASYS JOKUBAITIS.
Nemokamas namo įkainojimas.
Telefonai 535-2331 arba 537-2869

RE/MAX renown realty ltd., realtor an independent member broker
daiva t. dalinda, B.A.
associate broker
4887 dundas street west islington, ontario M9A 1B2 res: 239-9892
232-2322
DEŠIMTIES METŲ PATYRIMAS
NEMOKAMAS NAMO ĮKAINOJIMAS

MARIUS E. RUSINAS, *turįs aštuonerių metų patyrimą, patarnauja visose pensijų srityse:*
- RRSP – nuo 1 iki 10 metų garantuoti pažymėjimai
- RRIF pensijų fondas
- metinė renta (Annuities) – nuo 5 iki 20 metų išmokos abiem (vyrui ir žmonai) arba vienam (kitam mirus)
- įvairūs fondai (Segregated Funds) – gyvybės, sveikatos, grupinė drauda
- atstovauja visom gyvybės draudos bendrovėm
- klientų patogumui, susitarus, atvažiuoja į namus

Canada Life Assurance Company
390 Bay St. nr. 600, Toronto M5H 2Y2
Darbo (416) 868-0922, namų (416) 848-0320

Kanados įvykiai

(Atkelta iš 1-mo psl.)

te paskelbto Summerside bazės uždarymo.

Ministerio pirm. B. Mulronio vyriausybės dabar laukia liberalų laimėjimo atnešta Princo Edvardo salos problema. Juk tokių numatytų uždaryti ar bent sumažinti karinių bazių visoje Kanadoje finansų ministeris M. Wilsonas į savo biudžetą buvo įjungęs net keturiolika. Tad protesto bus susilaukta ne tik Princo Edvardo saloje, bet ir kitose provincijose. Pirmiausia teks ieškoti sprendimo, sumažinančio politinę įtampą Princo Edvardo saloje. Atrodo, reikės atsisakyti bazės uždarymo Summerside arba padidinti finansinę paramą tai provincijai. Toronto dienraštis "The Globe and Mail" birželio 1 d. vedamajame aptaria Kanados mažiausios provincijos finansines problemas. Princo Edvardo salos biudžetai liudija, kad jos neskriaudė Kanados ministerio pirm. B. Mulronio konservatorių vyriausybė. Dienraštis primena, kad provincijos 1987 m. biudžetą sudarė $522 milijonai, kurių beveik pusė – $254 milijonai gauti iš Kanados vyriausybės. 1988 m. biudžetui gauta $282 milijonai. Šiemetinį Princo Edvardo salos biudžetą turėtų sudaryti $636,1 milijono. Iš Otavos numatoma gauti $298 milijonus. Finansų ministeris G. Clementsas netgi tiki, kad pirmą kartą po 1974 m. jo provinciniame biudžete pajamos bus didesnės už išlaidas. Kanados finansų ministeris M. Wilsonas karinių bazių uždarymą paskelbė kovodamas su per dideliais biudžetiniais deficitais. Karinė bazė Summerside jau seniai yra nereikalinga Kanadai, bet jos nesutinka atsisakyti rinkimus laimėję premjero G. Ghizo liberalai.

Albertos parlamento rinkimus š. m. kovo 20 d. vėl laimėjo konservatoriai, į 83 vietų parlamentą grįžę su 59 atstovais. Tačiau juos pralaimėjo pats premjeras D. Gettis. Whitemudo rinkiminėje apylinkėje Edmontone jį netikėtai įveikė liberalas P. Wickmanas. Premjeras D. Grettis, paskelbęs staigius rinkimus, kurie Albertos gyventojams atrodė nereikalingi, turėjo laukti, kol atsistatydino konservatorius B. Downey. Tada buvo sudaryta proga skelbti papildomus rinkimus centrinės Albertos Stettlerio apylinkėje, kur didžiąją balsuotojų dalį sudaro ūkininkai. Tad spaudoje humoristiškai rašoma, kad premjeras D. Gettis parlamentan grįžo traktoriumi, nes už jį balsavo 71% ūkininkų, o už liberalą F. Pickeringą – 21%. NDP socialistų atstovas G. Bergmanas, gerokai atsilikęs, užėmė III vietą.

Daug miško gaisrų pavasariais susilaukia Manitobos ir Saskatčevano provincijos. Vien tik Manitoboje šį pavasarį buvo užregistruota 330 gaisrų, o 1988 m. jų turėta tik 180. Iš šiemetinių 330 gaisrų net 323 buvo sukelti žmonių. Kaltė priskiriama neatsargiam elgesiui miškuose su cigaretėmis ir laužais. Tačiau RCMP policijos pareigūnai vis daugiau ima kalbėti apie sąmoningą miškų padegimą. Mat gaisrai vis dažniau pasitaiko prie vietovių, kuriose nėra darbo. Gyventojai tada įsijungia į apmokamą miško gaisrų gesinimą. RCMP policija nustatė, kad šiemet buvo padegtas miškas Ashterne prie Winnipego. Kartais miškas padegamas vien tik dėl to, kad norima pamatyti kaip gaisrą gesina didelį vandens kiekį pilstantys lėktuvai.

Elgetavimo įstaiga

– Ar tau negėda elgetauti gatvėje?

– Gal jūs manote, jog turėčiau atidaryti elgetavimo kontorą? – atšauna elgeta . . .

Toronto tautinių šokių ansamblio "Atžalynas" mokytojai. Iš kairės: vyriausia vadovė Aldona Zenderienė, Vida Vitkūnaitė, Valteris Dauginis, viešnia Irena Smieliauskienė, Čikagos "Grandies" vadovė, Lorė Dauginienė, Daiva Krivaitė, Alicija Krakauskaitė, Janė Macijauskaitė

Nuotr. B. Tarvydo

Kova dėl pergalės

Nepriklausomybės laikais motinai pagerbti buvo švenčiama gegužės pirmąjį sekmadienį Motinos diena.

Bet štai atūžė Antrasis pasaulinis karas. Viską sumaišė, apvertė aukštyn kojom. Lietuvą užplūdo svetimtaučiai su visai kita pasaulėžiūra, su kitokia valstybine santvarka. Tuojau pat motina nustojama gerbti. Motinos diena panaikinama. Pristeigiama lopšelių, darželių, mokyklų-internatų, kad kuo daugiausia vaikų būtų pačios valstybės auklėjami. Motinai paliekama tik viena vienintėlė teisė:vaikus gimdyti.

Visa garbė ir šlovė dabar tenka išlaisvintajai nuo buržuazinių prietarų tarybinei moteriai. Kasdieną jai kartojama, kad ji yra lygiateisė valstybės pilietė, kad turi džiaugtis, jog gyvena, laimingiausioje šalyje pasaulyje." Jos garbei pradėjo švęsti Moters dieną. Humoreskų ir feljetonų rašytoja Vytė Žilinskaitė apie tą šventę taip sako: "Visur plaikstosi šūkiai ir transparantai liaupsiną silpnosios lyties galią ir grožį. Iš garsiakalbių be perstojo liejasi joms lipšnios odės. O pačios moterys vaikščioja kojomis žemės nesiekdamos. Vyrai kas žingsnis pirkinėja joms kvepalų, šnibžda joms komplimentus. Namuose moteriškėms nereikia nei piršto judinti."

Visa bėda, kad tokia laiminga diena net tarybinei, išgarbintajai moteriai yra vienintėlė metuose. Visomis kitomis dienomis, dirbusi visą dieną mokykloje, ligoninėje, parduotuvėje ar kur kitur, po darbo stovi kilometrinėse eilėse, velka namo su didžiausiu vargu sumedžiotus produktus ar kokią staiga atsiradusią "deficitinę" prekę, verda valgyti, ir iki vidurnakčio dirba niekad nepabaigiamus namų darbus. Negeriau ir kolūkiuose. Kai visa šeima jau miega, ji dar užbaiginėja megzti sūnui megztinį ar šiltas kojines. Ramiai pabendrauti su savo šeima visiškai nėra laiko. Todėl niekaip negaliu suprasti, kaip čia atsitiko, kad papūtus laisvesniems vėjams, atsiradus Sąjudžiui tiek daug jaunų žmonių aktyviai jame dalyvauja. Nejaugi valstybė taip juos išauklėjo? Nemanau. Turbūt užguitoji, pamirštoji motina tai padarė. Paslapčiukais žinoma, kaip gi kitaip?

Laisvesniems vėjams pūstelėjus, lietuvės motinos dabar drįsta ne tik garsiai žodį tarti, bet ir reikalauti. Pirmiausia jos susirūpino Lietuvos mokykla. Ji turi būti pagrindinai pakeista. Joje nebeturi būti mokoma pagal Maskvos nurodymus ir programas. "Reikia mokykloje padėti brėstančiam žmogui įaugti į savo žemę. Reikia žiūrėti į pasaulį pro savo langą", – sako pedagogikos mokslų daktarė Meilė Lukšienė. Reformuotos mokyklos reikalu buvo nuvažiuota į Maskvą ir pateikti reikalavimai. Diskusijos mokyklos reformų reikalu buvo be galo įtemptos ir aštrios. Jų metu gerai žinoma mykytoja Laima Tupikienė taip susijaudino, kad gavo širdies smūgį ir mirė. Taigi ir aukų yra. Tačiau, moterys ir toliau pasiryžusios kovoti už tautinę mokyklą Lietuvoje. Kovoti iki pergalės.

Žinome, kad sovietinėje armijoje didžiausia netvarka, kad apie įvykius Lietuvoje sovietų kariniai daliniai neteisingai informuojami. Todėl dažnas į sovietų armiją paimtas lietuvis yra traktuojamas kaip fašistas, nacis, tėvynės išdavikas. Su jais vadinamieji "tikrieji" sovietų kariai elgiasi labai žiauriai. Nevienas lietuvis, tarnaujantis sovietų armijoje, neiškentęs tų žiaurumų nusižudo arba išeina iš proto. (Sakalausko atvejis.) Tolimųjų Rytų klimatas taip neįprastas baltiečiams, kad lietuvis, latvis ar estas nugrūstas kažkur prie Sachalino suserga. Dėl šių priežasčių 1989 m. balandžio 2 d. Vilniuje įvyko moterų mitingas, kuriame jos reikalavo, kad jų vaikai karinę prievolę atliktų Lietuvoje. Ir ką gi? Maskva pažadėjo, kad lietuvius naujokus skirs tarnauti Pabaltijy arba Rytų Europos valstybėse (R. Vokietijoje, Lenkijoje, Čekoslovakijoje ir kitose.) Be to įstojusių į universitetą jaunuolių visai į kariuomenę neimsią.

Vėliau prie Vilniaus sporto rūmų buvo surengtas antras moterų mitingas, pavadintas "Apginkime moterį – motiną". To mitingo metu buvo paskelbta, kad apie 1000 daugiavaikių šeimų neturi tinkamų sąlygų gyventi, kad Lietuvos respublikoje yra 6000 našlaičių, kad specialiose mokyklose mokiniai laikomi kaip kaliniai. Buvo kalbama apie sunkią moters – našlės dalią, apie vaikus invalidus ir pagaliau apie tai, kad Lietuvoje gimsta daug nesveikų vaikų, nes kas trečia moteris dirba per sunkų, ne pagal jėgas rankų darbą, o kenksmingose sveikatai sąlygose dirba kas 5-ta moteris. Mitinge priimtas prašymas, kad būtų pagaliau sudarytos sąlygos mieste ir kaime gyvenančioms motinom auginti savo vaikus namie. Kad nuo šių metų rugsėjo pirmos dienos mokyklose būtų mokoma tik penkias dienas, jog tėvai galėtų daugiau su savo vaikais pabendrauti.

Yra atgaivinta 1922 m. įkurta Lietuvių moterų sąjunga, kurios tikslas rūpintis motersmotinos padėtimi. Matome, kad dar lietuvė moteris-motina kol kas tebegyvena pagal sovietinį modelį, tačiau nebijojo apsikrauti dar didesniais darbais. Rašytoja Vytautė Jasiukaitytė, viena iš aktyviausių dabarties kovotojų už moters-motinos ir vaikų teises, paklausta, ar jai tas visas visuomeninis darbas nesutrukdys rašyti, atsakė:

– Moteris yra maksimalistė. Dirbant ji gali pasitempti tiek, kiek jos nuomone reikia. Aš greit dirbu ir visad suspėsiu. Tokia motina buvo prieš tūkstančius metų, tokia ji yra dabar, tokia ji ir liks. Jokie rėžimai, jokie varžtai ar įstatymai jos negali pakeisti. **M.G.**

London, Ontario

PALAIDOTA a. a. JADVYGA ŠEPUTIENĖ. Ji džiaugėsi, kai išėjo į pensiją, tikėdamasi, kad galės pailsėti po ilgalaikio sunkaus ir nemalonaus darbo Viktorijos ligoninėje. Tačiau likimas lėmė jai ką kitą. Vos po metų pradėjo sirguliuoti, o paskutinius dvejus metus ją prispaudė ir gana sunkios bei labai nemalonios ligos. Kelis kartus buvo ligoninėje, bet širdies priepuolio ištikta mirė savo name balandžio 29 d., būdama 69 metų amžiaus. Maldos įvyko O'Neil laidotuvių namuose gegužės 2 d. Palaidota Šv. Petro katalikų kapinėse greta savo vyro Stasio, mirusio prieš 12 metų. Velionės pageidavimu, laidotuvės buvo šeimyninės-privačios. Jose dalyvavo tik brolio K. Paškonio šeima iš JAV-bių ir artimiausi draugai. Be jų dar liko du sūnūs su šeimomis JAV ir kiti artimieji Lietuvoje. Londone ji neturėjo artimų ir gyveno vieniša, vienos lietuvių šeimos globojama. Retkarčiais jai ateidavo į talką ir kita lietuvių šeima. Jadvyga turėjo labai gražų ir malonų solistinį soprano balsą, kurį laiką dalyvavo a.a. muz. Jono Petrausko vadovaujamuose dainos vienetuose – kvintete ir lietuvių chore. Tie vienetai giedodavo per lietuvių pamaldas ir retkarčiais atlikdavo programą renginiuose. Kartais Jadvyga pagiedodavo ir solo.

Miela Jadvyga, šios žemės vargus išvargusi, ilsėkis svetingoje Kanados žemėje. **D. E.**

Toronto miestas

Svarbus pranešimas Toronto miesto nuosavybės mokesčių mokėtojams

Jau turėjote gauti 1989 metų nuosavybės mokesčių baigminės dalies sąskaitą. Jei dar negavote, skambinkite 392-7115, arba rašykite Tax Collector, City Hall, Toronto M5H 2N2, arba tuojau atvykite į miesto rotušę ir kreipkitės į Information Counter, Main Floor, City Hall.

Atsiminkite, jei ir negaunate sąskaitos esate atsakingas už nuosavybės mokesčių mokėjimą. Paskutinės 1989 metų įmokos turi būti sumokėtos dalimis birželio 15, liepos 17, rugpjūčio 15 ir rugsėjo 15.

Galite sumokėti savo mokesčius miesto rotušėje nuo pirmadienio iki penktadienio tarp 8.30 v.r. ir 4.30 v.p.p., taip pat – bet kuriame skyriuje oficialių bankų, metropoliniame Toronte arba – siųsti savo įmokas paštu tiesiai į miesto rotušę. Čekius rašyti: "The Treasurer City of Toronto".

Atsiminkite, kad negalima delsti. Jūsų mokesčiai panaudojami tarnyboms bei įrenginiams, kurie daro Torontą gera vieta gyventi bei dirbti. Tai apima pradines ir vidurines mokyklas, miesto tarnybas — apsaugą nuo ugnies, atmatų išvežimą, sniego valymą, parkus bei pramogų vietas, kelių tiesimą ir taisymą. Taipgi apima metropolinio Toronto tarnybas, įskaitant policijos apsaugą, socialines paslaugas, vaikų gerovę ir greitąją pagalbą.

G. H. Clarke,
miesto iždininkas

Sąžiningas, konfidencialus patarnavimas

Parduodant, perkant ar tik norint informacijų apie nekilnojamas nuosavybes prašom man paskambinti

Justinas Raškauskas

allan BROWN

624-6336 namų **897-0068**

ALLAN BROWN REAL ESTATE (Ont.) LTD., REALTOR
Toronto & Mississauga Real Estate Board
4078 Dixie Rd., Mississauga, Ont. L4W 1M4

DRAUDA

"ALL THE CHOICE IN THE WORLD"

MASKELL INSURANCE BROKERS LTD. (Savininkas Balys Maskeliūnas)

Tel. 251-4864, 251-4025, 251-4824 • Namų: 277-0814
2405 Lakeshore Boulevard West, Suite 403
Toronto, Ontario M8V 1C6

VISŲ RŪŠIŲ DRAUDA • 20 METŲ PATIRTIS
• ĮVAIRIŲ DRAUDOS BENDROVIŲ ATSTOVYBĖ •

Lietuviška baldų dirbtuvė Trout Creek

Daromi nauji minkšti baldai ir aptraukiami seni PIGIA KAINA. P. Lubys, telefonas(705) 723-5522

ENCHANTÉ Inc.

2938 Dundas St. W., Toronto, Ont., Canada M6P 1Y8
Tel. 769-0631 Fax 769-0586
Daugiarūšė sistema 110-220 voltų 50—60 Hz
Tinka Lietuvai ir kitiems Europos kraštams
*Video *Namų apyvokos reikmenys (šaldytuvai ir kt.)
*Televizijos *Stereo
Įpakavimo patarnavimas į visus pasaulio kraštus

1989 metų EKSKURSIJOS į LIETUVĄ

rugpjūčio 23 – rugsėjo 4 — Kaune kaina $2,533

Sudaromi iškvietimai giminių apsilankymui ir sutvarkomi dokumentai giminių aplankymui Lietuvoje.
Dėl kelionių teirautis arba užsisakyti prieš kelis mėnesius nuo išvykimo datos.

Dėl smulkesnių žinių skambinti arba rašyti žemiau nurodytu adresu:

V. BAČĖNAS arba A. MEDELIS
KENNEDY TRAVEL BUREAU LTD.
296 Queen St. W., Toronto, Ontario M5V 2A1 Tel. (416) 593-0600

Advokatas

ALGIS S. PACEVIČIUS, *B.Sc., LL.B.*

2 Jane St., Suite 500
Bloor ir Jane gatvių kampas
Toronto, Ontario M6S 4W3

Telefonai:
įstaigos (416)**762-7393**
namų **233-0303**

Advokatas

VIKTORAS E. RUDINSKAS

B.C.L., LL.B., M.B.A., M. Eng.

15 John St., Suite 2
Weston, Ontario M9N 1J2

Tel. 240-0594
Fax. 248-5922

Advokatas

PETRAS K. ŠIMONĖLIS *B.A. M.L.S. LL.B.*

perėmė a.a.advokato **Algio Puterio**
bylas ir testamentus

3425 Dundas St. W., Suite 200
prie Windermere Ave.
Toronto, Ontario M6S 2S4

Telefonai:
įstaigos (416) **763-3362**
namų **621-2136**

RE/MAX
west realty inc., realtor
an independent member broker

Juozas (Joseph)
Norkus
namų pirkimo ir pardavimo atstovas
patarnauja lietuvių kalba
Nemokamas namų įvertinimas
Lietuvių pensininkų namuose "Vilnius" I-me aukšte.

1700 bloor street west
toronto, ontario M6P 4C3
769-1616

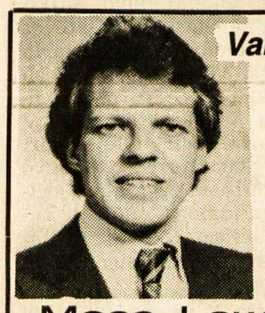

Vaidotas Jonynas, *M.B.A., C.F.A.*
Telefonas (416) 864-2734

- **Turi daugiau kaip 10 metų patyrimo investacijų srityje**
- **Aukso kasyklų analizuotojas**
- **Asmeniškai pataria apie "T-Bills", "Canada Savings Bonds", RRSPs, "Mutual funds"**
- **Sąžinigai patarnauja lietuviškai arba angliškai**

Moss, Lawson & Co. Limited
48 Yonge Street, Toronto, Ont. M5E 1G7

Century 21®

DRESHER Ltd.
Member Broker
Tel. 233-3334
FAX 233-0285

3830B Bloor St. W., Islington, Ont. M9B 1K8

Patarnavimai visose pirkimo ir pardavimo srityse.
Kreipkitės į Birutę Spudienę, B.A., namų 445-9469 arba į Valterį Drešerį. *Kiekviena įstaiga tvarkosi atskirai.*
Didžiausia pirkimo ir pardavimo organizacija pasaulyje.

'SAMOGITIA'

Knygų rišykla "SAMOGITIA"
meniškai įriša knygas bei žurnalus
A. Plenys
3333 Grassfire Cres., Mississauga, Ont. L4Y 3J8 Tel. (416)625-2412

Ar jūs domitės pirkimo ir pardavimo (Real Estate) karjera?

Jeigu taip, skambinkite į mūsų raštinę. Mes paruošime jus, duodami pamokas kas antrą antradienį.
Century 21 geriausiai paruošia pardavėjus pirkimo ir pardavimo versle. Dėl informacijų skambinkite **Valteriui** ar **Rick tel. 233-3334.**

Century 21. **Dresher Ltd.**

DRESHER INSURANCE BROKERS

Fax 233-0285 - Tel. 231-2661
3830B Bloor Street West, Islington, Ontario M9B 1KB
Lietuvių kalba patarnauja – V. DREŠERIS ir RIMA (Petkutė) DREŠERIENĖ
Darbo valandos: 10 v.r. – 7 v.v., šeštadieniais – 10 v.r. – 2 v.p.p.
Narys "Better Bussiness" biuro

Patarnavimas — greitas ir tikslus!

V. Dauginis – telefonai (416) 533-1121 (416) 822-8480

* GAISRO * AUTOMOBILIŲ * ATSAKOMYBĖS *
* GYVYBĖS * KOMERCINĖ*

DRAUDA — INSURANCE
Walter V. Dauginis Insurance Broker Limited,
1613 Bloor St. West, Toronto, Ont., M6P 1A6
(416) 533-1121

TORONTO ONT

Anapilio žinios

— Gegužės 31 d. iš mūsų parapijos lietuviškose kapinėse palaidota a.a. dail. Halina-Jonė Žmuidzinienė, 83 m. amžiaus. Birželio 5 d. palaidotas a.a. Teofilius Subačius, 91 m. amžiaus.

— Susituokė Jonas Oleka su Terese Melvydaite. Išganytojo lietuvių liuteronų parapijoje — Alvinas Kišonas su Silvija Šernaite.

— Šią savaitę klebonas kun. J. Staškus bus išvykęs Putnaman atlikti rekolekcijų.

— Tęsiamas finansinis vajus Kanados lietuvių kultūros muziejui Anapilyje. Iki šiol surinkta $167,-931.09. Aukojo: $200 — dr. J. L. Yčai, V. Normantas; $100 — V. Lukoševičienė (a.a. Kosto Lukoševičiaus atminimui), D. Žemaitis, E. Vindašienė; $50 — M. J. Astrauskai, B. Jonušienė; $30 — V. Jasiūnienė.

— Aukojo Šv. Kazimiero kolegijai: $100 — P. Kirstukas; Šv. Jono liet. kapinėms: $100 — A. Skėrius, G. Kocienė, V. Kubilienė, V. S. Liuimos, E. Ažubalienė, S. Karnas, M. Andrulevičienė, V. T. Gražuliai; $60 — J. Leščius, B. Molis; $50 — V. F. Mašalai, M. Dambarienė, M. Karasiejienė, J. O. Kirvaičiai, S. Kuzmickas, L. Balsys, A. Barauskas, A. Aleliūnienė, E. Vindašienė, B. Galinienė, O. J. Ažubaliai, St. Dabkus, S. Meškauskas, E. A. Šiškai, V. Stankienė, B. Stalioraitienė, M. J. Astrauskai, S. Vyskupaitienė; $40 — D. Zulonienė; $30 — J. Maniuška, K. Čepaitis, S. Domeika, M. F. Yokubynienė; $25 — Leverienė, F. Timukas, Vl. Timošenko, V. Indris, D. T. Renkauskai; $20 — L. Kybartienė, I. Šlenys, J. Kalainis, P. Balasevičius, Vl. Jocas, J. Dimskis, A. Pakalnis; $15 — E. Steiblys, P. Daržinskas; $10 — J. S. Bubuliai, B. Antanaitienė; parapijai: $200 — H. Sakalauskas; $100 — P. Ročys; $60 — J. Maziliauskas; $50 — M. J. Astrauskai.

— Mišios birželio 11, sekmadienį, 9.30 v.r. už a.a. Antaną Rinkūną, 11.00 v.r. už parapiją; Wasagoje 11.00 v.r. už a.a. Antaną Bernotą.

Išganytojo parapijos žinios

— Gegužės 26, penktadienį, Šv. Jono kapinėse Mississaugoje palaidota a.a. Anna Kapteinienė, 83 m. amžiaus.

— Birželio 4 d. pamaldų metu, Hertai Povilaitienei prašant, buvo prisiminti jos tėvai, a.a. Andrius Vyšniauskas, miręs 1988 m. gegužės 9 d, 99 m. amžiaus, ir a.a. Ieva Vyšniauskienė-Lyderlaitė, mirusi 1981 m. vasario 3 d., 83 m. amžiaus.

— Birželio 3 d. buvo vedybiniam gyvenimui palaiminti Alvinas Kišonas su Silvija Šernaite.

— Birželio 11 d. pamaldas įprastu laiku, 9.45 v.r., laikys parapijos tarybos nariai. Pamokslą pasakys evangelikų teologijos absolventas Vilius Grigužis iš Vakarų Vokietijos. Klebono pareigas einantis kun. P. Dilys tą dieną laikys pamaldas lietuviams evangelikams Montrealyje.

— Parapijos tarybos posėdis — birželio 7 d. 7.30 v.v. parapijos salėje.

Lietuvių namų žinios

— Lietuvių slaugos namams aukojo: $100 — J. Milerienė; a.a. Halinos Žmuidzinienės atminimui: $100 — Toronto lietuvių namai; $25 — G. Balčiūnienė, J. Pacevičienė, J. V. Šimkus; $20 — V. V. Balsiai, Aug. Kuolas, A. Valadka; $15 — M. F. Yokubynienė; $10 — J. Aukštaitis, G. Baltaduonienė, Br. Saplys, V. Simanavičienė, Vl. Skirgaila, P. Stauskas. Iš viso statybos fonde yra $127,-632.08. Aukos priimamos "Paramoje" sąsk. 8711, Prisikėlimo parapijos kooperatyve sąsk. nr. 155332.17 ir "Talkoje" sąsk. nr. 4259.

— Sekmadienio popietėje dalyvavo 300 asmenų. Svečių knygoje pasirašė: dr. J. Diržauskienė, Z. Rudgalvienė ir dukra Lina, A. A. Serebrinskai iš Klaipėdos; A. Drūlia, D. Mikėnienė, R. Navickas iš Kauno; V. E. Krasauskai iš Veprių miestelio; A. Katauskas iš Šiaulių; E. Preikschas iš V. Vokietijos; M. Stašnikienė, I. Kijauskienė iš Klivlando; R. Krivienė iš St. Petersburgo, Fl.; V. D. Gruodžiai iš Montrealio.

— LN poilsio stovykla Tėvų pranciškonų stovyklavietėje, Wasagoje, atidaroma rugpjūčio 12, šeštadienį, 12 v. ir uždaroma rugpjūčio 20. Patalpų kainos: vienam asmeniui — $50, šeimai — $85. Vienai dienai: vienam asmeniui — $10, šeimai — $15. Registruotis pas W. Dreširį tel. 1-416-231-2661, po 7.00 v.v. tel. 233-4446.

— Birželio 19 d. Ontario sveikatos ministerija duos pranešimą, kaip ir kokiu būdu sveikatos ministerija sprendžia slaugos namų lovų prašymus.

PADĖKA

Nuoširdžiai dėkojame rengėjams — savo vaikams, Ričardui Liškauskui, J. E. Tolvaišiams, A. Sližytei ir O. Dirmantienei už 25 metų vedybų sukakties staigmeną. Nuoširdus ačių kun. Eugenijui Jurgučiui, OFM, už palaiminimo maldą, seselėms už patalpas, Prisikėlimo parapijai už paskolintus reikmenis, visiems dalyviams ir tiems, kurie negalėjo ateiti, už vertingas dovanas. Pasiliekame dėkingi, —

L. V. Balaišiai

MIKOLAINIS VALTERIS atlieka staliaus, plytelių dėjimo, vonių, tualetų ir prausyklų įrengimo darbus už prieinamą kainą. Skambinti tel. 769-5024 Toronte.

Prisikėlimo parapijos žinios

— Praeitą sekmadienį per visas Mišias pamokslus sakė svečias iš Lietuvos kun. Vytautas Rūkas, Trakų klebonas. Parapijos tarybos jaunų šeimų sekcijos Mišiose skaitymus atliko tėvai ir vaikai.

— Birželio 2 palaidota a.a. Feliciana Pawelko, 84 m.

— Pakrikštytas Simon-Nikolas, Eugenijaus ir Diane Krikščiūnų sūnus.

— Birželio mėnuo yra skirtas Jėzaus Širdies garbinimui. Mūsų šventovėje Jėzaus Širdies litanija kalbama šiokiadieniais po 8 v. r. Mišių, šeštadieniais po 9 v.r., o sekmadieniais po kiekvienų Mišių.

— Bilietai į Liet. radijo ir televizijos ansamblio "Armonika" koncertą, kuris įvyks birželio 22 d., 7.30 v.v., Anapilio salėje, platinami po Mišių parapijos salėje.

— Tautybių festivalio "Karavanas" pasai (įėjimo bilietai) į visus pavilionus yra platinami knygų kioske ir parapijos banke.

— Baisiųjų sibirinių trėmimų minėjimas mūsų šventovėje įvyks ateinantį sekmadienį per 11.30 v.r. Mišias. Parapijos choras giedos tai progai pritaikytas giesmes, bus nešamos gėlės prie paminklinės lentos.

— Ateitininkų šventė bus birželio 17-18 d.d. Birželio 18, sekmadienį, jaunimas su vėliavomis organizuotai dalyvaus 10.15 v.r. Mišiose. Prieš Mišias bus įžodžio iškilmės.

— Parapijai aukojo: $6,113.00 — Kazimieras Činčius (testamentu); $300 — St. Povilenskis, M. Žemaitienė; $200 — H. Sakalauskas; $100 — A. V. Lukai, E. D. Krikščiūnai, E. Walenciej; $50 — O. Ražauskienė, V. P. Melnykai, K. R. Poškus, M. Raguckas; Relig. šalpai: $50 — Baltijos moterų taryba a.a. Onos Galiūnaitės atminimui; Aušros klubui: $50 — J. Genys, sn.

— Mišios birželio 11, sekmadienį, 8.30 v.r. — už a.a. Pranciškų Kuslikį, 9.20 v.r. — už a.a. Antaniną ir Juozą Morkūnus, 10.15 v.r. — už a.a. Albiną Lukoševičienę, už a.a. Elzbietą ir Petrą Šlekius, 11.30 v.r. — už parapiją, 7 v.v. — už Leskauskų šeimos mirusius.

Toronto "Gintaras" sveikina Kanados lietuvius iš sostinės Vilniaus. Telefonu iš Vilniaus buvo pranešta, kad kelionė gerai pavyko visais atžvilgiais. Vilniuje šokėjai buvo sutikti šiltai ir nuoširdžiai. Vietovės yra lankomos pagal sutartą maršrutą. Visur sutinkami su entuziazmu ir lietuvišku svetingumu. Vilniuje gintariečiai šoko Sprto rūmų halėje, kuri talpina 4000 žiūrovų. Ji buvo pilna. Žiūrovai programos atlikėjams audringai plojo ir sukėlė ovacijas. Žodžiu, "Gintaro" gastrolės vyksta su didžiausiu pasisekimu.

Birželio 4, sekmadienį, per Vilniaus radiją buvo transliuojamas pasikalbėjimas su Gintaro vadovu Juozu Karasiejum.

Muziko ir aktoriaus Antano Vanagaičio 100 metų gimimo sukaktis bus minima 1990 m. Čikagoje. Ją rengia "Margučio" radijas. Meninei programai pakviestas Toronto lietuvių vyrų choras "Aras". Ontario provincijoje gyvena minėto A. Vanagaičio giminaitis, kurio motina yra A. Vanagaičio sesuo. Jis prašomas atsiliepti "TŽ" redakcijoje.

"Tėviškės žiburių" administracija prašo skaitytojus pranešti pastebėtus netikslumus adresuose, kadangi pereinama į naują adresavimo sistemą. Pranešimus siųskite 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

V. Gustainienė iš St. Catharines a.a. Antano Gustainio atminimui Kanados lietuvių fondui paaukojo $1000. **KLF**

A. a. Halinos Žmuidzinienės atminimui Kanados lietuvių fondui aukojo: $50 — dr. O. J. Gustainiai; $40 — J. A. Empakeriai; $25 — E. K. Šlekiai; $20 — E. J. Čuplinskai, S. Dabkus, S. E. Čepai, V. G. Butkiai, F. Timukas, G. O. Melnykai, B. Z. Ščepanavičiai, F. V. Mockai; $10 — J. S. Andruliai, L. V. Sendžikai. **KLF**

PLB valdybos žinios

PLB valdybos pastangomis išleista pedagogės-rašytojos Danutės Bindokienės iš JAV knyga "Lietuvių papročiai ir tradicijos išeivijoje". Jos turinyje: lietuvių tautos charakterio bruožai, kalendorinės, šeimos ir tautinės šventės, liaudies dainos ir himnai su gaidomis. Knyga išleista PLB švietimo komisijos rūpesčiu. Knygos kaina – $12 (amerik.). Galim užsisakyti per PLB švietimo komisijos pirm. Mildą Lenkauskienę, 3024 Kersdale Road, Pepper Pike, OHIO, USA 44124. Tel. (216) 831-1494.

Ir per ledo tundras, užsnigtais miškais,
Tu pajusk, tėvyne, tremtinio skausmus.
Tik kažin, o Dieve, ar diena ateis,
Kai širdis išvargus grįš vėl į namus.
B. Auginas

Prisiminkime tūkstančius nekaltai nukentėjusių ir nesugrįžusių prie Baltijos krantų

KANADOS BALTIEČIŲ FEDERACIJA

ir baltiečių jaunimas kviečia dalyvauti metiniame

SIBIRINIŲ TRĖMIMŲ MINĖJIME

birželio 14, trečiadienį, 7 valandą vakaro, Toronto anglikonų Šv. Pauliaus šventovėje, *227 Bloor St. E., prie Jarvis gatvės kampo*

Ekumeninėse pamaldose *pamokslą sakys latvių kun. Juris Calitis, giedos latvių Šv. Jono liuteronų parapijos ansamblis, visos organizacijos prašomos dalyvauti su vėliavomis. (Prašome rinktis 6.30 v.v. šventovės aikštėje)*

Po pamaldų baltiečių jaunimas organizuoja eitynes *į "Nathan Phillips" miesto rotušės aikštę Bloor ir Yonge gatvėmis bei ten įvyksiančią trumpą demonstraciją.*

Savo dalyvavimu pamaldose ir eitynėse paminėkime šią didžiausią Lietuvos gedulo dieną.

Kanados Baltiečių federacija

Lietuvos radijo ir televizijos ansamblis

"ARMONIKA",

vadovaujamas Stasio Liupkevičiaus, **pirmą kartą Toronte** atliks

KONCERTĄ

birželio 22, ketvirtadienį, 7.30 v.v., didžiojoje Anapilio salėje,

2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ontario

Įėjimas – $12 asmeniui. Bilietus galima iš anksto įsigyti Anapilio ir Prisikėlimo parapijose bei Lietuvių namuose sekmadieniais.

Rengėjai – Toronto vyrų choras "Aras

LIETUVIŲ PAVILJONAS "VILNIUS"

tarptautiniame Toronto "Karavane"

veiks Prisikėlimo parapijos salėse (1011 College Street)

1989 m. birželio 16-24 d.d.

Paviljoną *atidarys Lietuvos garbės konsulas, generalinio konsulo pavaduotojas Haris Lapas, birželio 16, 7 valandą vakaro.*

Programą *atliks "Atžalyno" šokėjai.*

Bus paroda*, kurią ruošia Tautodailės instituto Toronto skyrius.*

Miss "Vilnius" *– Daina Gurklytė,*
burmistras *– Andrius Paškus.*

Veiks bufetas *su lietuviškų valgių patiekalais bei pyragais ir gėrimų baras.*

"Vilniaus" paviljonas bus atidarytas kasdien 6 v.v., Šeštadieniais ir sekmadieniais – 3 v.p.p.

Įėjimo pasus galima įsigyti: Prisikėlimo parapijos kredito kooperatyve tel. 532-3400, "Paramoje" tel. 532-1149, Lietuvių namuose – A. Byškevičienę tel. 532-3311, Išganytojo parapijoje – M. Dambarienę tel. 769-4891, Prisikėlimo parapijos knygyne – St. Prakapą tel. 233-4486, Anapilio knygyne – Vyt. Aušrotą tel. 242-3648, "Vilnius" rūmuose – A. Vaičiūną tel. 762-1777, o taip pat pas šiuos asmenis: D. Vaidilienę tel. 762-1539, J. Vitkūnienę tel. 621-8671 ir V. Kulnį tel. 769-1266.

Maloniai kviečiame visus lietuvius atsilankyti.

KLB Toronto apylinkės valdyba

"Armonikos" koncertas, kaip skelbiama, įvyks birželio 22 d. 7.30 v.v. Anapilio salėje. Dėl informacijos ir bilietų galima kreiptis pas "Aro" vadovą Vaclovą Verikaitį tel. 533-8471.

Lietuvos radijo ir televizijos ansamblio "Armonika" koncertui, įvyksiančiam birželio 22, ketvirtadienį, 7.30 v.v., Anapilio salėje, Mississaugoje, bilietus iš tolimesnių lietuvių kolonijų tik didesniais kiekiais galima užsisakyti pas vyrų choro "Aras" valdybą tel. 247-2221. Mažais kiekiais ir iš Toronte gyvenančių užsakymai telefonu nebus priimami. Vietiniai galės bilietus įsigyti paskelbtose vietose. Jei liks iš anksto neišplatintų bilietų, jie bus platinami prie įėjimo Anapilio salėje.

Lietuvos radijo ir televizijos ansamblio "Armonika" koncertas Hamiltone įvyks birželio 23 d., 6 v.v., Jaunimo centre. Bilietus galima įsigyti pas Balį Pakalniškį tel. 527-1028 ar Jaunimo centre po pamaldų. Rengėjai — Hamiltono lietuvių pensininkų klubas.

Vilniaus krašto lietuvių sąjungos valdyba rengia tradicinį-metinį sąskrydį birželio 24 d., 12 v.p.p. Angelės ir Petro Česnulių sodyboje, 70 Main St., Paris, Ont. N31 1E6, tel. (516) 442-4137. Registracija nuo 12.00 val. Visi vilniečiai maloniai kviečiami dalyvauti. Yra išsiųsti kvietimai, tačiau gali pasitaikyti, kad kai kurių adresai yra pasikeitę.

Iš Vilniaus atvykusios grafikės
Danutės Jonkaitytės darbų

PARODA

įvyks birželio 18, sekmadienį, 11 v.r.-5 v.p.p.,

Toronto Lietuvių namų salėje "B".

Parodą globoja ir visus atsilankyti kviečia –

Toronto Lietuvių namų kultūrinė komisija

Litho-Art Limited, lietuvių spaustuvę, nuo š. m. birželio 1 d. perėmė ją nupirkęs Paul. J. Doyon. Litho-Art firma, prieš dvidešimt metų pradėjusi atlikti paruošiamuosius darbus ofseto technikai, nuo 1971 m. kovo mėn. persiorganizavo į spaustuvę ir per aštuoniolika metų šalia nuolatinių komercinių darbų yra atspausdinusi keliasdešimt lietuviškų knygų bei šimtus kitokių leidinėlių. Keletą metų spausdino "Moters" žurnalą, kuris leidėjų nutarimu šių metų pradžioje nustojo ėjęs. Nors spaustuvei vadovauti pradėjo nelietuvis, bet tai nesudaro jokių kliūčių priimti lietuvių užsakymus, juoba, kad pagal sutartį kurį laiką spaustuvėje dirbti pasilieka buvę jos savininkai. Pastarieji dėkoja visiems klijentams už teiktas galimybes ir progas per eilę metų jiems patarnauti. Tikimasi, kad dėl persiorganizavimo patarnavimas lietuviams ir ateityje nebus sutrukdytas.

Kasetę "Tėviškės kampelis" (Audet, Govėdas, Regina, Žiemelytė), galima įsigyti Toronte parapijų knygynuose arba pas S. Žiemelytę, 966 Inverhouse Drive, Apt. 602, Mississauga, Ont. L5J 4B6. Kaina — $10.

Punsko lietuvių kultūros namų statybos vajui gautos aukos: $500 — Prisikėlimo parapijos kredito kooperatyvas; $100 — E. J. Šileikiai; $50 — K. B. Pečiuliai; $25 — F. Timukas; $5 — A. Dilkus. Ačiū aukotojams. Gegužės pabaigoje vykstantieji į Suvalkų trikampį nuvežė $3100, kurie bus įdėti į specialią statybos komiteto sąskaitą.

MONTREALQUE

Pirmųjų masinių trėmimų minėjimas, ruošiamas Baltiečių federacijos Montrealio skyriaus, įvyks birželio 14, trečiadienį, 7 v.v. prie Žuvusiems paminklo Dorchester Sq. (buv. Dominion Sq.). Po trumpų kalbų bus persikelta ekumeninėms pamaldoms į čia pat esančią Pasaulio Karalienės Marijos katedrą, kurioje lietuvių giesmes atliks sol. Gina Čapkauskienė, akompanuojant Mme Madelaine Roch. Šiais metais minėjimo visa technikine dalimi rūpinasi vietos latvių bendruomenė.

Skautai ir skautės gegužės 28 d. suruošė gegužinę ant "Lito" sklypo prie seselių namų. Po pamaldų svečiai galėjo pasivaišinti karštomis dešrelėmis, pyragais, kava ir kitais gėrimais. Buvo daug stalų ir kėdžių, kurios buvo veik visos užimtos. Vaišių metu mažieji skautukai paleido spalvotus balionus 25 metų "Baltijos" stovyklavietės sukakčiai paminėti. Pasisekimas būtų buvęs dar geresnis, jeigu tas renginys iš anksčiau būtų paskelbtas spaudoje.

Į šį žemyną atvyksta labai populiarus Lietuvos televizijos ir radijo ansamblis "Armonika", kuris lankysis ir Montrealyje. Šio ansamblio koncertas įvyks birželio 20, antradienį, 7 v.v. AV parapijos salėje. "Armonika" į Montrealį atvyks iš Niujorko koncerto išvakarėse ir po koncerto sekančią dieną išvažiuos į Torontą. Ansamblį sudaro 13 asmenų ir vienas solistas. Juos lydi viena amerikietė lietuvė.

A. a. Julija Klisevičienė (Julie Klisivitch-Szabo), 59 m. amžiaus, mirė gegužės 24 d. Palaidota iš AV šventovės gegužės 26 d. Notre Dame des Neiges kapinėse šalia prieš dvejus su puse metų mirusio vyro. Liūdi dvi dukros ir brolis su šeimomis bei kiti giminės. **B.S.**

Greitas ir tikslus patarnavimas

Tel. Bus.: 722-3545
Res.: 256:5355

PETRAS ADAMONIS
C. I. B.

GAISRAS - AUTOMOBILIAI - ATSAKOMYBĖ - GYVYBĖ

ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.

3907A Rosemont Blvd., Montreal, Que. H1X 1L7

LITAS

MONTREALIO LIETUVIŲ KREDITO UNIJA

1475 DeSeve St., Montreal, Que. H4E 2A8

Tel. 766-5827; 766-5830

Skyrius: 3907A Rosemont Boulevard

VISI BANKINIAI PATARNAVIMAI

AKTYVAS – virš $26,000,000 REZERVAS – virš milijono.

MOKA UŽ:

Certifikatus	11¼%	Taupymo – special.	6 %
Term. indėlius:		Taupymo – su gyv. dr.	5¾%
1 metų	10 %	Taupymo – kasdienines	5½%
180 d. - 364 d.	9¾%	Einamos sąsk.	4½%
120 d. - 179 d.	9¾%	RRIF – RRSP – term.	11½%
60 d. - 119 d.	9½%	RRIF – RRSP – taup.	6½%
30 d. - 59 d.	9¼%		

IMA UŽ:

Nekiln. turto nuo 13 %, asmenines – nuo 13 %

Informacija apie naujausias palūkanas "Lite"

KASOS VALANDOS:

	1475 DeSeve	3907A Rosemont
Pirmadieniais	9.00- 3.00	10- 2
Antr., treč.	9.00-3.00	———
Ketvirtadieniais	12.00- 8.00	3.00-7.00
Penktadieniais	10.00- 6.00	2.00-6.00

VLIKas ieško vasaros darbams lietuviškai kalbančio studento ar studentės

Darbas nuo birželio vidurio iki rugpjūčio pabaigos.

Dėl informacijų skambinti įstaigos vedėjai **J. Čikotienei tel. (202) 667-1980** arba rašyti:

VLIKas, 1609 Connecticut Ave. North West, Suite 400, Washington, DC 20009, USA.

EKSPRESAS "KARPATAI"

Torontas–Montrealis–Torontas

Pervežame keleivius į orauostį Mirabel iš namų Toronte, o taip pat sutinkame jūsų artimuosius Montrealyje. Pervežame bagažą, persiunčiame į Lietuvą (naudotus) automobilius už prieinamą kainą. Kalbame – rusų, ukrainiečių ir lenkų kalbomis.

Telefonas (416) 896-3599

PARDUODAMAS grynas bičių medus. Kreiptis pas bitininką J. Norkų (didesnius kiekius pristatau į namus) tel. 389-8179. Taip pat galima gauti Anapilio knygyne, "Vilnius Manor" pensininkų namuose pas J. Gustainį.

GALIU PRIŽIŪRĖTI VYRESNIO amžiaus moterį, reikalingą mažos pagalbos, 3-4 kartus savaitėje po 3 ar 4 valandas į dieną, už nedidelį atlyginimą. Skambinti tel. 762-1858 Toronte nuo 3 v.p.p.

Turner & Porter laidotuvių namai
436 Roncesvalles Ave,
Toronto 3, Ont.
Tel. 533 - 7954

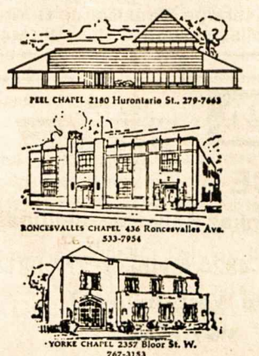

GALIU ATLIKTI dažymo, stogų dengimo ar kitus namų pataisymo darbus. Skambinti tel. 621-5468 Toronte.

IŠNUOMOJAMAS KAMBARYS ir virtuvė vedusiųjų porai ar dviem moterim liepos ir rugpjūčio mėn. ant ežero kranto Wasagoje-Springhurste. Skambinti tel. 416 - 239-7268.

WASAGOJE IŠNUOMOJAMAS su baldais visai vasarai 40-49 gt. vasarnamis. Yra šiltas ir šaltas vanduo bei telefonas. Skambinti tel. 766-1356 Toronte ar (705)429-4602 Wasagoje.

PARDUODU AUTOMOBILĮ "Buick-Skylark" 1982 m., įvažiuota 36.400 mylių. Skambinti tel. 530-1892 Toronte.

EUROPEAN CATERING

Gaminamas maistas visom progom, parūpinama salė, muzika, gėlės, sutvarkomi gėrimų (baro) reikalai. Skambinti bet kuriuo laiku: Antanas Gataveckas tel. (416) 234-0243 Toronte.

DĖMESIO! Pilna kaina su persiuntimu į Lietuvą: video kamera HITACHI 600 E – $1,240 (amerik.). NATIONAL M-7 su lagaminėliu – $1,340. Video magnetofonas TOSHIBA 83CZ – $415. Palyginkite kainas. SIUNČIAME IR VAISTUS. Romas Pukštys, TRANSPAK, 2655 W. 69th St., Chicago, IL 60629. Įstaigos valandos: kasdien nuo 12-6 v.v., šeštadieniais nuo 10-4 v.p.p. Pirmadieniais uždaryta. Tel. 312 - 436-7772; namų tel. 312 - 430-4145. Rašydami būtinai pažymėkite savo telefoną.